

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET
MINISTERIE VAN OORLOG
EN VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

MAANDBLAD

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdredacteur: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generalen Staf
Redacteuren: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Generalen Staf K.N.I.L.
J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generalen Staf, Secretaris
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie
J. A. A. WYNEKES, Kapitein der Artillerie

116de JAAR

Nr. 4
April 1947

Nadruk verboden

Abonnement f 3.— per kwartaal. Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededelingen van het Ministerie van Oorlog	
Dagorder	178
Uit de Legerorders	178
Overzicht Vredeseenheden der Koninklijke Landmacht . .	179
Nederland's verdediging tegen den Duitschen Aanval (V) .	180
Officieele Mededelingen van het Kon. Ned. Indische Leger	
Uit de Dagorders	193
Redactioneel gedeelte	
Internationale Veiligheid, door Mr J. N. v. d. Houten, Reserve Eerste Luitenant voor Algemene Dienst, werkzaam op de Militair-Juridische Dienst van het Hoofdkwartier van den Chef van de Generale Staf	194
De „meerdere" en de Krijgstucht, door Mr H. H. A. de Graaf, Majoor der Artillerie	202
Eenige factoren, welke het optreden onzer troepen in Ned.= Indië beïnvloeden, door W. J. Scheepens, Kapitein der Infan- terie K.N.I.L.	207
Het Russische Leger na den Duitschen Inval door C. van Tijen, Reserve-Kapitein der Artillerie	210
De Technische Ontwikkeling van het Pantserwapen (IV), door Ir P. H. van der Trappen, Luit.=Kolonel der Artillerie . .	216
Zeven jaar geleden „The Battle of Britain" door J. Jefferson Reid	226
Uit de Buitenlandsche Vakpers	234
Boekbespreking	237
Spelling 1947	238

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET
MINISTERIE VAN OORLOG
EN VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

MAANDBLAD

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofredacteur: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generalen Staf
Redacteuren: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Generalen Staf K.N.I.L.
J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generalen Staf, Secretaris
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie
J. A. A. WYNEKES, Kapitein der Artillerie

116de JAAR

Nr. 4
April 1947

Nadruk verboden

Abonnement f 3.— per kwartaal. Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededelingen van het Ministerie van Oorlog	
Dagorder	178
Uit de Legerorders	178
Overzicht Vredeseenheden der Koninklijke Landmacht . .	179
Nederland's verdediging tegen den Duitschen Aanval (V) .	180
Officieele Mededelingen van het Kon. Ned. Indische Leger	
Uit de Dagorders	193
Redactioneel gedeelte	
Internationale Veiligheid, door Mr J. N. v. d. Houten, Reserve Eerste Luitenant voor Algemene Dienst, werkzaam op de Militair-Juridische Dienst van het Hoofdkwartier van den Chef van de Generale Staf	194
De „meerdere" en de Krijgstucht, door Mr H. H. A. de Graaf, Majoor der Artillerie	202
Eenige factoren, welke het optreden onzer troepen in Ned.= Indië beïnvloeden, door W. J. Scheepens, Kapitein der Infan- terie K.N.I.L.	207
Het Russische Leger na den Duitschen Inval door C. van Tijen, Reserve-Kapitein der Artillerie	210
De Technische Ontwikkeling van het Pantserwapen (IV), door Ir P. H. van der Trappen, Luit.=Kolonel der Artillerie . .	216
Zeven jaar geleden „The Battle of Britain" door J. Jefferson Reid	226
Uit de Buitenlandsche Vakpers	234
Boekbespreking	237
Spelling 1947	238

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

DAGORDER

aan de Oorlogsvrijwilligers
die 1 April 1947 worden
gedemobiliseerd.

Op 1 April verlaat gij de gelederen der Koninklijke landmacht om terug te keeren in de burgermaatschappij.

Gij hebt ons Vaderland goede diensten bewezen door het in het moeilijke tijdperk mogelijk te maken een gewapende macht te vormen, die den Geallieerden belangrijke diensten bewees in de laatste phase van den strijd om de vrijheid en vervolgens mede hielp orde en veiligheid te bewaren in een nog veelzins ontwrichte maatschappij.

Ik betuig U hiervoor mijn dank.

Gij hebt het leger iets gegeven, maar naar ik hoop hebt gij in Uw vrijwilligen dienstdtijd ook iets ontvangen, dat U zal helpen een eervolle plaats in de maatschappij in te nemen.

Het gaat U allen wel.

's GRAVENHAGE, Maart 1947.

De Minister van Oorlog,

A. H. J. L. FIÉVEZ.

UIT DE LEGERORDERS

Vredeseenheden

In de rubriek „Uit de Legerorders" in het Mei-nummer 1946 werd onder L.O. 141 van dat jaar een overzicht gegeven van de op 15 April 1946 wederom geformeerde, alsmede van bij K.B. van 18 April 1946 No. 154 op 15 April 1946 nieuw opgerichte vredesonderdelen der Koninklijke landmacht.

Uit L.O. 1947 No. 92 blijkt thans, dat bij K.B. van 1 Februari 1947 No. 71 in laatstbedoelde categorie enige wijzigingen zijn gebracht. Ook het gebruik van Arabische in plaats van Ro-

meise cijfers gaf enige wijzigingen in de benamingen der onderdelen (zie voor het gebruik van Arabische cijfers L.O. 94).

Voorts heeft het Hare Majesteit bij Hoogstdezelfver besluit van 1 Februari 1947 No. 70 (L.O. 1947 No. 91) bepaald, bepalingen te geven aangaande de traditie der vredeseenheden van de Koninklijke landmacht.

Onderstaand zijn de onderdelen genoemd in de Legerorders 1946 No. 141 en 1947 No. 91 en 92 in één overzicht samengebracht.

Overzicht Vredeseenheden der Koninklijke Landmacht.

BENAMING	BESTOND in 1940 EN ZET DE EIGEN TRADITIE VOORT.	OPGERICHT OP 15 APRIL 1946 ¹⁾	HET ONDERDEEL ZET, BEHOUDENS DE EIGEN, DE TRA- DITIE VOORT VAN HET IN 1940 BE- STAANDE, NIET OPNIEUW GEFOR- MEERDE ²⁾	NEEMT OVER DE TRADITIE VAN HET (DE) IN 1940 BESTAANDE ³⁾
Regiment Grenadiers . . .	—			
„ Jagers	—			
„ „Prinses Irene”		—		
„ Stoottroepen .		—		
1e Regiment Infanterie .	—		12e Regiment infanterie	
2e „ „ .	—		13e „ „	
3e „ „ .	—		14e „ „	
4e „ „ ³⁾ .	—		15e „ „	
5e „ „ .	—		16e „ „	
6e „ „ ⁴⁾ .	—		17e „ „	
7e „ „ .	—		18e „ „	
8e „ „ .	—		19e „ „	
9e „ „ .	—		20e „ „	
10e „ „ .	—		21e „ „	
11e „ „ .	—		22e „ „	
1e, 2e en 3e Mitrailleur- bataljon		—		
Staven der 1e, 2e en 3e Artilleriebrigade	—			
1e tot en met 8e Regiment veldartillerie	—			
9e Regiment veldartillerie		—		
1e en 2e Regiment lucht- doelartillerie	—			
3e Regiment luchtdoel- artillerie		—		
1e t/m 4e Regiment pant- serafweergeschut		—		
Regiment huzaren van Bo- reel ⁵⁾		—		4e Regiment hu- zaren
1e Regiment pioniers . .		—		1e Regiment ge- nietroepen
1e Regiment verbindings- troepen		—		2e Regiment ge- nietroepen
Korps geneeskundige troe- pen		— ⁶⁾		Bataljon genees- kundige troepen
1e Bataljon aan- en af- voertroepen		—		Korps motordienst
2e, 3e en 4e Bataljon aan- en afvoertroepen		—		
Regiment technische troe- pen ⁷⁾		—		
1e Bataljon-Regiment technische troepen ⁸⁾ .		—		
Regiment uitrustings troe- pen ⁷⁾				Compagnie inten- dancetroepen
1e Bataljon-Regiment uit- rustingstroepen ⁹⁾				

¹⁾ K.B. van 18 April 1946 No. 154. — ²⁾ K.B. van 1 Februari 1947 No. 70. — ³⁾ Was op 15 April 1946 opnieuw geformeerd als 12 R.I. — ⁴⁾ Was op 15 April 1946 opnieuw geformeerd als 14 R.I. — ⁵⁾ Opgericht als 1e Verkenningregiment; naamsverandering bij K.B. van 1 Februari 1947 No. 71. — ⁶⁾ Opgericht werden de 1e, 2e, 3e en 4e Geneeskundige Afdeling; samenvoeging bij K.B. van 1 Februari 1947, No. 71. — ⁷⁾ Opgericht op 1 Februari 1947 bij K.B. No. 71 van denzelfden datum. — ⁸⁾ Opgericht als 1e Afdeling Technische Troepen; naamsverandering bij K.B. van 1 Februari 1947, No. 71. — ⁹⁾ Opgericht als 1e Bataljon Uitrustingstroepen; naamsverandering bij K.B. van 1 Februari 1947, No. 71.

Publicaties van het Krijgsgeschiedkundig Instituut van den
Generalen Staf uit het in bewerking zijnde stafwerk

Nederland's verdediging tegen den Duitschen aanval

De Krijgsverrichtingen op het Zuidfront van
de Vesting Holland (V)

De tegenmaatregelen op 10 en 11 Mei 1940.

a. De eerste maatregelen in de Groep Kil

(zie schets 3)

Op 10 Mei 4.35, ontvingen de groepscommandanten op het Zuidfront, tot wie omstreeks gelijktijdig ook van andere zijden het bericht van den overval doordrong, het telex-bevel-bevel van C.Vg.H.: „Hoogste strijdvaardigheid. Alle stafkwartieren volledig bezetten. Grensoverschrijding in Zuid-Limburg en tevens aan de kust in de lucht”.

Dientengevolge werden de staven en troepen, zoover niet reeds door den overval rechtstreeks getroffen, gealarmeerd en de gevechtsoptellingen, front Zuid, bezet.

In de *Groep Spui* werd de brug bij Spijkenisse omstreeks 8.00, op initiatief van C.-Vak Hellevoetsluis, afgesloten door een sectie van 1-II-34 R.I., welke bezetting later, op last van C.-Groep Spui, werd versterkt met een sectie van 3-I-39 R.I., een sectie van 2-I-39 R.I. en een sectie van de 39 Res. Grens Comp. Omstreeks 9.00 kreeg dit detachement contact met den vijand aan de overzijde van de Oude Maas. Overigens bleven de troepen van Groep Spui voorshands in de normale stellingen, front Zuid, zonder in gevechtshandelingen te worden betrokken.

Anders was het in de *Groep Kil*. Behalve de reeds gemelde bombardementen ten Oosten van de Kil waren hier nog, zonder echter doel te treffen, bommen geworpen naar het Veer bij 's-Gravendeel en het barakkenkamp van de 25 Afd.A. bij Mookhoek. Uit de haastige telefonische meldingen van verschillende zijner rechtstreeks door den overval getroffen ondercommandanten (Commandant Bruggenhoofd Moerdijk, Commandant Vak Wieldrecht, C.-14 C.Pn), gevolgd door een nog veelzeggender afbreken dezer verbindingen, uit het bericht van den Gr. A.C. te 's-Gravendeel dat de beide afdeelingen op het Eiland van Dordrecht blijkbaar door den vijand waren genomen¹⁾, uit het onmiddellijk verbroken worden van het contact met het dekkingsdetachement Willemsdorp, uit berichten van burgemeesters en burgers en ten slotte uit de mondelinge mededeelingen van den Eerste Luitenant-adj., welke officier opdracht had de getroffen veiligheidsmaatregelen te controleren en om 5.15 in het St. K. terugkeerde, kreeg C.-Groep Kil den volgenden *indruk*.

„Het Eiland van Dordrecht en het Bruggenhoofd Moerdijk zijn, met de daar

¹⁾ Bij I-17 R.A. kwam een Duitscher aan de telefoon. Met III-14 R.A. was aanvankelijk geen verbinding te krijgen, eenigen tijd later meldde een onbekend gebleven officier „Re.-en li.Bt. door Duitschers genomen, md.Bt. nog onzeker. Vele dooden en gewonden w.o. 6 officieren”. Daarna werd de verbinding weer verbroken.

tusschen gelegen bruggen, in 's vijands handen. De commandopost van den Commandant van Vak Wioldrecht is omsingeld. Het is geheel onzeker of en waar zich aldaar nog andere eigen troepen handhaven. Verbinding hiermede bestaat in elk geval niet. Ook zijn ten Noorden van de Oude Maas valschermtroepen geland ¹⁾. Met landingen ten Westen van de Kil moet worden rekening gehouden ²⁾. De sterkte van de vijandelijke valschermjagers is veel grooter dan die, waarmede de getroffen voorzorgsmaatregelen rekening hielden, doch moeilijk te schatten. Alle ooggetuigen spreken over „honderden parachutisten, tallooze vliegtuigen, enz.”.

De grootste zorg baarde C.-Groep Kil het verloren gaan van de bruggen bij Willemsdorp, waardoor het onmogelijk werd deze te doen springen. Een onverwijld tot C.Vg.H. gericht voorstel om te trachten de bruggen met artillerievuur te vernielen werd afgewezen. Integendeel werd C.-Groep Kil opgedragen te zorgen, dat de bruggen niet door artillerievuur zouden worden beschadigd ³⁾.

Op grond van een en ander nam C.-Groep Kil in de eerste morgenuren van 10 Mei *maatregelen* om :

- a. C.-Vak Wioldrecht onverwijld te hulp te komen.
- b. Den westelijken Kiloever te bezetten, vooral ter dekking van de nog overgebleven artillerie, onder handhaving van de bezetting der voornaamste punten langs het Hollandschdiep.
- c. De Groep in het Noorden te beveiligen.
- d. Mobiele reserves te vormen.

Hiertoe werden de volgende bevelen gegeven.

ad a. 2-III-34 R.I., versterkt met een sectie M.C.-III-34 R.I., werd te 5.30 op auto's, via het veer te 's-Gravendeel, naar Amstelwijck gezonden met opdracht den daar gevestigden commandopost te ontzetten en zich ter beschikking van den Vakcommandant te stellen. Het lot van deze compagnie, waarover C.-Groep Kil gedurende de oorlogsdagen in het onzekere bleef, is uit het voorgaande bekend.

Voorts werd omstreeks 8.00 — nadat de Majoor Commandant van 1-28 R.I. had gemeld, dat vijandelijke afdelingen uit de richting van Willemsdorp naar zijn commandopost oprukten — den Gr.A.C. opgedragen vuur te brengen op het kruispunt van wegen 600 m ten Zuiden van Amstelwijck, zoomede storend vuur op de noordelijke uitgangen van Willemsdorp. Zoowel de Gr.C. als de Gr. A.C. waren er zich weliswaar van bewust dat, door de gebrekkige waarneming, de kans op uitwerking dezer vuren gering zou zijn, doch uit moreele overwegingen was het van belang, dat de artillerie zoo spoedig mogelijk haar stem deed hooren.

Voor het vuur ten Noorden van Willemsdorp wees de Gr.A.C. aan de 25 Afd. A. en 1-23 R.A. (min een Bt.), die omstreeks 8.40 het vuur openden.

Geen der batterijen was echter in staat uit de ingenomen stelling het vuur ten Zuiden van Amstelwijck af te geven. Derhalve deed de Gr.A.C. een batterij van 1-23 R.A. (aangewezen werd de 2e Bt.) van stelling veranderen en maakte van de gelegenheid gebruik om deze batterij zoodanig op te stellen, dat hiermede doelen ten Oosten van Wioldrecht gunstig onder vuur konden worden genomen. Deze stellingverandering naar den Noordrand van 's-Gravendeel veroorzaakte,

¹⁾ Burgers hadden medegedeeld, dat de hefbrug over de Oude Maas bij Barendrechtscheveer door den vijand bezet was.

²⁾ De Burgemeester van Mijnsheerenland deelde mede, dat op de Binnen Bedijkte Maas watervliegtuigen waren geland. Enkele valschermjagers waren ten Westen van de Kil neergeschoten.

³⁾ Deze opdracht is door C.Vg.H. verstrekt na terzake de beslissing van den O.L.Z. te hebben ingeroepen.

dat de batterij eerst te 10.30 het bevolen vuur afgaf, dat derhalve voor het beoogde doel geen nut meer kan hebben opgeleverd.

De batterij bleef de volgende dagen in deze afzonderlijke positie gehandhaafd.

ad b. Omstreeks gelijktijdig met het vertrek van 2-III-34 R.I. werd uit de eenige thans overblijvende compagnie der groepsreserve, 3-III-34 R.I., een sectie, versterkt met twee sectiën der M.C. van dit bataljon (elk à 1 stuk) naar 's-Gravendeel gezonden ten einde het veer aldaar te bezetten en den commandopost van den Gr.A.C. te dekken. Later in den morgen ontving C.-II-28 R.I. opdracht één compagnie (gezonden werd 1-II) met een sectie zw. mitrs., op gevorderde auto's te dirigeren naar 's-Gravendeel ter versterking van de afsluiting van den overgang over de Kil aldaar en met één compagnie (gezonden werd 3-II), met twee sectiën zw. mitrs., den westelijken Kiloever te bezetten van Bouwlust tot en met De Wacht.

C.-III-28 R.I. ontving opdracht de haventjes van Schuring en Strijensas elk met een sectie te bezetten.

ad c. De commandant der Groepsreserve (nog slechts bestaande uit drie sectiën van 3-III-34 R.I. en een sectie der M.C.-III-34 R.I. van één stuk kreeg opdracht met één sectie, versterkt met een sectie zw. mitrs., de Barendrechtsche brug te doen bezetten. Gezonden werd een sectie onder een Res. Eerste Luitenant met de sectie zw. mitrs. van één stuk. Toen later bleek, dat de vijand aldaar versterking ontving, werden nog twee sectiën van 1-III-28 R.I., met een sectie zw. mitrs. van dit bataljon, daarheen gedirigeerd. Deze drie tirailleur-sectiën met drie zw. mitrs. vormden een afzonderlijk *detachment*.

Om 14.20 bereikte het Groepscommando, via den commandopost te Maasdam van C.-III-34 R.I., telefonisch de mededeeling, dat de bovengenoemde Luitenant de aanwezigheid van vijand vóór de brug had gemeld en vroeg wat hij moest doen. Zooals later is gebleken, was deze melding door bovengenoemden Luitenant geruimen tijd te voren geschied. De Chef van den Staf, hieruit opmakende, dat de vijand aan de Zuidzijde van de brug was doorgedrongen, antwoordde: „Vijand opruimen”. Toen dit bevel hem bereikte, deed genoemde Luitenant, met vuursteun zijner zware mitrs., een stormaanval op de brug uitvoeren. Hoewel de dpl. sergeant, C. der 2e Sectie van 1-III-28 R.I. aan het hoofd zijner sectie een eindweegs op de brug doordrong en ook de luitenant — die aanvankelijk de vuurdekking leidde — zich naar voren begaf, stortte de aanval in het mitrailleur van den tegenstander met 1 gesneuvelde en 13 gewonden ineen.

Daarop werd de oude opstelling weer ingenomen. De gewonden werden afgevoerd naar Puttershoek waar de Groeparts in de Suikerfabriek een *hulpverbandplaats* deed inrichten.

ad d. II en II-28 R.I. kregen opdracht ieder een compagnie, versterkt met een sectie zw. mitrs., als mobiele reserve op gevorderde auto's gereed te stellen respectievelijk te Strijen en De Klem (aangewezen werden 2-II en 2-III).

Voorts werd aan C.-Groep Spui verzocht, ter aanvulling van de Groepsreserve, die nog slechts twee tirailleursectiën telde, waaruit verschillende patrouilles waren uitgezonden, een compagnie op auto's beschikbaar te stellen. Gezonden werd 1-I-34 R.I. (min een S.).

Ten slotte werd onder leiding van den Eers'e Luitenant der Genie, Hoofd Sectie V van het St. K. der Groep Kil, door de Stafwacht met behulp van burgers Puttershoek in staat weerstand gebracht.

In den loop van den morgen hadden ten Oosten van de Kil steeds nieuwe landingen van valschermjagers plaats. De bij Strijen opgestelde 6 Bt.Lu.A. bleef in actie. Bij herhaling werden ook landingen ten Westen van de Kil gemeld

en werden hiertegen mobiele afdelingen ingezet, doch zulks bleek steeds te berusten op gezichtsbedrog. Toen uit verschillende berichten omstreeks 11.00 den indruk werd verkregen, dat de vijand zich concentreerde bij de bruggen te Willemsdorp en over deze bruggen verkeer plaats had, terwijl ook bij de Catharinahoeve op den oostelijken Kiloever vijand werd waargenomen, werd de 25 Afd. A. en II-23 R.A. opgedragen afsluitingsvuren op de landhoofden ten Noorden en ten Zuiden van de bruggen te geven. De geheele overgebleven artillerie van de Groep Kil was thans in actie. Ter bezetting van het Kilfront tegenover de Catharinahoeve werd C.-3 III-34 R.I. met de twee overgebleven sectiën dezer compagnie ingezet. Ook de sectie van 3-III-34 R.I., die zich reeds te 's-Gravendeel bevond, trad thans onder zijn bevel.

Voorts werd de 1e sectie van 28 C.Mr., onder een Res. Eerste Luitenant, eveneens naar 's-Gravendeel geplaatst en vervolgens tegen de Catharinahoeve ingezet. Bij het duel met de vijandelijke mortieren, dat hierop ontstond, werd de tijdelijk in een boerderij opgeslagen mortiermunitie door een vijandelijk projectiel getroffen en vloog in de lucht. Genoemde Luitenant werd gewond en droeg het commando over aan een dpl. Sergeant, die naar 's-Gravendeel deed teruggaan.

Omstreeks 12.00 kon de toestand ten Westen van de Kil als gestabiliseerd worden beschouwd. Uit Dordrecht bleven echter op den commandopost van de Groep Kil de meest verontrustende berichten binnenkomen. De Luitenant-Kolonel, Kantonnementscommandant van Dordrecht, verzocht telefonisch dringend om hulp, zonder echter een duidelijk beeld van den toestand te kunnen geven. C.-Groep Kil kreeg den indruk dat Dordrecht uit het Zuiden werd aangevallen.

b. De verdediging van Dordrecht op 10 Mei. (zie schets 2).

Zoodra C.Vg.H. een indruk kreeg van den benarden toestand waarin Dordrecht verkeerde, nam hij maatregelen om de verdedigingskracht van de daar kantonnerende troepen — die, zooals vermeld, slechts over 2 zw. mitrs., 6 lt. mitrs. en, door toevallige omstandigheden, 2 stukken pag. beschikten — op te voeren. Hij stelde hiertoe om 10.30 het beschikbare gedeelte van het *detachment „Biesbosch” der 3e Comp. Torpedisten*, behoorende tot de Groep Merwede uit het Oostfront der Vg. H., ter beschikking van den Kantonnementscommandant te Dordrecht. Onder achterlating van een gedeelte, dat reeds een andere bestemming had gekregen, ging het detachment in 4 auto's van Werkendam, via het veer bij Kop van 't Land, naar Dordrecht en meldde zich aldaar omstreeks 12.00 bij den Kantonnementscommandant. Het detachment stond onder bevel van een Res. Eerste Luitenant, waaraan toegevoegd een Res. Eerste Luitenant en twee Vaandrags en telde \pm 80 man met 10 zw. mitrs.

Bij het kantonnementsbureau te Dordrecht werd deze troep als volgt ingedeeld :
1 zw. mitr. met bediening onder een der Vaandrags in stelling bij voornoemd bureau ; later werd deze belast met de bewaking van de N.O. van Dordrecht gelegen metaalfabriek „Johan de Witt” ;

4 zw. mitrs. met bediening onder den Luitenant toegevoegd naar het Station ten einde vandaar uit te trachten de vijandelijke mitrs. op de spoorbrug naar Zwijndrecht tot zwijgen te brengen ;

De rest van het detachment ter beschikking van een Kapitein die, met de 1 - en 2 Depot Comp. Pont de wijk Krispijn bezet hield. Deze Kapitein zond de Luitenant Detachementscommandant met 3 stukken naar de sectie van 14 C.Pn. onder een Luitenant, die in den Noord-Westhoek van de wijk Krispijn stelling had genomen en hield de 2 overblijvende stukken onder den tweeden Vaandrig te zijner beschikking.

De toegevoegde Luitenant begaf zich met zijn afdeeling naar het Station en formeerde op het perron zijn detachement tot 3 zw. mitr. groepen en 1 verkenningsgroep, terwijl 1 zw. mitr. als reserve op het Station bleef. Vervolgens rukte hij langs en over den spoordijk op. Mede onder dekking van een dieseltrein, die omstreeks 400 m ten Oosten van de spoorbrug op de lijn stond, gelukte het, in afwisseling van vuur en beweging, de brug tot op 300—400 m te naderen. Zooals viel te verwachten, toonde zich hierbij de ongeschiktheid van den zwaren mitrailleur voor een dergelijke aanvallende beweging. Vier man waren noodig, om, met het wapen, schietklaar, een sprong naar voren te maken, terwijl een vijfde de zich in het wapen bevindende band moest dragen. Deze groepjes van 5 man, ter weerszijden van den spoordijk, boden uiteraard den vijand goede doelen. Op genoemden afstand gekomen, werd niet alleen uit de richting van de brug hevig vuur ontvangen, doch ook enfileerend vuur van weerszijden; 2 man sneuvelden, 3 werden gewond. Weliswaar kon ook goede uitwerking van het eigen vuur worden waargenomen, doch het bleek, dat op deze wijze de opdracht niet tot een goed einde kon worden gebracht. De Luitenant deed daarop terugtrekken en trachtte vervolgens, thans ten Zuiden van den spoordijk oprukkende, nogmaals de bezetting van de spoorbrug onder werkzaam vuur te krijgen. Ook deze poging leidde niet tot het beoogde doel. Echter werd hierbij een vijandelijke afdeeling ter sterkte van omstreeks 30 man, die over de verkeersbrug kwam aanmarcheeren, op korten afstand onder vuur genomen en vrijwel vernietigd. Bij het vallen van de duisternis verzamelde meerbedoelde officier zijn afdeeling in het Station en kreeg hier van den Majoor opdracht den tunnel ten Westen van Station te bezetten en zoodanig stelling te nemen, dat de Hugo de Grootlaan, die uit de wijk Krispijn door dezen tunnel naar de binnenstad leidt, kon worden bestreken.

Na zich in de omgeving te hebben georiënteerd en nadat hem in den loop van den avond was gebleken, dat (op door bovengenoemden Majoor van het Kantonnementsbureau ontvangen last) het Sportfondsenbad door onze troepen was ontruimd, bezette hij het landhuis „Weizicht” zoodanig, dat zijn mitrailleurs den ingang van den tunnel, de Hugo de Grootlaan en de spoorbaan volledig konden bestrijken.

Behalve door het bovengenoemd detachement werd ook nog eenige versterking ontvangen in den vorm van het *detachement Grondmijnneversperring No. 2* onder een Tweede Luitenant der Genie uit de 2e Comp. Torpedisten, behoorende tot de Groep Betuwe, dat, na zijn taak te hebben volbracht en aanvankelijk te zijn teruggetrokken op genoemde compagnie (behoorende tot de Groep Lek, Oostfront Vg.H.), op last van den O.L.Z. in den avond van 10 Mei op het Depôt Comp. Torp. te Dordrecht werd gedirigeerd.

Inmiddels had de Kantonnementscommandant maatregelen getroffen om de gebrekkige *bewapening* van zijn troepen te verbeteren. Na telefonische voorbereiding zond hij in den loop van den middag 4 auto's naar de Artillerie-inrichtingen aan de Hembrug ten einde aldaar scherpe patronen No. 1 (voor geweren en lt. mitrs.) en No. 17 (voor zw. mitrs.), pag. munitie (de beide aanwezige stukken beschikten slechts over pantsergranaten zonder springstof) en lt. mitrs. te halen. Daar de lt. mitrs. uit Alkmaar moesten worden gehaald, kwamen de auto's eerst Zaterdag 11 Mei tegen den middag terug en brachten 24 lt. mitrs. en 100 kisten met munitie. Een en ander werd toen over de aanwezige troepen verdeeld.

De vuurkracht van de kantonnementstroepen was daarmede opgevoerd tot 12 zw. mitrs., 30 lt. mitrs., 2 stukken pag. en omstreeks 1000 karabijnen en der-

halve iets grooter dan die van een bataljon infanterie. Geoefendheid en samenhang lieten echter uiteraard zeer veel te wenschen over.

Ook de *geneeskundige dienst* eischte voorzieningen, welke door den Kantonnementsarts, een Res. Officier van gezondheid 1e kl., met voortvarendheid werden getroffen.

Begonnen werd met de keuringzaal van den M(ilitair) G(eneeskundigen) D(ienst) in te richten als ziekenzaal waardoor het aantal bedden in het Kantonnements-ziekenverblijf kon worden opgevoerd tot 70. Voorts nam genoemde Res. Off. v. Gez. 1e kl. contact op met den G(emeentelijken) G(eneeskundigen) D(ienst) en de Transportcolonne van het Roode Kruis, die zich onder zijn leiding stelden.

In het bureau van den G.G.D. werd de *dienst voor het opsporen en vervoeren van gewonden* georganiseerd.

Hierbij werden ingedeeld 3 ziekenauto's van den G.G.D. (1 werd reeds in den morgen van 10 Mei stuk geschoten), 15 vrachtauto's en 3 luxe auto's, uitgerust met stroo en brancards en bemand door de beschikbare hospitaalsoldaten, de transportcolonne van het Roode Kruis en leden van de E.H.B.O., afd. Dordrecht.

Buiten de nauwe straten van de binnenstad werd een *geneeskundig centrum* ingericht door het Gemeentelijk Ziekenhuis en een daar tegenover gelegen particulier ziekenhuis in hun geheel op te vorderen. Eerstbedoeld ziekenhuis bestemde bovengenoemde kantonnementsarts tot plaats voor *aankomst* en *sorteering*. Bovendien werden de Middelbaar Technische School en de Ambachtsschool, in de onmiddellijke nabijheid der ziekenhuizen gelegen, gevorderd en in den loop van 10 Mei als noodhospitalen ingericht.

Bedden, dekens, materialen voor ziekenverpleging en keuken werden gevorderd en voorts in ruime mate door de burgerij beschikbaar gesteld. In den avond van 10 Mei waren zodoende \pm 670 bedden beschikbaar. Ook overigens werd van de burgerij de grootste medewerking ondervonden. Verpleegsters, dames, die de huishoudelijke werkzaamheden op zich namen, chauffeurs enz. boden zich in ruime mate aan. Alle burger-chirurgen en vele burger huisartsen stelden zich beschikbaar. Laatstbedoelde artsen konden 11 Mei e.v. dagen worden vervangen door officieren van gezondheid van verschillende onderdeelen, voornamelijk uit de Lichte Divisie.

De aanwezigheid van een *Militaire Apotheek* onder leiding van een Militairen Apotheker der 2e kl. bleek van groote beteekenis. De Kantonnementsarts deed dezen apotheker op 10 Mei alle in Dordrecht aanwezige voorraden verbandmateriaal vorderen en — ook voor de burgerziekenhuizen — centraal verstrekken.

De aldus door den Kant. arts op 10 Mei geïmproviseerde militair-geneeskundigen dienst heeft gedurende den strijd om Dordrecht op uitstekende wijze gewerkt.

De toestand in Dordrecht bleef, behoudens de in het voorgaande vermelde gevechtshandelingen en verschillende kleine schermutselingen, in den namiddag en avond van 10 Mei vrijwel stationnair. Bij het vallen van de duisternis hield het versterkte garnizoen het stadsgedeelte ten Noorden van de spoorbaan bezet en voorts het buiten „Weizicht” en de wijk Krispijn. De vijand daarentegen bezette de opritten van de beide bruggen en de omliggende huizenblokken. Reeds thans maakte zich in Dordrecht een gebrek aan leiding kenbaar.

Weliswaar gaf de Kantonnementscommandant herhaaldelijk het bevel „standhouden”, doch de aanvankelijk meerendeels op initiatief der ondercommandanten genomen maatregelen werden niet gecoördineerd.

Van een stelselmatig gebruik der beschikbare krachten, volgens tactische

gezichtspunten, was geen sprake. Zodoende streden betrekkelijk kleine afdeelingen, terwijl de rest der troepen op eigen vuist handelde of min of meer werkeloos bleef. Duidelijk spreekt dit bij den tegenstoot door het detachement „Biesboesch” op last van den Kantonnementscommandant ondernomen met slechts $\frac{1}{3}$ der beschikbare zw. mitrs. en zonder medewerking der overige troepen ¹⁾.

In de wijk Krispijn berustte het bevel sedert den avond bij den Kapitein der Art. C.-2 Depôtcompagnie pontonniers, die reeds het oog gericht hield op een terugtocht naar de binnenstad, terwijl de Res. Majoor, zonder bepaald commando, aanspoorde tot offensief optreden. Het moreel der troepen was nog goed, echter begon wantrouwen tegen den Overste, Kantonnementscommandant, als een sluipend gif, op noodlottige wijze het vertrouwen te ondermijnen ²⁾.

Voortdurend kwamen voorts bij de verschillende commandanten, ook van de zijde der politie, berichten binnen betreffende staatsgevaarlijke burgers hetgeen een stemming van wantrouwen en nervositeit wekte ³⁾.

Het valt zeer te betreuren, dat, nu zulks nog mogelijk was, niet uit de Vesting Holland een bekwaam hoofdofficier naar Dordrecht is gezonden om, in deze uiterst critieke omstandigheden, aldaar de leiding te nemen.

c. De strijd om Dordrecht op 10 en 11 Mei. (zie schetsen 3, 4 en 5).

Toen de Commandant van Groep Kil in den morgen van 10 Mei den indruk kreeg, dat Dordrecht gevaar liep verloren te gaan, besloot hij een zoo krachtig mogelijke poging te doen om dit te voorkomen. Hoewel aan infanterie nog slechts beschikkende over een waarde van ruim twee bataljons, besloot hij een versterkt bataljon bij 's-Gravendeel de Kil te doen oversteken ten einde Dordrecht uit het Zuiden te ontzetten.

Aangewezen werd II-28- R.I., het eenige intacte bataljon dat in de Groep Kil aanwezig was. Ter vermindering van een tijdroovende aflossing werden de deelen van dit bataljon, die zich langs de Kil in stelling bevonden (de 3 Comp. en de M.C. min twee sectiën), aldaar gelaten en vervangen door de compagnie, welke door de Groep Spui was beschikbaar gesteld, I-I-34 R.I. (min een S.), terwijl het bataljon — ten einde de aanvalskracht op te voeren — werd versterkt met de 28 C.Mr. (min de op het Eiland van Dordrecht aanwezige sectie).

Ter dekking van het overgaan der overige troepen deed C.-Groep Kil I-II-28 R.I., welke compagnie zich reeds, versterkt met een sectie zw. mitrs., te 's-Gravendeel bevond, onverwijld de Kil oversteken en te Wioldrecht een bruggenhoofdje vormen.

¹⁾ Het verslag van den Res.Majoor van Spec.diensten, die zoo'n belangrijke rol nabij het Sportfondsenbad speelde (zie dl IV) zegt ter zake: „Ik merkte reeds spoedig, dat er bij ons geen verband was en geen hogere leiding”.

Het verslag van de 3 *Depôt Comp. Pont.* meldt betreffende 10 Mei „Van den Depôt-, resp. Garnizoenscommandant heb ik dien dag geen orders of aanwijzingen ontvangen”. Een Res. Eerste Luitenant, sedert den morgen van 10 Mei tot den morgen van 12 Mei telefoonwacht bij de Depôt. Comp. Torp. schrijft: „Het eenige bevel, dat op de compagnie binnengekomen is, betreft het indienen van een opgave van het aantal in stelling en op post zijnde manschappen”.

²⁾ De meergenoemde Res. Majoor van spec. diensten schrijft ter zake: „Het bevel van den Kantonnementscommandant was „Tot den laatsten man standhouden”. Ik hoorde opmerkingen als deze: „Natuurlijk! Zijn belang is het dat er van ons massa's worden afgeslacht” en het resultaat was terugtrekken tegen de bevelen in”.

³⁾ Het verslag van de *Depôt Comp. Torp.* meldt dienaangaande: „Gedurende den geheelen Vrijdag en Zaterdag kwamen talrijke berichten binnen van z.g. staatsgevaarlijke burgers, ook de politie gaf mededeelingen; indien alle berichten geaccepteerd zouden zijn, zou er practisch geen bewoner van Dordrecht goed Nederlander zijn geweest. Het vereischte derhalve zeer veel zorg om de verschillende gevallen te onderzoeken, het meerendeel daarvan berustte op fantasie”.

Omstreeks 11.30 gaf de Chef van den Staf der Groep Kil aan den Majoor C.-II-28 R.I., op diens commandopost te Strijen mondeling het volgende *aanvalsbevel*, toegelicht met een schets op de stafkaart ¹⁾.

„Op het Eiland van Dordrecht heeft de *vijand* in het bijzonder omgeving Amstelwijck, Tweede Tol en Willemsdorp bezet.

Bij Zeehaven en Zuidendijk bevinden zich nog *eigen troepen*, respectievelijk één sectie van 14 C.Pn. en personeel van III-14 R.A.

Te Uwer beschikking komen (blijven): II-28 R.I. (min 3 en $\frac{1}{2}$ M.C.), I-I-34 R.I. (min een S.), 28 C.Mr. (min een S.)

U krijgt tot *opdracht* hiermede bij 's-Gravendeel de Kil over te gaan, Amstelwijck te nemen en vervolgens tusschen de spoorbaan en Krispijn (vt. 105-423) door te stooten naar Zuidrand Dordrecht (gevechtsdoel).

Hier verband opnemen met den Kantonnementscommandant te Dordrecht.

De aanval wordt *rechtstreeks gesteund* door I-23 R.A. I-II-28 R.I. vormt reeds een bruggenhoofdje bij Wioldrecht”.

Nadat de B.C. bevelen had gegeven voor de verplaatsing naar 's-Gravendeel van zijn Staf, 2-II en twee sectiën zw. mitrs. (de overige onderdeelen werden of waren door den Groepscommandant naar 's-Gravendeel *gedirigeerd*), begaf hij zich naar den commandopost van den Gr.A.C., waar met den Chef van den Staf en C.-I-23 R.A., de samenwerking tusschen infanterie en artillerie bij den aanval op Amstelwijck nader werd geregeld. De Gr. A.C. had intusschen reeds om 12.00 C.-I-23 R.A. bevel gegeven zijn beide batterijen te Mookhoek van front te doen veranderen, den Watertoren te 's-Gravendeel door een waarnemingspost te bezetten en de Afdeeling tegen Gravestein ²⁾ te doen inschieten. Voorts deed hij van 13.10 af door 2-I-23 R.A. storend vuur op Amstelwijck geven. Een Res. Eerste Luitenant werd, met een U(ltra K(orte) G(olf)-toestel, als A(rtillerie) O(fficier) I(nlichter) aan C.-II-28 R.I. toegevoegd.

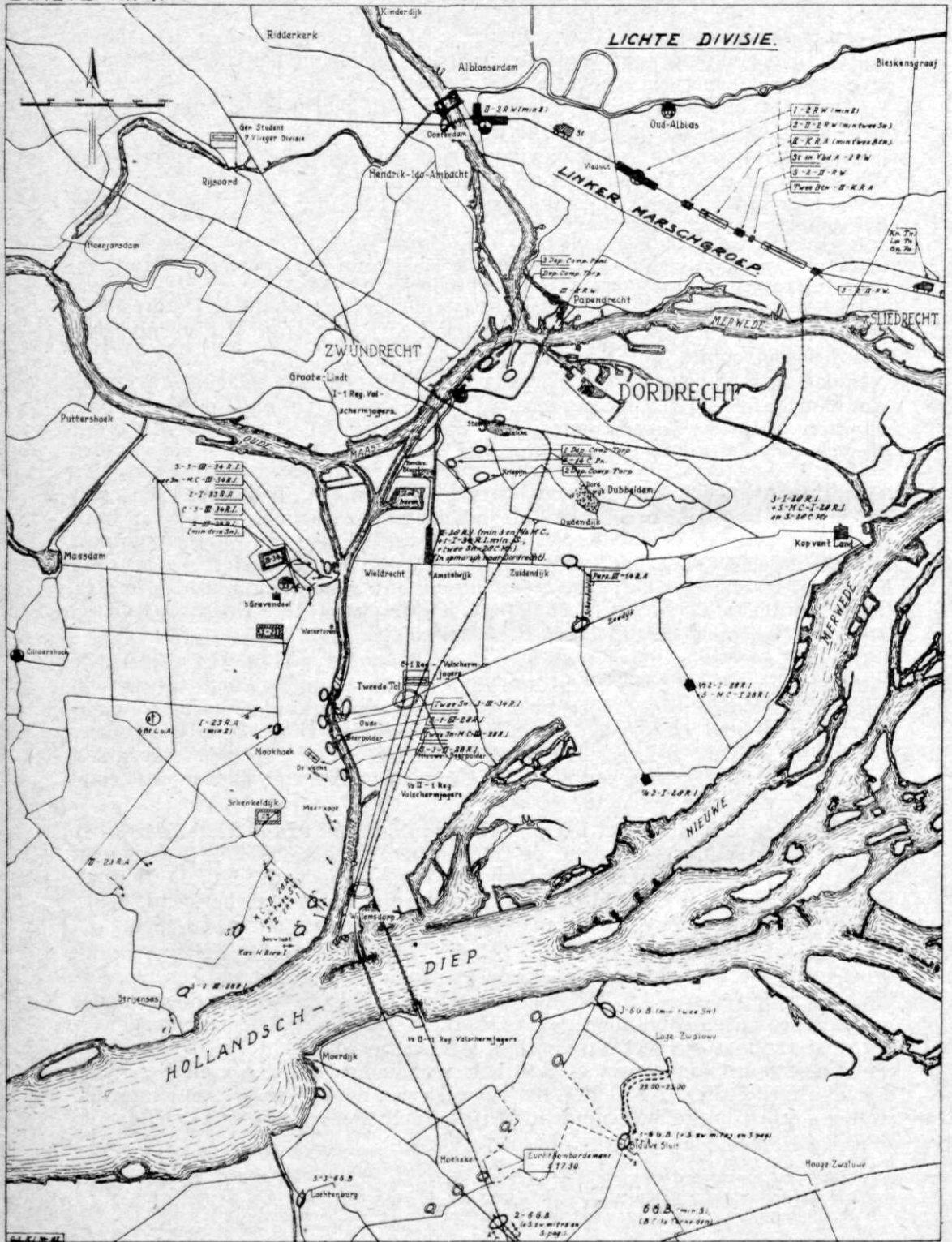
De aankomst der troepen werd vertraagd doordat 2-II-28 R.I. tijdens de verplaatsing op \pm 15 gevorderde auto's ten Noorden van Mookhoek uit de richting der Catharinahoeve onder vuur werd genomen, waardoor eenige burgerchauffeurs stopten en, gevolgd door de manschappen, die zich in deze auto's bevonden, dekking zochten. Het duurde geruimen tijd eer de Compagniescommandant het verband had hersteld. Eerst omstreeks 19.15 kwam deze compagnie te 's-Gravendeel aan.

Tijdens het overvaren met het pontveer kon de Chef van den Staf der Groep Kil, die zich ter plaatse bevond, de troepen het gunstig luidende legerbericht No. 3 van het Nederlandsche Opperbevel, o.m. inhoudende dat alle door de Duitschers bezette Nederlandsche vliegvelden op één na waren heroverd, mededeelen. Het moreel van den troep was goed.

De Majoor C.-II-28 R.I. deed zijn 1 Comp. voorshands in het reeds gevormde bruggenhoofdje blijven en in het bijzonder aandacht besteden aan een mogelijk vijandelijk optreden uit de richting van Tweede Tol. Na te zijn doorschreden zou deze compagnie bataljonsreserve worden. De beide andere compagnieën, elk versterkt met een sectie zw. mitrs., stelden zich daarachter gereed, elk met een frontbreedte van 300 m 2-II-28 R.I. ten Zuiden van den kunstweg Wioldrecht—Amstelwijck, I-I-34 R.I. ten Noorden van dezen weg. De beide mortiersectiën werden in stelling gebracht met opdracht het voorwaarts gaan der in-

¹⁾ Het bevel is weergegeven volgens het Verslag van C. Groep Kil; C.-II-28 R.I. geeft in zijn verslag een in hoofdzaak gelijkkluidenden tekst, waaraan de ontvangen schets is toegevoegd.

²⁾ De buitens Gravenstein en Amstelwijck vormen één bedekt complex.

Toestand op 10 Mei 1940, 24.00

fanterie met vuur op Amstelwijck te steunen zoolang zulks mogelijk zou blijken. Het geneeskundig personeel bleef bij de compagnieën.

De gevechtstrein werd gedekt opgesteld in de boerderijen van Wieldrecht. Hier werd ook de commandopost van den B.C. gevestigd. Nadat de gereedstelling was voltooid, bepaalde de B.C. het uur U (aanvalsuur) op 19.45.

Op dit uur opende II-23 R.A. het uitwerkingsvuur, afgegeven in vuurstooten door de beide batterijen te Mookhoek op Gravestein en door de gedetacheerde batterij op Amstelwijck, om te eindigen met een vuurconcentratie van de drie batterijen tegen Amstelwijck.

Het vuur, dat van den Watertoren goed kon worden waargenomen, lag uitstekend. De op het terrein van Gravestein liggende boerderij geraakte in brand.

De beide voorcompagnieën doorschreden het bruggenhoofd en gingen door de met sloten doorsneden weilanden langzaam voorwaarts. De B.C. volgde met zijn luitenant-adjutant, en enkele ordonnansen de compagnieën op den voet.

Hoewel van den vijand niets viel te bemerken, openden de tirailleurs bij herhaling het vuur en moesten de officieren ingrijpen om dit te doen staken en de voorwaartsche beweging te doen hervatten. Bij de rechtercompagnie viel eigen, te kort liggend, mortiervuur tusschen de troepen, waardoor 2 man werden gewond. In het terrein vond men wapenen en uitrustingsstukken, benevens een enkele gesneuvelde, blijkbaar afkomstig van 2-III-34 R.I.

Omstreeks 21.00 bereikten de voorcompagnieën den kunstweg langs den Westrand van het bedekte complex Amstelwijck-Gravestein. Hier werd geen vijand aangetroffen ¹⁾.

In verband met het invallen van de duisternis en de overweging, dat de reeds ondervonden moeilijkheden bij het kruisen van sloten in den nacht onoverkomelijk zouden blijken en dat derhalve niet door het terrein kon worden opgerukt, besloot de B.C. ter plaatse het daglicht af te wachten. Hij deed de 1e Comp. en de keukenwagens aantrekken en den troep een warmen maaltijd verstrekken.

Door middel van het U.K.G.-toestel gaf hij, via den Gr.A.C., te 21.35 van zijn voornemen kennis aan den Groepscommandant. De Groepscommandant kon zich met deze handelwijze echter allerminst vereenigen, daar hij van oordeel was, dat het opmarcheerende bataljon na het aanbreken van het daglicht kans liep ten prooi te vallen aan de dan weder te verwachten talrijke Duitsche vliegtuigen, zoodat het nachtelijk duister juist moest worden benut. Bovendien had hij van den Overste Garnizoenscommandant den indruk verkregen, dat Dordrecht dringend hulp noodig had. De reeds om 11.30 bevolen actie had z.i. toch reeds een veel te traag verloop gehad. Hij liet derhalve terugseinen:

„Onverwijld doorstooten. Bevel uitvoeren”.

Insteede van, overeenkomstig het ontvangen bevel, tusschen Krispijn en den spoorweg op te rukken, besloot C.-I-28 R.I. langs den Dordtschen Straatweg in recht noordelijke richting verder te marcheeren. Hij verzamelde nabij Amstelwijck zijn ondercommandanten en gaf te 23.00 het volgende *marschbevel* ²⁾.

„Omtrent den vijand is niets naders bekend.

Eigen toestand en voornemens: in opdracht van C.-Groep Kil moet de opmarsch thans worden voortgezet en de Zuidrand van Dordrecht bereikt. Overwegende, dat een marsch door het terrein in den nacht met deze troepen niet uitvoerbaar is en het complex Zeehaven door eigen troepen is bezet, zal het bataljon mar-

¹⁾ Zooals vermeld was te Amstelwijck een hulpverbandplaats ingericht, die eerst in den avond van 11 Mei werd ontruimd door de gewonden naar Dordrecht af te voeren. Men heeft hier van het Bataljon II-28 R.I. niets bemerkt.

²⁾ Weergegeven volgens het verslag van C.-II.28 R.I. Zie hierbij *schets* 4.

cheeren langs den Dordtschen Straatweg en doorstooten tot den Zuidrand van Dordrecht is bereikt. Met de mogelijkheid, dat eigen troepen, ter verdediging in den Zuidrand van Dordrecht opgesteld, het vuur op ons openen moet ernstig rekening worden gehouden.

Marschorde :

1-I-34 R.I. (min een S.), voorhoede ;

afstand 200 m ;

1-II-28 R.I. ;

afstand 50 m (waarin de Bat. Staf) ;

2-II-28 R.I. (min een S.) ;

28 C.Mr. (min een S.) ;

afstand 50 m ;

Sectie van 2-II-28 R.I., achterhoede.

De *trein* blijft voorloopig ter plaats.

De *A.O.I.* gaat terug naar den oorspronkelijken commandopost.

De beide sectiën zw. mitrs., ingedeeld bij de compagnieën van II-28 R.I., bleven, behalve één stuk, onder een Res. Eerste Luitenant als rugdekking bij Amstelwyck. De re Sectie van de C.Mr. bleef — in strijd met het bevel — zonder munitie bij den trein achter.

Omstreeks 24.00 werd in den zeer fraaien voorjaarsnacht afgemarcheerd. De B.C. reed met zijn adjudant en een vijftal ordonnansen per rijwiël aan het hoofd van de voorhoede. Gemarcheerd werd langs den ouden verkeersweg, Ten Westen van en evenwijdig aan den verhoogden nieuwen verkeersweg (zie foto), aangezien de B.C. aldaar minder weerstand verwachtte dan langs den nieuwen weg.

Zonder eenig incident werd doorgemarcheerd tot de voorhoede, na een kort oponthoud, omdat de weg opgebroken was, den veelsprong ruim 500 m ten Noorden van Zeehaven was gepasseerd. Plotseling viel mitrailleurvuur uit noordelijke richting, blijkbaar afgegeven aan de Oostzijde van den verhoogden nieuwen verkeersweg. De voorhoede dekte zich langs den ouden verkeersweg. Nadat het vuur was opgehouden, verplaatste de Majoor B.C. zich met zijn adjudant naar achteren en gaf den commandant der voorhoede (1-I-34 R.I., min een S.), een Res. kapitein, opdracht met zijn compagnie ter plaatse de morgenschemering

af te wachten, om vervolgens, in geopende formatie, door het terrein naar voren te gaan tot de eigen troepen in den Zuidrand van Dordrecht zouden zijn bereikt.

Ten einde ook de overige ondercommandanten dienovereenkomstig in te lichten liep de Majoor met zijn adjudant te voet langs de colonne, die inmiddels, door het halt houden der voorhoede, dichter was opgesloten. In den afstand tusschen de voorhoede en 1-II-28 R.I. viel een schot, dat den Luit.-adjudant doodelijk getroffen deed neerstorten. Na de zorg voor zijn adjudant aan een officier van gezondheid te hebben overgedragen, beval de Majoor achtereenvolgens C.-1-II-28 R.I., en C.-2-II-28 R.I., voorshands ter plaatse te blijven. Hierbij bleek, dat laatstgenoemde intusschen verband had gekregen met eigen troepen onder een Luitenant, die zich, met een sectie van 14 C.Pn. en eenige zw. mitrs., in den N.W.-punt van de wijk Krispijn had verschanst.

Deze Luitenant had medegedeeld telefonisch met den Kantonnementscommandant van Dordrecht in verbinding te staan en er voorts op gewezen dat ten Noorden van het bataljon één of meer Duitsche mitrailleurs waren opgesteld.

De B.C. droeg C.-2-II-28 R.I. op telefonisch verbinding op te nemen met den Kantonnementscommandant en begaf zich eenigen tijd later naar den veelsprong.

Bij 1-I-34 R.I. was het intusschen onrustig gebleven. Het geringste gedruisch lokte vijandelijk mitrailleurvuur uit, ook uit den eigen troep vielen nu en dan schoten. Af en toe zag men lichtpatronen omhoog gaan, die het terrein tamelijk helder verlichtten.

Omstreeks 2.30, bij het doorbreken van het eerste morgenlicht, werd 1-I-34 R.I. van voren en uit het terrein ten Westen van den weg hevig onder mitrailleurvuur genomen. In korten tijd sneuvelde of werden doodelijk gewond de Compagniescommandant, de oudste luitenant en 19 onderofficieren en manschappen, terwijl verscheidene anderen werden verwond. De noodlottige kreet „terug, terug”, van onbekende zijde aangeheven, deed de paniek uitbreken. De rest der compagnie spatte uiteen — waarbij velen de wapens wegwierpen — en werd na verloop van tijd grootendeels gevangen genomen. Een res. Tweede Luitenant bereikte met enkele manschappen de rest van het bataljon.

Gelijktijdig met de voorhoede werd ook de volgende compagnie, 1-II-28 R.I., die bij een aan den vijfsprong gelegen café langs den weg rustte, uit het zijterrein met vuur overvallen. Hoewel de verliezen bij deze compagnie slechts gering waren, veroorzaakte de overval ook hier de grootste verwarring. De opgeschrikte manschappen zochten dekking in en bij het café, zoomede in een tuin van een daar naast gelegen villa. Zij beantwoordden het vuur zonder echter in het flauwe licht van den gedekten vijand iets te zien. Een gedeelte vluchtte in het boschterrein (Bosch van Blussé) ten Noorden van de Zeehaven.

Met groote moeite slaagden de officieren, w.o. ook de toegesnelde B.C., erin, het wilde schieten te doen bedaren en den troep weer eenigszins in de hand te brengen.

Een aantal vluchtelingen, meerendeels zonder wapenen, verscheen omstreeks 5.00 bij het pontveer te Wioldrecht, dat inmiddels door een sectie van 2-III-28 R.I. was bezet, en verspreidde in de Groep Kil de tijding dat 1-II-28 R.I. was „vernietigd”. De B.C. gaf intusschen bevel de dooreen geraakte compagnieën in den N.-rand van het Bosch van Blussé te hergroepeeren. Hier bereikte hem den Kapitein C.-2-II-28 R.I., die inmiddels telefonisch contact had gehad met den Kantonnements-Commandant van Dordrecht en namens dien commandant het bevel bracht om met één compagnie een aanval te doen op Amstelwyck, welke aanval zou worden gesteund door een compagnie wielrijders.

Daar dit bevel kennelijk van een onjuiste beoordeeling van den toestand uitging — Amstelwyck was immers niet door den vijand bezet — deed de B.C. door een Res. Tweede Luitenant, w.n. bat. adj. nogmaals telefoonverbinding met den Kantonnementscommandant opnemen en den toestand uiteen zetten. Deze beval toen het complex Zeehaven te zuiveren en te bezetten.

De Majoor B.C., gelukte het met den C. van 1-II-28 R.I. over een gevelden boom, de sloot, die het Bosch van Blussé van de Zeehaventerreinen scheidt, te overschrijden en vond hier geen spoor van den vijand. Hij beval daarop, dat het overschot van 1-II-28 R.I. het genoemde boschperceel moest bezet houden, terwijl het bedekte terrein ten Zuiden van de haven, zoomede een deel van de Oostzijde daarvan door 2-II-28 R.I. moest worden bezet.

Het beschikbare personeel van den Bat. Staf — die bij den overval ook eenige gewonden had verloren — bezette de Oostzijde recht tegenover het punt waar de Zeehavenlaan door een brug voor voetgangers over den nieuwen verkeersweg op den ouden weg uitmondt

Enigen tijd nadat deze bewegingen zich hadden voltrokken werd niet alleen vuur uit het Noorden ontvangen, doch eveneens uit het Oosten en Zuiden. Voorts zwermden sedert het aanbreken van het daglicht weder tal van Duitsche vliegtuigen boven de omgeving van Dordrecht.

Ter verklaring van het bedoelde vuur moeten wij den blik weder op Dordrecht vestigen.

Einde van de Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog.

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch Indische Leger

UIT DE DAGORDERS

Door den Commandant van het leger in Nederlandsch-Indië werd op 31 Januari 1947 bij dagorder no 30 het volgende bekend gemaakt:

Het is mij een behoefte hierbij openlijk hulde te brengen aan de afdeeling van 48 Menadoneesche, 47 Timoreesche en 2 Amboineesche militairen, die onder de uitstekende leiding van den Timoreeschen sergeant KAREL HUKA, ALG. STENO. 12937 in de oorlogsdagen en daarna een zoo moeilijken tijd hebben doorgemaakt op de Nicobaren en Andamanen en eerst eind Juli 1946 konden worden afgevoerd naar Singapore.

Gedurende dien tijd hebben deze militairen uitgemunt door trouw aan de Nederlandsche zaak en werden militaire discipline, orde en netheid op uitstekende wijze gehandhaafd, zoodat zij door hunne houding algemeene bewondering hebben gewekt.

Ik heb hierin aanleiding gevonden om den commandant, alsmede den ondercommandant, den Men. sergt. tkl. W E W E N G - K A N G, No. 14390, beiden buitengewoon te bevorderen tot sergeant-majoor, tevens om in hen ook de geheele afdeeling te eeren.

Einde van de Officieele Mededeelingen van het K.N.I.L.

INTERNATIONALE VEILIGHEID

door Mr J. N. VAN DEN HOUTEN, *Reserve Eerste Luitenant voor Algemene Dienst, werkzaam op de sectie Militair-Juridische Dienst van het Hoofdkwartier van den Chef van de Generale Staf.*

In een vorig artikel werden de militaire clausules van het Handvest der Verenigde Naties aan een beschouwing onderworpen; hierbij werd de algehele structuur van de Verenigde Naties bekend verondersteld¹⁾. De kennis van de theoretische grondslagen van deze nieuwe internationale organisatie is van het grootste belang, daar men zonder deze onmogelijk met enig begrip het toekomstige en ook reeds huidige militaire wereldgebeuren kan volgen. Zo leest men vrijwel dagelijks in de couranten over de werkzaamheden van de verschillende organen der Verenigde Naties doch zelfs voor den ingewijde in de theoretische grondslagen is het vaak reeds heel moeilijk de ontwapenings-, atoom- of welke andere draad ook vast te houden. Bovendien vraagt het enorm omvangrijke en ingewikkelde wordings- en ontwikkelingsproces, waarin de wereld zich thans na de Tweede Wereldoorlog op politiek, economisch, sociaal, cultureel en zoveel ander gebied bevindt, ook steeds weer de aandacht. Veelal is het hierbij moeilijk niet in details verstrikt te raken en de grote lijnen uit het oog te verliezen. Het is daarom

¹⁾ Voorgeschiedenis, doelstelling en opbouw van de V.N. vindt men zeer in het kort besproken in de brochure „De Verenigde Naties”, verschenen als No. 7 van de R.A.O. reeks.

goed van tijd tot tijd de balans op te maken, de problemen en feiten te ordenen en hun plaats en onderlinge verhouding vast te stellen. Dit, nu de nieuwe wereldorganisatie ruim een jaar functioneert, voor de internationale militaire sector te doen is het doel van dit artikel¹⁾.

De activiteit van de Verenigde Naties was gedurende het eerste jaar van haar bestaan op militair gebied gericht op de voorbereiding van een systeem van internationale veiligheid. Hierbij waren de alles beheersende problemen het vraagstuk van de controle op de atoom-energie en de kwestie der regeling en vermindering van bewapeningen; deze laatste kwestie werd voorafgegaan door het voorstel inzake de troepentelling. Deze drie punten zullen hieronder achtereenvolgens worden behandeld, waarna ten slotte zal worden nagegaan, waarin in het afgelopen jaar de werkzaamheden van het Militaire Stafcomité hebben bestaan.

CONTRÔLE ATOOMENERGIE.

Toen de Amerikaanse Majoor Tom Ferebee op 6 Augustus 1945 de eerste

¹⁾ Hierbij kon een zeer nuttig gebruik worden gemaakt van de documentatie van het Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken te 's-Gravenhage, Oranjestraat 4.

atoombom op Hiroshima in Japan liet vallen, was hiermede een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis der wereld aangevangen: een hoofdstuk vol beloften maar ook vol onmetelijke gevaren. Terstond was het duidelijk, dat eerst deze gevaren moesten worden geëcarteerd alvorens van de nieuwe vinding voor vredesdoeleinden profijt kon worden getrokken. Daarom werd sindsdien de tot standbrenging van een effectieve ondertoezichtstelling van de atoomenergie een der belangrijkste punten van de wereldpolitiek, ten einde de wereld tegen misbruik hiervan te beschermen. Als eerste stap hiertoe werd op initiatief van de „Grote Drie”, de Verenigde Staten, Engeland en de Sowjet-Unie op de Algemene Vergadering van de V.N. op 24 Januari 1946 te Londen besloten een Commissie voor de Atoomenergie in te stellen, de z.g. Atomic Energy Commission (A.E.C.), die zich niet alleen met het atoomwapen had bezig te houden doch ook met alle andere massa-vernietigingswapens, waarbij aan de chemische en biologische strijdmiddelen moet worden gedacht. De Commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de elf landen, die lid zijn van de Veiligheidsraad met als twaalfde een vertegenwoordiger van Canada, zolang dit land niet zelf lid is van de Veiligheidsraad; Canada heeft namelijk deel gehad aan de vervaardiging van de atoombom. De rapporten en aanbevelingen van de Commissie voor de atoomenergie zullen aan de Veiligheidsraad worden voorgelegd, welke hiermede zal handelen in overeenstemming met zijn verantwoordelijkheid voor de handhaving van de vrede en de internationale veiligheid. Tot 1 Januari 1947 — de datum, waarop het lidmaatschap van de Veiligheidsraad voor Nederland eindigde — had Minister Van Kleffens voor ons land zitting in deze Commissie, hierbij als wetenschappelijk adviseur en plaatsvervangend vertegenwoordiger bijge-

staan door den Leidsen hoogleeraar Dr H. A. Kramers.

Op 14 Juni 1946 kwam de A.E.C. te New York voor het eerst bijeen. De voorzitter van de delegatie der Verenigde Staten, Bernard Baruch, de broer van den zojuist benoemden nieuwen Amerikaansen Ambassadeur in Nederland, deed hierbij voorstellen, die sindsdien bekend zijn als het plan-Baruch en die grotendeels zijn gebaseerd op een rapport samengesteld door een Commissie van Amerikaanse geleerden en technische deskundigen onder leiding van onderstaatssecretaris Dean Acheson; deze Commissie had zich laten adviseren door een Raad onder voorzitterschap van David E. Lilienthal. Het plan beoogt de totstandbrenging van een verdrag, waarbij alle activiteit op het gebied der atoomenergie wordt opgedragen aan een internationaal orgaan, de Atomic Development Authority (A.D.A.), dat in alle landen over vergaande rechten van inspectie zal beschikken; het gebruik van atoomenergie voor militaire doeleinden zou bij dit verdrag worden verboden, terwijl het veto-recht, dat de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad krachtens het handvest der V.N. ter beschikking staat, in dit geval niet van toepassing zou zijn; dit zou mitsdien niet kunnen worden aangewend om een overtreder tegen de gevolgen van zijn aantasting van het verdrag te beschermen. De Russische delegatie diende op 19 Juni d.a.v. bij monde van Gromyko een tegenvoorstel in, volgens hetwelk eerst een conventie zou moeten worden gesloten, waarbij de vervaardiging en het gebruik van atoombommen werd verboden en de vernietiging van bestaande bommen werd voorgeschreven, de atomische wapenen moesten dus buiten de wet worden gesteld. Voorts zou op grond van deze conventie blijkens de mondelinge toelichting van Gromyko tot een uitwissling van inlichtingen inzake de atoomenergie moe-

ten worden gekomen. Dit dus in afwijking van het Amerikaanse voorstel om terstond bij het verdrag ook de inspectie in te stellen. De Sowjet-Unie verzette zich bovendien ten stelligste tegen het prijs geven van het veto-recht, daar het hierin een onaanvaardbare inbreuk op het Handvest der Verenigde Naties zag.

Strijd om inspectie en veto.

Voornamelijk op twee punten werden de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten, tussen welke landen het uiteindelijk eigenlijk ging, uit elkaar gehouden nl. de inspectie en het veto-recht. Het was te verwachten, dat de Verenigde Staten niet in zouden gaan op het Russische voorstel inlichtingen te verstrekken omtrent de atoom-energie, het atoomgeheim dus prijs te geven, en de bestaande bommen te vernietigen en geen nieuwe meer te maken zonder dat eerst afdoende veiligheids-maatregelen zouden zijn getroffen. Met een niet door veto belemmerd systeem van inspectie en bestraffing zouden de Verenigde Staten hiertoe wel geneigd zijn. Zolang de Sowjet-Unie hierin echter niet wil treden zullen de Verenigde Staten zeker niet zo ver gaande concessies willen doen. Integendeel de Verenigde Staten, het enige land, dat het „know-how” van de atoomenergie ten volle kent, spannen alle krachten in de verkregen voorsprong te behouden. In 1947 zullen leger en vloot in de Verenigde Staten te zamen een half milliard gulden uitgeven voor verder wetenschappelijk onderzoek en nog eens een half milliard voor onderzoekingen op de aangrenzende terreinen van radar en lange-afstands-raketten. En de belangstelling van de Verenigde Staten voor de Belgische Congo, een der belangrijkste vindplaatsen van uranium en soortgelijke delfstoffen en voor het Zuidpoolgebied, waar deze stoffen vermoedelijk ook

aanwezig zijn, is in dit verband niet zonder betekenis.

Het feit, dat de Sowjet-Unie zelfs niet ten dele in het atoomgeheim is gekend, is niet zeer bevorderlijk om een sfeer van vertrouwen te scheppen en het is begrijpelijk, dat de Sowjet-Unie zich met reserve tegenover de Amerikaanse voorstellen plaatst. Het schijnt in de bedoeling van Roosevelt te hebben gelegen de Sowjet-Unie in het atoomgeheim te betrekken; door zijn te vroegtijdige dood werd aan dit voornemen geen gevolg gegeven. Zou dit wel zijn geschied, dan zou de politieke atmosfeer thans wellicht zuiverder zijn geweest. Toch ziet de Sowjet-Unie wel in, dat het ten slotte op een of andere manier zal moeten toegeven en met horten en stoten komen de Sowjets daarom voetje voor voetje naderbij. Zo kon dan na welhaast eindeloze onderhandelingen in de Commissie voor de atoomenergie en haar sub-commissies ten slotte een rapport worden opgesteld, dat met 10 stemmen vóór en twee onthoudingen nl. van de Sowjet-Unie en Polen, werd aanvaard. In dit rapport aan de Veiligheidsraad, waarbij het plan-Baruch tot uitgangspunt diende, wordt aanbevolen bij verdrag een internationaal lichaam in te stellen, dat zal verhinderen, dat de atoomenergie voor vernietigingsdoeleinden wordt gebruikt en voorts de uitwisseling van wetenschappelijke gegevens over de atoomenergie voor vredesdoeleinden zal bevorderen; in dit verdrag moet worden voorzien in de beschikking over bestaande atoombommen en moeten middelen worden genoemd ter vaststelling van schendingen van de bepalingen van het verdrag en tevens het karakter van de straffen voor overtreders worden vastgesteld; noch het werk van het internationale contrôle-lichaam, zijn door het verdrag opgelegde taak vervullend, noch de bestraffing van overtreders mag volgens deze aanbeveling worden belemmerd door gebruikma-

king van het recht van veto of anderszins. De gehele regeling moet worden gebaseerd op een afzonderlijk verdrag, waartoe de leden der verenigde naties toetreden.

De bezwaren van de Sowjet-Unie en Polen richtten zich voornamelijk tegen de woorden „veto of anderszins”; de Sowjet-Unie wenste bij het nemen van strafmaatregelen geen uitschakeling van het vetorecht. Deze landen hebben echter, zoals reeds bleek, niet tegen gestemd. De deur bleef dus mede in verband met de uitlatingen van Stalin en Molotof ten gunste van een internationale inspectie open voor uiteindelijke overeenstemming. Ook wanneer deze wordt bereikt, zijn alle klippen nog niet omzeild, want men moet niet vergeten, dat tenslotte nog de volksvertegenwoordiging der Verenigde Staten over het toetreden tot het verdrag zal moeten beslissen en het dan nog de vraag is of deze zal instemmen met een inspectie van de laboratoria en arsenalen der Verenigde Staten. Want in wezen gaat het om de inspectie; deze mag niet door een veto worden belemmerd. Is eenmaal door inspectie een overtreding vastgesteld en een staat, groot of klein, gebrandmerkt atomatische agressie voor te bereiden, dan zal geen veto de andere staten meer weerhouden, passende maatregelen te nemen. Er is voor den overtreders in dit geval maar één keuze: ogenblikkelijke onderwerping of tegen hem gerichte sancties en dus mogelijk een oorlog riskeren. Of deze oorlog wettig of door een uitgesproken veto formeel onwettig is, zal dan geen rol meer spelen. Men make zich hierover vooral niet te veel illusies. Het is goed realistisch te blijven. Verdragen en charters alleen kunnen geen vreedzame wereld brengen. Tevens is het nodig, dat alle wereldburgers worden doordrenkt van een geest, welke de oorlog uit de beschaafde samenleving bant en welke hen bereid doet zijn hiervoor offers te brengen, offers welke in het niet

vallen bij de afgrijselijke gevolgen van de huidige totalitaire oorlogvoering. Ieder op welke plaats ook heeft op dit punt een taak en verantwoordelijkheid.

Atoomenergie en vermindering der bewapeningen.

Met de indiening door de Commissie voor de Atoomenergie van haar rapport op 31 December 1946 bij de Veiligheidsraad was nog slechts de eerste ronde van de atoomstrijd beëindigd.

In de raad is deze met onverminderde heftigheid voortgezet. Inmiddels was namelijk op 14 December door de Algemene Vergadering der Verenigde Naties een resolutie tot regeling en vermindering der bewapeningen, waarover hieronder nader, aangenomen. Op 9 Januari 1947 kwam deze resolutie in de Veiligheidsraad in behandeling. Onmiddellijk traden hierbij besliste tegenstellingen tussen de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten aan de dag. Het eerste land wilde onmiddellijk overgaan tot bespreking van alle aspecten van de bewapeningsbeperking, terwijl het laatste op een afzonderlijke en prioriteitsbehandeling van het rapport inzake de atoomenergie stond. Zes weken lang werd over dit punt gedebatteerd, waarbij van Russische zijde werd geponeerd, dat de Verenigde Staten hun gunstige positie ten aanzien van de atoomenergie trachten te gebruiken om de procedure voor de vermindering der bewapeningen te bepalen. Dit werd door de Verenigde Staten uiteraard bestreden en zij wezen er hunnerzijds op, dat de oplossing van het atoomvraagstuk de eerste en belangrijkste stap op de weg tot ontwapening zou zijn. Zou deze grootste hindernis eenmaal zijn genomen, dan zou na deze test-case ongetwijfeld omtrent de andere ontwapeningsproblemen betrekkelijk gemakkelijk overeenstemming kunnen worden bereikt; de op-

lossing ten aanzien van de atoomenergie zou dan op het andere gebied analoog kunnen worden toegepast. Tenslotte was het resultaat, dat werd ingesteld een „Commissie voor conventionele bewapeningen”, waarvan het arbeidsterrein wordt beperkt door de „Commissie voor de Atoomenergie” aan welke uitsluitend blijft voorbehouden plannen uit te werken nopens de atoomenergie en een contrôlestelsel over alle wapenen voor massavernietiging, benevens de bevordering van de ontwikkeling van de atoomenergie voor vredesdoeleinden.

Bij de resolutie, waarin de Veiligheidsraad hiertoe besloot, werd vastgelegd, dat deze Raad zich vervolgens zo spoedig mogelijk zou bezig houden met het onderzoek van het rapport van de „Commissie voor de Atoomenergie” opdat deze commissie daarna verdere instructies kon krijgen voor het voortzetten van haar werk. Dus toch een afzonderlijke behandeling van het atoomprobleem, zoals de Verenigde Staten dit hadden voorgesteld, doch, anders dan hun voorstel, geen prioriteitsbehandeling want de commissie voor conventionele bewapeningen zou haar werk gelijktijdig met de Commissie voor de Atoomenergie verrichten. Nu alleen deze procedure-kwestie reeds tot zulke langdurige debatten aanleiding heeft gegeven, bestaat er weinig hoop, dat over de zaak zelf op korte termijn overeenstemming wordt bereikt. Het gaat hier echter om problemen, die diep ingrijpen in alles, wat tot heden op internationaal staatkundig gebied bestond. Baruch zei het in zijn eerder genoemde rede van 14 Juni 1946 heel duidelijk: „De keuze is en blijft die tussen leven en dood”. Wanneer het zo eenvoudig was de weg naar een wereld met geluk en welvaart voor allen te volgen dan zouden er geen twee wereldoorlogen zijn gevoerd. Men zij daarom niet pessimistisch alleen omdat het vinden van een oplossing geruime tijd vordert.

TROEPENTELLING.

Nadat de Veiligheidsraad op 24 September 1946 had besloten het voorstel van Rusland, inhoudende dat de Leden der Verenigde Naties opgave zouden doen van de sterkte van hun troepen buiten de grenzen van het eigen land, met uitzondering van de ex-vijandelijke gebieden, niet op zijn agenda te plaatsen, kwam Molotow in zijn opzienbarende rede van 29 October 1946 in de Algemene Vergadering, waarin hij het ontwapeningsprobleem aan de orde stelde, op deze zaak terug. Toen de Sowjetvertegenwoordiger dit voorstel in de Raad te berde bracht, grondde hij dit op de toelichting, dat de aanwezigheid van troepen in vreemde landen, zoals bijvoorbeeld die van Engeland in Griekenland, een geheel natuurlijke bezorgdheid bij de betrokken naties teweegbracht. De Veiligheidsraad besloot echter de zaak niet op de agenda te plaatsen, een beslissing, welke het betwistbare procedurele aspect heeft, of de Raad moet worden beschermd tegen ongegronde beschuldigingen of dat de agenda open moet staan voor iedere klacht, die de indienende staat zelf als reëel beschouwt; deze kwestie moge hier echter verder buiten bespreking worden gelaten. In de Algemene Vergadering stelde Molotow als doel van zijn voorstel te bevorderen, dat voortgang zou kunnen worden gemaakt met de onderhandelingen betreffende de overeenkomsten genoemd in artikel 43 van het Handvest, volgens hetwelk de leden strijdkrachten ter beschikking moeten stellen van de Veiligheidsraad, zulks tot het vormen van een internationale strijdmacht.

De Verenigde Staten en Engeland stelden hiertegenover, dat een dergelijke troepentelling slechts dan nut zou hebben met het oog op artikel 43, wanneer alle troepen zowel in binnen- als buitenland, inclusief de ex-vijandelijke gebieden, hieronder zouden vallen.

Wat de ex-vijandelijke gebieden betreft was de Sowjet-Unie wel bereid

toe te geven maar over de troepen in eigen land wilde het slechts inlichtingen geven, wanneer de beperking van de bewapening in haar geheel aan de orde was. Na afsluiting der algemene beschouwingen over deze zaak in de Algemene Vergadering werden de debatten in de Commissie voor politieke en veiligheidsaangelegenheden voortgezet. Hierbij werd o.a. naar voren gebracht, het verband tussen vermindering der bewapeningen en collectieve veiligheid, gecombineerd met de vraag van internationale controle en die van afschaffing van bepaalde wapenen. Evenmin als het vraagstuk van de controle op de atoomenergie is toch ook dat der troepentelling geheel los van de vermindering der bewapeningen te behandelen. Alle kwesties betreffende de internationale collectieve veiligheid grijpen ten nauwste in elkaar, want vermindering der bewapeningen zonder gelijktijdige supernationale bewapening en onbelemmerde internationale inspectie is niet te verwezenlijken. Het heeft geen zin de discussies over de troepentelling op de voet te volgen, want het resultaat van alles was een vrij zouteloze resolutie, welke in de Algemene Vergadering op 14 December 1946 werd aangenomen met 36 stemmen voor, 6 tegen en 4 onthoudingen, waarbij de Veiligheidsraad wordt uitgenodigd zo spoedig mogelijk de gegevens vast te stellen, welke aan de Leden van de Verenigde Naties zullen worden gevraagd, opdat hierdoor uitvoering kan worden gegeven aan de resolutie tot regeling en vermindering der bewapeningen. De Sowjetdelegatie, welke het ten zeerste betreunde, dat tussen haar oorspronkelijk voorstel en het onderhavige een „verschil van hemel en aarde” lag, stemde uiteraard tegen. Voorlopig behoeven de Leden van de V.N. dus geen gegevens te verstrekken en praktisch wordt de zaak geheel aan het beleid van de Veiligheidsraad overgelaten.

De resolutie tot regeling en vermindering der bewapeningen.

14 December 1946 zal later wellicht als een historische dag in de annalen der wereldgeschiedenis worden aangekend, want toen werd de ontwapeningsresolutie met algemene stemmen in de Algemene Vergadering der Verenigde Naties aangenomen. Bij zijn reeds eerder vermelde rede van 29 October 1946 diende Molotow geheel onverwachts zijn constructieve resolutie in, waarin werd voorgesteld maatregelen te nemen om tot een algemene beperking van de bewapening te komen. De ter zake gevoerde discussies werden in een sfeer van algemene samenwerking gevoerd. Toch ontbrak het ook hier niet aan de nodige nuchterheid; over een overmaat aan optimisme, waardoor de Volkenbond mede schipbreuk leed, heeft men zich bij de Verenigde Naties waarlijk niet te beklagen. Zo werd er vooral van Engelse zijde de nadruk op gelegd, dat men zich moet wachten voor op politiek effect gerichte mooi-doenerij en men vooral het publiek niet door onwaarachtige resoluties met een vals gevoel van veiligheid moet vervullen.

De resolutie komt voornamelijk hierop neer, dat de Algemene Vergadering ter uitvoering van artikel II van het Handvest aan de Veiligheidsraad zo spoedig mogelijk maatregelen zal voorstellen om tot een regeling en beperking van bewapening te komen. Deze voorstellen zullen aan de Leden van de V.N. worden toegezonden en in een speciale zitting van de Algemene Vergadering worden behandeld. De door de Vergadering goed te keuren verdragen of overeenkomsten zullen ingevolge artikel 26 van het Handvest overeenkomstig de grondwettelijke procedure van de verschillende landen moeten worden bekrachtigd. In de voorstellen van de Veiligheidsraad zal tevens moeten worden voorzien in een verbod tot het gebruik van atoom- en andere wapenen tot massa-vernieti-

ging gepaard aan praktische en afdoende waarborgen door middel van inspectie zowel als anderszins, ten einde staten, die overeenkomstig de verdragen handelen, te beschermen tegen schendingen en ontduikingen. Voorts zal de Veiligheidsraad volgens de resolutie het ter beschikking stellen van strijdkrachten ter vorming van een internationale politiemacht en het evenwichtige terugtrekken van de troepen uit de vroeger-vijandelijke gebieden zoveel mogelijk moeten bevorderen.

Op de uitvoering van deze resolutie komt het nu verder aan. In ieder geval is de eerste steen voor het gebouw van de vrede gelegd. Dat het verder bouwen niet eenvoudig is en daarom niet snel kan gaan bleek hierboven reeds bij de bespreking van het atoomvraagstuk maar ook werd daarbij vermeld, dat dit op zichzelf nog geen reden tot pessimisme behoeft te zijn.

HET MILITAIRE STAFCOMITÉ.

Ten slotte nog een enkel woord over de werkzaamheden van het Militaire Stafcomité, dat bestaat uit de chefs van de staven van de „Grote Vijf” of hun plaatsvervangers. De berichtgeving hierover in de wereldpers is betrekkelijk schaars. Het is inmiddels een enigszins merkwaardige figuur, dat naast het Militaire Stafcomité in Washington het Anglo-Amerikaanse Combined Chiefs of Staff Committee rustig blijft doorwerken.

De eerste taak van het Militaire Stafcomité is de Veiligheidsraad te adviseren over de wijze, waarop aan de organisatie der Verenigde Naties vuist en tanden moeten worden verschaft, over de vorming dus van een internationale strijdmacht. Op 4 Februari 1946 kwam het Comité voor het eerst in Londen bijeen en alvorens men aan het eigenlijke werk kon beginnen moest een procedure voor de interne functionering in zake het voorzitterschap, de officiële talen e.d. worden opgesteld. Men kwam hiermede spoedig gereed

en de voorstellen, waarin later, nadat het Comité zich naar New York had verplaatst, nog enige wijzigingen werden aangebracht, werden aan de Veiligheidsraad voorgelegd. Deze stelde het ontwerp-reglement ter bestudering in handen van een commissie van experts en machtigde het Comité in afwachting van een definitieve beslissing reeds voorlopig volgens dit reglement te werken.

In November werd het Stafcomité het erover eens, dat de strijdkrachten, welke door de leden ter beschikking van de Veiligheidsraad zullen worden gesteld, slechts in overeenstemming met het Handvest mogen worden gebruikt in geval van een bedreiging van de vrede, een aantasting van de vrede of een daad van agressie. In de formulering van de doeleinden, waartoe de strijdkrachten zouden mogen worden gebruikt, wilde de Sowjet-Unie aanvankelijk de vermelding, dat dit niet zou mogen voor onderdrukking van opstanden of het tussenbeide komen in een burgeroorlog. De Sowjets lieten deze eis echter vallen, zodat de mogelijkheid hiertoe in beginsel open stond. Nadat hierover aldus een accoord was bereikt, kon men een aanvang maken met het vaststellen van de grondslagen voor de internationale politiemacht, zoals de verhouding en hoegrootheid der contingenten, door elk Lid te leveren; de vraag of de contingenten op een uniforme basis moeten worden opgebouwd en zo ja hoe en voorts of ieder Lid land-, zee- en luchtstrijdkrachten zou moeten leveren of de een land-, de ander zee- en een derde luchtstrijdkrachten; problemen te over ook, wanneer men nog niet vermeldt het vraagstuk der bevelvoering en de moeilijkheden, welke rijzen bij het opstellen en vooral het geheimhouden van plannen voor het eventueel aanwenden van wapengeweld; het nauwe grote politieke complicaties met zich brengende verband tussen de samenstelling van de internationale strijdmacht en de

beperking van de bewapening kwam hierboven bij de kwestie der troepen-telling reeds naar voren en eveneens, dat de Algemene Vergadering in de ontwapeningsresolutie de Veiligheidsraad verzocht het ter beschikking stellen van strijdkrachten ter vorming van een internationale politiemacht zoveel mogelijk te bespoedigen. Om het stafcomité in verband met dit laatste enigszins onder druk te zetten stelde Engeland in Februari 1947 in de Veiligheidsraad voor het comité te verzoe-ken zijn aanbevelingen betreffende de grondslagen voor de organisatie van de gewapende macht der Verenigde Naties zo spoedig mogelijk doch in ieder geval vóór 30 April van dit jaar in te dienen. Dit voorstel stuitte echter wat de precisering van de datum betreft op verzet van den gedelegeerde der Sowjet-Unie Gromyko en deze onthield zich ter zake van stemming. Het wachten is nu dus op het stafcomi-

té. Dat deze zaak ook voor Nederland van het grootste belang is behoeft wel geen betoog: ook van ons land zal immers een bijdrage in de internationale politiemacht worden gevraagd, zodat de in verband met Indië toch reeds grote militaire lasten, welke op ons land drukken, hierdoor nog zullen worden verzwaard; uiteindelijk zal deze bijdrage echter tot een vermindering onzer bewapening kunnen leiden.

Zo zwoegt en ploetert de wereld door het moeras van politieke, economische en zoveel andere moeilijkheden doch ondanks alles gaat men voort met taaie volharding telkens nieuwe kracht put-tend uit het uiteindelijk lichtend doel een algemeen en permanent veiligheids-systeem voor geheel de wereld of vol-gens de woorden van het Atlantisch Handvest "to assure that all the men in all the lands may live out their lives in freedom from fear and want".

Banden en Registers

Over eenige maanden kunnen wij weder banden en registers leveren voor de nummers Jan.-Mei 1942 en voor de nummers van Oct. 1945 tot Dec. 1946. Om materiaalverspilling te voorkomen voeren wij alleen de vóór 1 Juni 1947 opgegeven orders uit;
**NABESTELLINGEN KUNNEN DUS NIET WORDEN
AANGENOMEN.**

De prijs per band met het bijbehorend register is f 2.75.
Bestellingen bij voorkeur per postwissel of giro (nr. 44715).

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS
ZWARTEWEG 1, DEN HAAG

De „meerdere” en de krijgstucht

door Mr H. H. A. DE GRAAF, *Majoor der Artillerie*

Le régiment, c'est le colonel. Il est l'âme et le principe de tout. C'est le flambeau qui éclaire c'est le feu qui anime.
De Lonquet „Méditations de Caserne”

„Krijgstucht! Een mooie uitvinding van de overheid om ons arme jongens het leven zuur te maken, om onze vrijheid aan banden te leggen, om ons te kunnen vangen bij alles wat we doen!” Zoo redeneert nog maar al te vaak degeen, die in het leger met een bescheiden plaatsje genoeg moet nemen.

„Krijgstucht? Een pracht-instituut om mij het leven te vergemakkelijken! De mindere zal wel voor mij sjouwen, daar zorgt de krijgstucht voor! En ik kan het gelukkig kalmpjes áán doen!” Aldus de, gelukkig niet vaak hardop uitgesproken, maar helaas desondanks nog al te dikwijls door daden zich verradende opvatting van velen, die in het leger met eenig gezag zijn bekleed.

Beide opvattingen zijn er totaal naast. Degenen, die in het leger een tegenstelling zien tusschen twee groepen, die van de meerderen en die van de minderen, miskennen de waarheid, dat ieder militair tot beide groepen behoort. Is niet iedere rangdrager, behalve meerdere van de lagergeplaatsten, tevens mindere van degenen, die een hooger rang hebben dan hij? En kan niet de eenvoudigste soldaat, bijvoorbeeld wanneer hij schildwacht is, bekleed zijn met een macht, die ook door de meest geëxalteerde personages moet worden erkend en geëerbiedigd?

En evenmin als het leger uit twee klassen is samengesteld, die van de minderen en die van de meerderen, evenmin is de krijgstucht er om de minderen onderworpen te houden en de meerderen aan een machtspositie te helpen.

Waarom er dan wel krijgstucht moet zijn? Daarover zijn ettelijke bladzijden vol te schrijven en velen, die de pen beter kunnen hanteeren dan ik, hebben dat gedaan en soms op voortreffelijke wijze. Ik zal niet trachten, hen te imiteeren en wil veronderstellen, dat mijn lezers goede verstaanders zijn, die aan het spreekwoordelijke „halve woord” genoeg hebben. Ik vat dus alles, wat over dit onderwerp gezegd kan worden, kort samen. Krijgstucht moet er zijn, omdat een leger zonder tucht geen leger is!

De modernste uitrusting en de voortreffelijkste training maken van een verzameling in uniform gestoken individuën nog geen leger, zelfs al zijn die individuën met den besten wil bezielde! En zelfs al beschikken zij over eigenschappen, die men bij een goed soldaat zoo gaarne ziet!

Wat presteerden de wereldvermaarde Spaansche tercio's als tijdens den tachtigjarigen oorlog de uitbetaling der soldij eens wat langer dan gewoonlijk op zich liet wachtten en de discipline niet krachtig genoeg bleek om het ontstaan van muiterij te beletten?

Wat baatte den Transvaalschen boeren hun groote liefde voor den vaderlandschen bodem en hun scherpschuttertalent, toen de individualistische neigingen sterker bleken dan het gevoel voor tucht en Jannie en Ou-Kees van het leger wegreden om eens thuis te gaan kijken, wanneer zij zich bezorgd maakten over het wel en wee van hun gezin en hun bedrijf?

In deze en ettelijke andere gevallen bleek de krijgstucht niet voldoende ontwikkeld om het militaire apparaat zijn taak te kunnen doen vervullen. De tucht is het cement, dat de losse bouwstenen bijeenhoudt, is de motorische kracht, die de machine, uit zoovele deelen en deeltjes samengesteld, doet loopen wanneer dat noodig is.

Op kernachtige wijze heeft de groote Moltke bij de behandeling van een ontwerp voor een wetboek van militair strafrecht het eens gezegd: „Autorität von oben und Gehorsam von unten, mit einem Worte, Disziplin ist die ganze Seele der Armee. Die Disziplin macht die Armee erst zu dem, was sie sein soll, und eine Armee ohne Disziplin ist auf alle Fälle eine kostspielige, für den Krieg nicht ausreichende und im Frieden eine gefahrvolle Institution”.

Discipline is geen kadavergehoorzaamheid. Zeker, ons Reglement betreffende de Krijgstucht zegt in artikel 1: „De krijgstucht omvat . . . stipte nakoming van alle voorschriften en nauwgezette voldoening aan de ter zake van den dienst gegeven bevelen . . .”. Maar hetzelfde artikel spreekt ook van „onafgebroken plichtsbetrachting”, en dat is al méér dan alleen maar gehoorzaamheid! En artikel 12 maakt nog duidelijker wat tot een goede krijgstucht behoort door te bepalen „De algemeene verplichting van den militair tot gehoorzaamheid mag evenwel nimmer leiden tot onzelfstandigheid, besluiteloosheid, gebrek aan durf of werkeloos blijven”.

Discipline is dus: gehoorzaamheid en initiatief. Discipline is „instant and willing obedience to all orders, and in the absence of orders, to what you believe the order would have been,” aldus den Amerikaanschen kolonel Applin.

„Instant and willing obedience!” Vooral dat „willing”. Daar is men wel zeer ver van de kadavergehoorzaamheid af, want het kadaver heeft geen wil meer. De beste discipline is dáár, waar de noodzakelijkheid van den gehoorzaamheidsplicht ingezien en begrepen wordt en deze plicht bewust en uit vrijen wil, niet door dwang of uit vrees voor straf, wordt aanvaard.

Maar naast de gehoorzaamheid het initiatief! „To do well just what he is told to do but never to initiate anything himself, these are the traits of military deadwood, the symbols of timidity, laziness and mediocrity”¹⁾. Het initiatief in zijn onzuiveren vorm wordt maar al te dikwijls gebruikt als een argument om van bestaande orders af te wijken en als zoodanig kan het een gevaar voor de discipline zijn. Maar initiatief gepaard aan den zin tot gehoorzaamheid, en daarmee in evenwicht, is een onmisbaar bestanddeel van een goede krijgstucht, „obedience to what you believe the order would have been”, dezelfde gedachte die in ons Reglement betreffende de Krijgstucht bedoeld is in het tweede lid van artikel 12.

Zoowel zin voor gehoorzaamheid als initiatief zijn eigenschappen, die bij den militair moeten en kunnen worden aangekweekt. Een goede commandant zal hiervoor geen speciale gelegenheden behoeven te scheppen, de dagelijksche dienst zal hem die voldoende bieden, van den eersten dag af dat zijn mannen onder de wapenen zijn. De tijd van den „dommen recruit” is voorbij, al zal men natuurlijk rekening moeten houden met verschillen in karakter en ontwikkeling.

En dan komen we op het cardinale punt: de meerderé moet bij zichzelf beginnen! Is zijn krijgstuchtelijk besef onvoldoende, dan zal hij er niet in slagen zijn ondergeschikten op dit punt juiste begrippen bij te brengen, zal de tucht bij zijn onderdeel slecht blijven en zal dit onderdeel, ondanks de meest geper-

¹⁾ „Leadership for American Army Leaders” door Col. Edward Lyman Monson, uitgave „The Infantry Journal”, Washington, 1942.

fectioneerde technische training, in den strijd onbruikbaar zijn en een gevaar voor anderen kunnen opleveren.

Zoolang men als officier of onderofficier niet begrepen heeft dat men in de eerste plaats zichzelf aan de krijgstucht moet onderwerpen en het eigen ik geheel moet wegcijferen als het dienstbelang zulks eischt, heeft men geen recht om van zijn ondergeschikten deze onderwerping en dit wegcijferen te vorderen, ja, is het eigenlijk een groote onbeschaamdheid wanneer men dit zou doen!

Niet voor niets zegt het Reglement betreffende de Krijgstucht in het tweede lid van artikel 28: „De meerdere zal de aan hem ondergeschikte militairen door voorbeeld, aanmoediging en belooning opwekken tot getrouwe plichtsvervulling . . . enz.”. In de eerste plaats het eigen voorbeeld! Dat is beslissend voor de resultaten bij anderen.

Als bij een onderdeel de tucht niet is zooals die zou moeten zijn, kan men er van verzekerd zijn dat de fout in de eerste plaats bij den commandant ligt. En hoe grof wordt er vaak niet gezondigd! O, niet door u, lezer, ik geloof het graag, maar zie dan eens om u heen!

Neem bijv. de groetplicht. Hoeveel klachten worden niet geuit over het slechte groeten! Als echter alle meerderen strikt de hand hielden aan het groeten door hun minderen (vermoeiend nietwaar?) en bovendien zelf steeds correct teruggroetten zouden de gunstige resultaten niet uitblijven. Hoe vaak wordt niet bij een gesprek of een theorie door den mindere een bezwaar geopperd tegen dat lastige groeten! Ge weet toch wel, dat een eenvoudig rekensommetje kan aantoonen, dat het voor den meerdere nog veel lastiger is? Als de luitenant honderd man in de stad tegenkomt, groet iedere man maar één keer, de luitenant echter honderd keer! Maar dat rekensommetje kan de luitenant alleen met succes op het tapijt brengen, als de luitenant zelf steeds teruggroet, en op correcte wijze! Hoe pijnlijk doet het aan, en hoe tuchtondermijnend werkt het, als een correcte groet niet of op onverschillige wijze wordt beantwoord!

Een ander voorbeeld: het misbruik van militaire motorvoertuigen! De militaire overheid heeft bij herhaling en op een wijze die niet voor tweeërlei uitleg vatbaar is bepaald en kenbaar gemaakt dat het gebruik van militaire auto's anders dan voor dienst verboden is en dat burgerpersonen daarin alleen voor dienst mogen worden vervoerd. Desondanks moest voortdurend een stroom van overtredingen dezer bepalingen worden geconstateerd.

Intensieve contrôle door de Koninklijke Marechaussee heeft tot op zekere hoogte succes gehad, de stroom van overtredingen nam wat af, doch nu ontwikkelt zich het systeem van de gefingeerde dienstbelangen waarvoor de ritten heeten te zijn gemaakt. Het is opvallend, hoeveel wagens en motoren er nu moeten worden getest of ingereden, hetgeen blijkbaar niet anders kan geschieden dan door aan bepaalde lieden deze voertuigen mede te geven als zij met verlof of bewegingsvrijheid gaan. Het is wel een heel offer, dat op die wijze gevraagd wordt, maar de brave lieden zijn zoo welwillend om alle bezwaren te overwinnen en het dienstbelang te dienen door per auto met verlof te gaan en in den regel tijdens hun verlof ook nog ritjes te maken, alles terwille van het inrijden.

Een andere reden, die zeer geliefd is, is het halen van banden of onderdeelen, die merkwaardigerwijs nooit te verkrijgen zijn ter plaatse waar het korps garnizoen houdt, doch altijd op Zaterdag of op Maandag en in of nabij de plaats waar een officier, onderofficier, chauffeur of monteur woont of om andere redenen wel eens graag wil zijn.

Deze dienstbelangen zijn zoo duidelijk zichtbaar gefingeerd of geconstrueerd om het particuliere belang te dienen, dat men slechts van smoesjes kan spre-

ken en dat men zich erover verbaast, dat degenen, die ze lanceeren, zich niet schamen.

In vele van dergelijke gevallen is het ten slotte de mindere, die tegen de lamp loopt, in casu in de armen valt van een patrouille der Koninklijke Marechaussee. Maar de meest-schuldigen zijn de meerderen, de chefs die deze handelwijzen in de hand werken, openlijk of oogluikend toestaan, of op zijn minst nalaten afdoende contrôle uit te oefenen op het gebruik van de bij hun onderdeel ingedeelde motorvoertuigen. Om nog maar niet te spreken van de chefs die ten deze zelf zondigen en die nog altijd niet begrepen hebben dat zij voor het leger onbruikbaar zijn, ja zelfs een gevaar opleveren zoolang hun gemakzucht het wint van hun begrip voor tucht!

Er is wel eens gezegd dat de auto een van de ernstigste gevaren voor de krijgstuicht is, die het leger kent. Daar zit wel veel waars in, doch bij dieper nadenken moet men tot de conclusie komen, dat het per slot van rekening niet de auto is, doch de met eenig gezag bekleede militair, die tekort schiet in de handhaving van de tucht ten opzichte van het gebruik van de militaire auto!

Een goede krijgstuicht eischt nog méér van den meerdere. Ik noem bijvoorbeeld: goede vakkennis en hart hebben voor de ondergeschikten.

De meerdere, die niet over de kennis beschikt die vereischt is voor zijn rang en functie is in oorlogstijd een gevaar voor zijn ondergeschikten en voor anderen, doch werkt reeds in vreedstijd ondermijning van de krijgstuicht in de hand. Immers hij zal er niet in slagen, zijn tekort aan kennis te verbergen voor zijn minderen. Dezen zullen geen vertrouwen in hem kunnen hebben en zullen door hem niet gestimuleerd kunnen worden tot die inspanning, die vereischt is om hen zelf tot goede militairen te ontwikkelen.

Tot de vakkennis van den meerdere behoort steeds óók een zekere mate van kennis van de bepalingen en voorschriften op het gebied van het tuchtrecht. Deze kennis heeft hij niet alleen noodig om te weten wat hij zelf heeft te doen of te laten, maar óók omdat zijn minderen, die in moeilijkheden zijn geraakt, zich tot hem zullen wenden om raad en van hem verwachten dat hij hen goed zal voorlichten. Een verkeerd advies beteekent niet alleen dat de mindere niet geholpen wordt, maar tevens op zijn minst schade voor het prestige van den meerdere, of erger.

Een verkeerde voorlichting bijv. met betrekking tot den termijn, waarbinnen de mindere zich mag beklagen over een hem opgelegde krijgstuichtelijke straf kan tengevolge hebben dat de mindere hier te lang mee wacht en zodoende zijn recht verspeelt. Uiteraard blijft deze gang van zaken geen geheim voor de andere minderen en wordt dus aan de krijgstuicht ernstige schade toegebracht. Helaas komen deze en dergelijke tekortkomingen nog al eens vóór.

Wie hart heeft voor zijn ondergeschikten zal trachten, zich aan dergelijke fouten niet schuldig te maken. Misschien schiet zijn eigen kennis tekort, maar dan zal hij zich niet tevreden stellen met het geven van een onvoldoende gefundeerd antwoord, doch elders zijn licht op gaan steken en zich moeite geven, om zijn mindere te helpen.

Kort na de bevrijding en de wederoprichting van ons leger kon men, bijna tot vervelens toe, lezen en hooren spreken over den „nieuwen geest”, die nu in het leger gevaren zou zijn. En het werd wel eens zóó voorgesteld, alsof met die nieuwe geest (die zich dan in hoofdzaak kenmerken zou door offervaardigheid, vlotheid en kameraadschap) de krijgstuicht overbodig geworden zou zijn, of liever dat die krijgstuicht er van zelf zou zijn en niet meer door voorschriften en o.m. met behulp van strafbedreiging in stand gehouden zou behoeven te worden.

In dit verband is zelfs een algemeene grondige herziening van het Reglement betreffende de Krijgstucht bepleit en als urgent voorgesteld.

Nu zal er wel niemand zijn die niet in het belang van het leger zou wenschen dat de krijgstucht er „van zelf” was! Integendeel, en men zal er steeds naar moeten blijven streven, dit ideaal tot werkelijkheid te maken en hoe minder men daarbij van den stok achter de deur gebruik behoeft te maken, hoe beter. Maar . . . wie de practijk heeft medegemaakt weet óók, dat de voorschriften en de mogelijkheid tot krijgstuchtelijke bestraffing niet kunnen worden gemist, zelfs bij een onderdeel waar men aan den goeden wil van alle betrokkenen niet behoeft te twijfelen. Ware het anders, het Nederlandsche leger zou een unicum zijn en met recht tot de wereldwonderen kunnen worden gerekend!

En wat het Reglement betreffende de Krijgstucht aangaat geloof ik dat ik dit het beste voor zich zelf kan laten spreken. Op gevaar af, dat ik mij de ongenade van den papiertoewijzer op den hals zal halen, laat ik hier enkele gedeelten volgen:

„De eensgezindheid, saamhoorigheid en samenwerking bij de krijgsmacht vereischt, kunnen „slechts verkregen worden indien de officieren en onderofficieren den hun ondergeschikten „militairen in trouwe plichtsbetrachting en goed gedrag het voorbeeld geven en in alle opzichten hunne zedelijke en stoffelijke belangen behartigen. In het algemeen behooren de „militairen, in het bijzonder zij die van gelijken rang of stand zijn, zoowel in dienst als daarbuiten „in goede kameraadschap te leven, elkanders rechten en overtuiging te eerbiedigen, elkander „hulp te verleen en in moeilijkheden of in gevaar, elkander achting toe te dragen en zich zoo „veel mogelijk er op toe te leggen elkanders fouten te verbeteren en elkanders misstappen te „voorkomen”. (artikel 7, 1e lid).

„Goede kameraadschap mag echter nimmer leiden tot niet-inachtneming van de militaire „houdingen, noch tot handelingen in strijd met dienstplichten of met de belangen van den „dienst in het algemeen. Zoodanige handelingen mogen evenmin worden aangemoedigd of „goedgekeurd en zelfs niet oogluikend worden toegelaten”. (artikel 7, 2e lid).

„De meerdere zal bij het vorderen van ondergeschiktheid en gehoorzaamheid van den min- „dere nimmer uit het oog verliezen, dat het hem door de Overheid toevertrouwde gezag over „dien mindere enkel betrekking heeft op de verhoudingen van den militairen dienst”. (arti- „kel 9, 1e lid).

„Hij zal het hem toegekende gezag op flinke, waardige en rechtvaardige wijze uitoefenen en „zich van willekeur en partijdigheid onthouden”. (artikel 9, 2e lid).

„Hij zal zich te eenenmale onthouden van krenkende of onbillijke bejegening van zijne „minderen, zoomede in het algemeen van handelingen, uitlatingen of gesprekken, welke hem „de aanspraak op den eerbied en het vertrouwen van zijn eminderen kunnen doen verliezen. „De meerdere die zich daaraan schuldig maakt, ondermijnt het gezag en vernedert bovendien „zichzelf”. (artikel 9, 3e lid).

Wie deze en andere passages uit het „oude” reglement leest zal tot de conclusie komen dat de „nieuwe geest” blijkbaar ook reeds over de samenstellers daarvan vaardig is geweest. Wat er ook nog aan de krijgstucht in ons nieuwe leger mankeeren moge wordt dan ook waarlijk niet veroorzaakt doordat men nog steeds werkt met het „oude” reglement, doch veeleer doordat de personen die het daarin gestelde moeten verwezenlijken, nog maar al te vaak falen¹⁾.

Wie dat aanziet en begrijpt dat hij, bij zijn pogingen om de krijgstucht bij zijn ondergeschikten tot een hooger peil op te voeren, bij zich zelve moet beginnen, heeft de eerste stappen op den goeden weg gezet.

¹⁾ Mijn hier weergegeven opvatting omtrent de noodzakelijkheid en de urgentie van een algemeene grondige herziening van het Reglement betreffende de Krijgstucht sluit niet in, dat ik in beginsel gekant zou zijn tegen elke partiële herziening daarvan. Zij, die wijziging van de krijgstuchtelijke straffen wenschen, mogen echter bedenken dat Hoofdstuk IV van genoemd Reglement niet meer is dan een beknopte samenvatting van de desbetreffende bepalingen uit de Wet op de Krijgstucht en dat dus een wijziging daarvan slechts als gevolg van wijziging van deze Wet kan plaats hebben.

Een aantal jaren vóór den oorlog heeft een oud-artillerieofficier in de Legerplaats bij Oldebroek op een punt, waar dagelijks velen passeeren op hun weg naar en van het stellingterrein, een eenvoudige zuil doen plaatsen met op de vier zijden de woorden :

ARBEID — PlichtsBESEF — TOEWIJding — KAMERAADSCHAP.

Deze woorden vatten, óók voor het na-oorlogsche Nederlandsche leger, op uitmuntende wijze wat vereischt is voor een goede krijgstucht. Mogen zij als richtsnoer dienen zoowel voor de officieren en kaderleden, die reeds in het „oude” leger dienden, als voor de jongeren die zich de dragers voelen van den „nieuwen” geest, dan zullen de woorden „oud” en „nieuw” in dit verband hun belang verliezen, doch èn geest èn leger er wèl bij varen !

Eenige factoren, welke het optreden onzer troepen in Ned.-Indië beïnvloeden

door W. J. SCHEEPENS, *Kapitein der Infanterie K.N.I.L.*

Met het onderstaande wordt beoogd de aandacht te vestigen op eenige algemeen bekende factoren, die van invloed zijn op de gevechtsvoering in Ned.-Indië en die, juist voor de lagere bevelvoering van practisch belang zijn.

Duidelijk dienen de compagnies- en lagere commandanten zich voor oogen te stellen, dat de mogelijkheden, die de gevechten in grooter verband bieden, in Indië veelal wegvallen en zij zich mitsdien ten volle op het voeren van den „kleinen oorlog” dienen in te stellen, met alle gevolgen van dien.

Eenige der belangrijkste factoren moge ik hier nader uiteenzetten :

- A. Het terrein
- B. De als gevolg van haar taak en de uitgestrektheid van het land verspreide ligging onzer troepen
- C. De tactiek van de tegenpartij.

ad. A „De tactiek wordt beheerscht door het terrein”.
(Napoleon).

In Indië is de begroeiing aanmerkelijk dichter en dus het terrein onoverzichtelijker ; voorts is het terrein op vele plaatsen zwaar geaccidenteerd, het wegen-net is minder uitgebreid dan in Europa, terwijl het land overal waterhinder-nissen biedt in den vorm van rivieren, moerassen, natte sawah's en waterleidingen.

Met het oog op de zware begroeiing dienen de formaties over het algemeen meer gesloten te zijn, aangezien het zeer moeilijk is het verband te onderhouden en het gevaar bestaat, dat alleenlopende manschappen onverhoeds worden aangevallen en gedood, voordat de rest hen te hulp kan komen. Het bezwaar van grootere kwetsbaarheid weegt hier op tegen de nadeelen van „verspreiding”.

De zelfstandig optredende eenheid dient, meer dan op het Europeesche ge-

vechtsveld, waar men in den regel op de vleugels en in den rug aangeleund is aan eigen troepen, paraat te zijn voor optreden naar alle zijden.

De manoeuvre geeft groote moeilijkheden i.v.m. het feit, dat het verband gemakkelijk verloren gaat, waardoor tevens het gevaar van het vuren op eigen troepen ontstaat. Dit geldt vooral voor eenheden, die nog geen grondige ervaring in het Indische terrein hebben opgedaan.

Men dient dus, bij optreden in bedekt terrein, de tactische handelingen zoo eenvoudig mogelijk te houden.

De verbindingen gaan eveneens met meer en grootere moeilijkheden gepaard dan in Europa. Zoo wordt de actie-radius van radiotoestellen door bedekt terrein zeer verkleind en de taak van ordonnansen verzwaard.

Oriëntering wordt bemoeilijkt door de onoverzichtelijkheid van het Indische terrein. Daarom is een goede terreinkennis van het hoogste belang. Niet alleen officieren en kader, doch iedere man dient zijn „patrouille-terrein” grondig te kennen. (Aanbevolen wordt een vergrootte kaart op een muuroppervlak in het kampement te teekenen en steeds voor den afmarch het te doorloopen terrein door iedereen grondig te laten memorereen.)

Ook de wapening is, behalve van de ontvangen opdracht, afhankelijk van het terrein, waarin moet worden opgetreden. Zoo zullen b.v. groepen, belast met het doorzoeken van bedekte terreingedeelten den lichten mitrailleur (Bren) beter kunnen vervangen door den pistool-mitrailleur (Sten), terwijl groepen, belast met afsluiting en opgesteld om over open terrein te vuren, verscheidene Brens noodig zullen hebben.

Bij optreden in bergterrein dient men de hiervoor bepaalde tactiek te volgen (bezetten van de hoogste punten, enz.).

Door het beperkte wegennet zullen bepaalde onderdeelen dikwijls op grooten afstand van een autoweg moeten optreden, waardoor moeilijkheden kunnen ontstaan bij den aanvoer van levensmiddelen, munitie e.d. en den afvoer van gewonden. Hiermede dient voor het opzetten van een actie terdege rekening te worden gehouden.

Bewaking van achter te laten motortransport kost meer troepen dan in Europeesch terrein.

Waterhindernissen geven, vooral in den „natten moeson” groot oponthoud, doch behoeven bij een grondige oefening geen onoverkomelijke bezwaren op te leveren. De practijk heeft echter uitgewezen, dat meermalen een actie mislukte, doordat de troep voor een diepen waterloop van slechts enkele meters breed terugdeinsde.

Bij optreden in open terrein (sawah's e.d.), hetgeen echter tot heden slechts bij uitzondering heeft plaats gevonden, dienen vanzelfsprekend de Europeesche gevechtsformaties te worden aangenomen.

ad. B. Door de verspreide ligging onzer troepen, zullen zij meer dan in Europa, gedwongen zijn op te treden in klein verband.

De toestand, zooals deze zich tot heden heeft ontwikkeld, heeft er vaak toe geleid, dat aan een compagnie een zeer uitgestrekt „patrouilleterrein” wordt toegewezen, hetwelk zij moet schoon houden van oproerige elementen.

Behalve deze militaire taak, rust echter op haar tevens veel van de opbouwende taak, die in normale omstandigheden is opgelegd aan den bestuursambtenaar. Zoo dient de compagniescommandant volledig op de hoogte te zijn van alle bijzonderheden van zijn gebied, zooals: toestand wegen en bruggen, houding der bevolking jegens ons gezag, al dan niet houden van pasars(markten,) prijzen der artikelen, stand der gewassen, schoolbezoek, enz.

Deze bijzonderheden dienen door een geregelde patrouillegang te worden verzameld.

Hoewel het, vooral bij onervaren troepen, aanbeveling zou verdienen de dagelijks uit te voeren patrouilles te laten verrichten door een peloton, zal, mede als gevolg van de zware te verrichten wachtdiensten, de compagnie dit op den duur niet kunnen volhouden en uitgeput raken. De practijk dwingt dus meestal de groep voor deze taak te bestemmen.

In een roerig gebied is het echter aan te bevelen patrouilles ter sterkte van 2 groepen uit te sturen; bij stuiten op vijand kan dan 1 groep de achtervolging inzetten, terwijl de ander kan worden bestemd voor berichtgeving, afvoer gevonden e.d.

ad. C. Onze troepen dienen zich aan te passen aan de guerilla-tactiek onzer tegenstanders.

Deze tactiek is in den regel gebaseerd op het principe: „Verrassend toeslaan en snel terugtrekken om het gevecht te vermijden”, terwijl het terrein in Indië voor een dergelijk optreden door zijn begroeiing en uitgestrektheid groote moeilijkheden biedt.

De practijk heeft dan ook bewezen, dat bij een optreden in groot verband (bataljon en hooger), de vijand meestal verdwenen was, alvorens hem verliezen konden worden toegebracht.

De logische oplossing dezer moeilijkheid zou zijn, tijdig en ongezien eenheden op te stellen in 's vijands flank en rug, alvorens tot den frontalen aanval over te gaan. De practijk heeft echter bewezen, dat dergelijke groote omtrekkende bewegingen, die bovendien in den regel bij duisternis moeten plaats hebben, slechts kunnen worden uitgevoerd door zeer ervaren troepen, dan wel door speciaal daarvoor opgeleide eenheden. Ook stuitte het houden van verband bij dergelijke eenheden op zeer groote moeilijkheden.

De juiste tegenactie tegen de tactiek der sluipschutters is: Verrassend en aanvallend optreden met kleine eenheden, die zich geruischloos met mijding van wegen door het terrein verplaatsen.

Het peloton is de eenheid, die bij een dergelijke actie de meeste kans op succes heeft. Het is tevens de eenheid, die zich zelfs tegen een groote overmacht kan handhaven. (Zie ook Oef. Aanw. Nr. 31 hfdst. 111 (5) en hfdst. III (2).

De ervaring heeft echter meermalen geleerd, dat, in afwijking van het guerilla-principe, de tegenpartij, wanneer zij zich in voorbereide stellingen heeft ingegraven, daarin tot den laatsten man stand houdt, veelal uit angst om bij vluchten door de eigen partij te worden doodgeschoten.

Een aanval om dergelijke stellingen kan vanzelfsprekend slechts dan zonder veel verliezen onzerzijds worden uitgevoerd, indien mortier- dan wel artilleriesteun wordt verleend; zulk een aanval draagt dus een geheel Europeesch karakter.

Speciale voorzieningen (t.a.v. herkenningsteekens e.d.) dienen te worden getroffen, daar de tegenpartij zich dikwijls bedient van onze uniformen.

Een passief optreden, waarbij onze troepen zich niet buiten hun opstellingen vertoonen, wordt door de verzetspartij steeds opgevat als zwakte en verhoogt haar moreel en activiteit.

Een juist defensief optreden bestaat dus, behalve uit voortdurende veelvuldige alarmoefeningen, enz., vooral uit een intensieven patrouillegang.

Het Russische Leger na den Duitschen inval

door C. VAN TIJEN, *Reserve Kapitein der Artillerie.*

Het Russische leger na den Duitschen inval, dient afzonderlijk bezien te worden voor de tijdvakken vóór en na het in werking treden en het doorwerken van de Amerikaansche Leen- en Pachtwet.

Gedurende het eerste tijdvak, waarin Rusland geheel op eigen mogelijkheden was aangewezen, bestond een zuiver Russische organisatie; gedurende het tweede tijdvak ontstond door den toevloed van buitenlandsch materieel in stijgende mate wijziging in de oude organisatie, terwijl ook niet zuiver materiele invloeden zich deden gelden.

Om nog eens naar voren te brengen van welke afmetingen de leveranties door Amerika aan Rusland geweest zijn, haal ik de recente publicatie van het Amerikaansche Departement van Buitenlandsche Zaken aan, waarbij bekend werd gemaakt dat op 1 Jan. 1947 door den Gen. W. Bedell Smith, Amerikaansch ambassadeur te Moskou, namens zijn Regeering aangedrongen werd op onmiddellijke besprekingen over de loopende rekening ten bedrage van 11.297.000.000 Dollar.

De omstandigheden waaronder het Roode Leger zich heeft ontwikkeld sedert het in oorlog geraakte met Duitschland, werden beheerscht door eischen welke tot op den dag van heden hun stempel op dit leger drukken. De voornaamste hiervan waren ten eerste dat de mobilisatie diende voltooid te worden, nieuwe lichten met spoed opgeroepen, de voorziening in bewapening en uitrusting met snelheid opgevoerd en dit alles terwijl het leger voortdurend felle actie voerde; ten tweede het feit dat voor deze mobilisatie voornamelijk geput diende te worden uit lagen van de bevolking welke slechts sedert één generatie waren opgeheven uit algeheele ongeletterdheid. Dit tweede feit beteekende noodzakelijkerwijze dat een belangrijk gedeelte van het groeiende leger diende te worden samengesteld uit menschen die slechts in staat waren een beperkte graad van onderricht in zich op te nemen en dit dan nog van eenvoudigen aard. Verder bestond nog het probleem snel te voorzien in de africhting van een groot aantal jonge kaderleden. Wel had het Roode Leger het voordeel de veldtocht te beginnen met een beduidend aantal oudere kaderleden die zoowel beschikten over grondige kennis der militaire wetenschap als over voortdurende practische ervaring; velen nog afkomstig uit het Tsaristische officiers- of onderofficierskorps. Vrijwel alle oudere leiders die hun bekwaamheid op het zoogenaamde Oostfront beproefden, deden ervaringen op gedurende alle acties uitgevoerd door het Roode Leger, te beginnen met den burgeroorlog. Hoewel slechts een gering aantal werkelijke aanvoerders aanwezig was, kon voor de oefening van nieuw kader geput worden uit een bron van ruime ervaring.

In de pogingen van de Russen om hun problemen te bestrijden kunnen drie grondbeginselen onderscheiden worden, en wel „eenvoud”, „aanpassing” en „improvisatie”. Eenvoud, zoowel van organisatie als van uitrusting was noodzakelijk om de groote aantallen onervaren officieren en onderofficieren in staat te stellen het materieel te behandelen en ermede te werken; zelfs is het waarschijnlijk dat indien de leiding getracht zou hebben instellingen en bewapening met zorg uit te werken en aan te passen aan de eischen van de onderdeelen, algeheele verwarring daar het gevolg van geweest zou zijn. Aanpassing

in de organisatie is hier het gevolg van eenvoud. Herhaaldelijk blijkt de organisatie gegroeid te zijn uit tactische leerstellingen gebaseerd op ervaring en er was dan ook geen noodzaak deze groei voor alle formaties of sectoren gelijkvormig te maken. Dit systeem had het voordeel een belangrijk gedeelte van de controle over het samenstel tijdens de operaties in handen te laten van de ervaren hogere aanvoerders waarover het Roode Leger reeds beschikte. Improvisatie was en is nog een voornaam kenmerk en in combinatie met aanpassing bleek het een machtige factor bij de africhting zoowel als bij de tactiek. De praktische resultaten waren dikwijls verbluffend.

Waar de lagere eenheden constant zoowel als eenvoudig van samenstelling zijn, worden zij naar behoefte samengevoegd of gewijzigd om tot de vorming van formaties en eenheden te geraken waarvan sommige met een zuiver incidenteele bestemming, terwijl andere als permanent den strijd overleefden. Legergroepen, legers en in het bijzonder legerkorpsen verschillen zoo sterk voor de diverse operaties dat er geen groote mate van eenvormigheid voor is vast te leggen; een factor welke ongetwijfeld verwarrend op den vijand werkt, evenals hij den aanvoerder van de operatie zeer te pas komt. Het is echter duidelijk dat in overeenstemming met een dergelijk systeem een hooge graad van centralisatie op het gebied van ontwerpen van plannen zoowel als van tactiek vereischt wordt en vermoedelijk kan ook dan gezegd worden dat deze centralisatie in het Roode Leger inderdaad verder is doorgevoerd dan in welk ander leger ook. Niet slechts worden een overwegend aantal eenheden, in het bijzonder der artillerie, welke in normale omstandigheden onder leger- of zelfs onder legerkorpscontrôle gesteld zouden zijn, onder contrôle van het Algemeen Hoofdkwartier gehouden, doch de Generale Staf komt door een vertegenwoordigende Commissie aan het front tusschenbeide bij het ontwerpen van plannen en bij de leiding van gecoördineerde operaties door verschillende legergroepen, waardoor het totaal aan eigen dispositie, overgelaten aan leger- en legerkorpscommandanten, overeenkomstig verminderd wordt.

Het Russische legerkorps dient als een zuivere gevechtsformatie gezien te worden, nimmer echter als een administratieve eenheid. Zijn organisatie is uitgesproken voor een bepaald geval ontstaan en daarom aangepast aan de omstandigheden, hoewel gewoonlijk opgebouwd om een kern van een vasten staf met vaste eenheden. Afhankelijk van de hoofdbestanddeelen waaruit het legerkorps bestaat, wordt het aangeduid als infanterie-, cavalerie-, vechtwagen-, gemechaniseerd-, dan wel gemotoriseerd korps. Voor zoover bekend bestaat geen hoofdzakelijk uit artillerie bestaande legerkorps-organisatie.

Tusschen de door het Roode Leger gebruikte gemechaniseerde en gemotoriseerde troepen bestaat nòch in organisatie, nòch in toebedeelde taak, scherp onderscheid. In de practijk worden beide soorten tezamen gebruikt als lichte infanterie voor zeer mobiele taken bij de uitbuiting van een aanvankelijk succes en bij de achtervolging. Gemechaniseerde troepen zijn formaties gepantserde infanterie-voertuigen met ondersteunende vechtwagens. Gemotoriseerde infanterie is op vrachtauto's vervoerde infanterie van uitstekend gehalte. De samenwerkende grondvorm is de brigade, als regel samengesteld uit drie gemotoriseerde bataljons- en een regiment vechtwagens.

Zoals bij de organisatie is het eveneens bij de africhting. Het streven was steeds de gunstigste mogelijkheden uit te buiten en de voornaamste tekortkomingen te bestrijden. Bij de africhting was het teere punt het naar verhouding groote gedeelte van de gewapende strijdkrachten wier vermogen om eenig gecompliceerd onderwijs in zich op te nemen, zeer beperkt was. Wèl was hieraan tegemoetgekomen door de ontwikkeling van een politiek instrument hetwelk

reeds jarenlang en met succes worstelde met de opgave een achterlijke landbouwende bevolking te vervormen tot een ver doorgevoerd geïndustrialiseerde staat. Waar reeds een degelijke achtergrond van militaire wetenschap bestond, zowel ontwikkeld in de militaire scholen als proefondervindelijk en gebaseerd op intense bestudeering van het verleden, dienden wegen gevonden te worden, niet slechts om ieder soldaat zich bewust te doen worden van de grondbeginselen van deze ervaring, doch evenzeer om de africhting actueel en in overeenstemming met de nieuwe, dagelijks opgedane ondervindingen te brengen. De hiërarchie van cellen der Communistische partij in alle lagen, vormt in het leger niet minder dan in de industrie, de hoofdbron van raad, voorbeeld en onderwijs. Weliswaar werd op 9 October 1942 de politieke commissaris die het commando over eenheden en formaties met den militairen commandant gedeeld had, als zoodanig afgeschafte en werd de militaire contrôle opnieuw georganiseerd, doch niettemin verscheen de commissaris in gewijzigde hoedanigheid opnieuw en is sedertdien in alle instanties van legergroep tot compagnie toe, gebleven, als afgevaardigd commandant voor politieke aangelegenheden. Hij heeft niet langer het recht om in zaken van zuiver militaire aard tusschenbeide te komen waar het beslissingen van den commandant betreft, doch hij heeft medezeggenschap in alle beschouwingen op het gebied van moraal, verpleging en algemeen welzijn, ontspanning en in het bijzonder van de africhting. Bij de uitoefening van zijn taak wordt hij gesteund door de partij-organisaties welke vertegenwoordigd zijn in alle onderdeelen tot in de pelotons toe. Bij de africhting is hem de belangrijke taak toebedeeld zich ervan te overtuigen dat de behandelde lessen zorgvuldig door de leerlingen geleerd worden; hierbij wordt niet slechts van hem verwacht dat hij door eigen voorbeeld een stimulan geeft, doch tevens dat hij gebruik maakt van zijn bevelsbevoegdheid, sedert hij gelijktijdig strijdend soldaat geworden is. Behalve door middel van de officieele „aanwijzingen” worden door het dagblad van het Roode Leger, „De Roode Ster”, diverse vraagstukken behandeld, eenvoudige en soms zelfs iets gecompliceerder tactische vraagstukken uiteengezet en de bestrijdingswijze van nieuwe vijandelijke wapens en leuzen bekend gemaakt. Daarnaast is voorzien in een algemeen gewaardeerde methode voor een snelle bestudeering en herhaling van het aldus behandelde, onder leiding van de politieke commandanten, bijgestaan door de reeds eerder genoemde partij-cellen. Nadruk wordt vooral gelegd op de moraal, op de persoonlijke verantwoordelijkheid welke op ieder rust die een aandeel heeft in den gemeenschappelijken strijd en op de noodzakelijkheid van het ten voorbeeld strekken voor anderen, voor leden van de Communistische Partij. Zonder overdrijving kan gezegd worden dat het politieke systeem de ruggegraat vormt van opleiding en moraal in het Roode Leger en het door dit leger bereikte is dan ook, evenals het door de industrie bereikte, het directe resultaat van een totalitair systeem.

Om bij den aanval door een groot aantal onderdeelen met, noodgedwongen, onvoldoende opleiding, het effect van verrassing te kunnen benutten, werden van de voornaamste soorten troepen tevens „elite” stoottroepen afgericht. Deze hadden in beginsel ten doel een doorbraak te forceeren, waarvan het succes later door de gewone troepen diende te worden uitgebuit. Doordat de snelle verplaatsingen van deze elite-troepen kenmerkend zijn voor de wijze waarop zij operatief worden gebruikt, wordt bij deze onderdeelen de grootste aandacht besteed aan dekking tegen waarneming in elken vorm, terwijl de beweeglijkheid tot het uiterste is opgevoerd.

In het begin van den oorlog werd de infanterie-aanval in elkaar opvolgende golven toegepast, waarbij het eerst optredende echelon den stormaanval uitvoerde

en tot verdere taak had zoo snel mogelijk in de vijandelijke verdedigingslinie door de dringen, terwijl het tweede aanvalschelon voor de zuivering en de consolidatie had te zorgen. Deze methode werd opgeheven. Daarna werd het grondbeginsel bij den Russischen aanval ervoor zorg te dragen de zoogenaamde „vuist” te gebruiken. Dit wordt bereikt door het gelijktijdig ontketenen van de maximum vuurkracht door alle samenwerkende wapens, met inbegrip van de luchtmacht. De luchtmacht vormt thans in Rusland, als voorheen in Nederland, nog steeds een onderdeel zoowel van het leger als van de marine. De bedoeling van deze massalen slag is het eerste succes reeds te exploiteeren alvorens de vijand gelegenheid heeft zich van de eerste verrassing te herstellen. Het beheerschen van deze strijdwijze leverde tijdens den veldtocht 1943—1944 zeer belangrijke resultaten op, terwijl het falen in 1942—1943 algemeen geweten wordt aan het nog niet kunnen komen tot de genoemde intense samenwerking van alle wapens. Om de snelle verplaatsingen te vereenvoudigen werd een eenvoudige organisatie vereischt, welke eveneens bij hergroeperingen haar voordeel atwierp. Pas in den zomer van 1944 waren de Russen in staat twee gelijktijdig ontketende groote offensieven door te zetten.

Vermelding verdient voorts nog de Russische tactiek van infiltratie twee of drie dagen voor den aanvang van een offensief, waartoe uitgezochte kleine formaties stoottroepen des nachts doordringen tot 25 à 35 km in het vijandelijke gebied, om zich daar in te graven. Zoodra de aanval is ontketend hebben zij tot taak het belemmeren van alle verkeer langs de wegen en stand te houden tot zij bijstand verkrijgen van zware vechtwagens en infanterie. Des winters worden voor deze infiltratie ook wel ski-troepen gebruikt. Het gebruik van parachute-troepen in groot verband is waarschijnlijk niet toegepast. Wèl werden zij gebruikt voor steun aan de zoogenaamde partijgangers. Het gebruik van amphibie-vecht-wagens bij rivierovergangen is bekend, doch over het gebruik ervan gedurende de recente veldtochten zijn geen gegevens beschikbaar.

De Russische soldaat leert in het algemeen verdacht te zijn op een oogenblikkelijken vijandelijken tegenaanval. De Russische infanterie is rijkelijk voorzien van pioniers. Een opmerkelijk verschijnsel is dat de infanterie-divisie gedurende den oorlog geleidelijk in mansterkte is achteruitgegaan en thans ongeveer 10.000 man telt. Deze vermindering in mansterkte is echter ten deele gecompenseerd door een naar verhouding opgevoerde vuurkracht, speciaal van automatische wapens en van mortieren. Als voornaamste redenen voor deze vermindering in mansterkte kunnen, naast de ontwikkeling van de tactische inzichten, genoemd worden :

- a. de noodzaak tot besparing op mankracht,
- b. het toenemende streven van het Roode Leger om de hulpwapens, in het bijzonder de artillerie, onder de gecentraliseerde contrôle van het Algemeen Hoofdkwartier te brengen,
- c. het streven naar maximale vuurkracht van den individueelen infanterist door royale voorziening met mitrailleur-geweren en met mitrailleur-karabijnen.

De belangrijke stijging in het gebruik van de automatische wapens, speciaal van de mitrailleur-karabijnen, welke uitgesproken korte-afstand wapens zijn, past geheel aan bij de persoonlijke africhting van den infanterist wien geleerd wordt dat het noodzakelijk is den vijand van zoo kort mogelijken afstand aan te grijpen. De moderne opvatting „eerst de granaat, dan er achteraan met je bajonet”, komt overeen met de oudere Russische spreekwijze „de kogel is een dwaas, maar de bajonet verstaat haar vak”. Niemand minder dan Czaar Peter de Groote zei reeds : „Hoe dichter bij de vijandelijke geweren, hoe minder gevaar”. Bij alle vormen van africhting en propaganda, door het Roode Leger toe-

gepast, is steeds de nadruk gelegd op den plotselingen en onverschrokken aanval. De soldaat leert de springpunten van eigen granaten zoo dicht mogelijk te naderen om op de meest gewenschte plaats gereed te zijn tot den aanval, zoodra het eigen geschut zwijgt. Indien vechtwagens samenwerken met de infanterie, moet de infanterist zoo dicht mogelijk bij de eigen voertuigen blijven, terwijl de man geleerd heeft bij een aanval door vijandelijke vechtwagens niet slechts te schieten met geweer tp. en andere speciale wapens, doch tevens te werpen met granaten en flesschen met brandverwekkende vulling. De waarde van deze africhting op de ontwikkeling van het moreel blijkt dusdanig te zijn dat het ingeprente verbod om na verwonding zonder toestemming van den commandant naar de hulpverbandplaats te gaan, doch mede voort te gaan in het gevecht, wordt nageleefd, zooals uit de vele getuigenissen van Duitschers bleek. Slechts de groote reserve aan menschenmateriaal maakte het mogelijk de door dit systeem ontstane hogere verliezen aan te vullen.

Afzonderlijke vermelding verdient nog de invloed welke de samenwerking met de uitstekend georganiseerde „partijgangers” groepen op het gunstige verloop der gevechtshandelingen heeft gehad. Zelfs vrouwen en kinderen vochten met leeuwenmoed in de veelal door het geregelde leger georganiseerde en gesteunde onderdelen. Ook in het eigenlijke leger vochten vrouwen mede. Over haar prestaties laat Lord Balfour zich in zijn publicaties na zijn bezoek aan Moskou in 1941 als lid van de Britsche Missie, gunstig uit. De vrouwelijke leden van het Sovjet-Russische officierskorps zouden voor het meerendeel strenge aanhangers van het regime zijn.

Daar het contact tusschen de Nederlandsche krijgsgevangen officieren in Duitschland en de hen bevrijdende Russen plaats had na geforceerden opmarsch, zullen de gevestigde indrukken niet steeds een juist beeld hebben gevormd van de legertoestanden voordien. Waar vooral de proviandeering wonderlijk georganiseerd leek, is het aardig te vermelden dat reeds in 1942, althans op papier, te velde was voorzien in navolgende rantsoenen :

- 1 dagrantsoen op den man, 1 dagrantsoen op den compagnies-keukenwagen,
- 2 dagrantsoenen in den regimentstrein, 1 dagrantsoen in den divisietrein.

Curiositeitshalve worden thans nog enkele gegevens aangehaald afkomstig uit een artikel van Klemmer in de National Geographic.

Rusland was slechts één van de 44 staten welke onder de condities van de Leen- en Pachtwet goederen ontvingen van de U.S.A. ; bovendien gingen van de naar Rusland gezonden convoien vele eenheden verloren ; zoo wordt een verlies aangehaald van 23 schepen uit een convoi van 32. De leveranties bestonden letterlijk uit alle artikelen welke een moderne maatschappij kent en gebruikt.

Geleverd werden in :	1941	194.000	Ton
	1942	2.468.000	Ton
	1943	4.794.000	Ton
	1944	6.218.000	Ton
	1945	(Jan.—Juni)	2.977.000	Ton

Van groot belang waren de zendingen verbindingsmaterieel. Eens vroegen de Russen bijna 1.000.000 km telefoondraad aan. Dit was nog in den aanvang van den oorlog en de Amerikanen achtten de aanvraag te hoog. De Russen voerden aan dat hun frontlijn ongeveer 3.000 km lang was en dat aan het front de levensduur van een telefoonverbinding zeer kort kan zijn. Tenslotte werd tot levering van de draad, lang genoeg om 25 maal rond den evenaar gewikkeld te worden, overgegaan. Later ontdekten de Amerikanen zelf dat de Russen met hun eischen nog aan den conservatieven kant waren geweest.

Bovendien kregen zij nog 420.000 telefoontoestellen.
Verder werden o.a. nog geleverd :

110.000 vliegtuigen van diverse typen,
7.000 vechtwagens
344.000.000 kg munitie
2.000.000.000 kg benzine
1.000.000.000 kg chemicaliën
2.500.000.000 kg staal
400.000.000 kg koper
250.000.000 kg aluminium
4.000.000 kg prikkeldraad
700.000.000 kg rails
10.000 kg goederenwagens
2.000 locomotieven (nagenoeg)
70 diesel-electrische locomotieven
500 gehoorapparaten voor doof geworden militairen.

Ofschoon de strategie der Russen steeds heeft berust op beweeglijkheid en gebruikmaking van de ruimte, beschikte men bij het uitbreken van den oorlog tegen Duitschland over zeer weinig transportmiddelen. Deze omstandigheid werd door de Duitse bevelhebbers op uitnemende wijze uitgebuit met hun bij uitstek op beweeglijkheid ingestelde gemechaniseerde en gemotoriseerde troepen, terwijl zij den Russen zware verliezen kostte. Toen de Russen echter naar Berlijn oprukten bereikten zij op sommige trajecten een snelheid als nog niet eerder door een legermacht behaald, met uitzondering wellicht van het 8e Leger in Afrika. Zij bereikten deze snelheid mede dank zij de meer dan 400.000 door de Amerikanen geleverde auto's.

De continentale legers, dus ook het Russische, gebruikten nog steeds groote aantallen motorrijwielen met zijspan. Daar Amerika echter niet in staat was deze voertuigen op korten termijn te leveren, werden enkele Jeeps ter beproefing gestuurd. De Russische ervaringen met de Jeep waren zoo gunstig, dat de zijspan practisch verdrongen werd.

De bijdrage in den vorm van kleeding en schoeisel bestond o.a. uit meer dan 1.400.000 m katoen, 1.000.000 m wollen stof en 15.000.000 paar legerschoenen.

Toen Duitschland op het toppunt van zijn macht stond, bezette het ook wat men noemt „de korenschuur van Europa”, de Oekraïne. Dat dit grooten invloed uitoefende op de oorlogvoering behoeft geen nader betoog.

Dat de voedselpositie in Rusland einde 1943 echter zóó ernstig was dat de Amerikaanse voedselverschepingen voorrang kregen boven de zendingen oorlogstuig, is niet algemeen bekend.

De bijdrage in den vorm van voedsel bestond o.a. uit : 700.000.000 kg suiker, 700.000 kg saccharine en 65.000.000 kg margarine. Hiervan moest voor de Russen zelfs een speciaal mengsel gefabriceerd worden dat voldeed aan den Russischen smaak, niet te hard werd bij de lage temperaturen in het hooge Noorden en niet te snel smolt in de zengende hitte van de Russische steppen. Wat betreft de spijsvetten werd Rusland voor meer dan de helft voorzien door Amerika.

Alleen Moskou ontving reeds meer dan 4.000.000.000 kg voedsel en dit alles terwijl de Amerikanen na den vorigen oorlog leergeld hadden betaald met hun oorlogscredieten. Terecht heeft Generalissimus Stalin dan ook gezegd dat de Geallieerden den oorlog nooit hadden kunnen winnen zonder de enorme bijdragen van Amerika.

De technische Ontwikkeling van het PANTSERWAPEN

door Ir P. H. VAN DER TRAPPEN

Luit.-Kolonel der Artillerie

IV (Vervolg van blz. 44)

Grondelementen in den Pantserbouw

Aan den modernen vechtwagen worden veelzijdige eischen gesteld. Naast groote vuurkracht en sterk pantser, moet de vechtwagen snel en goed wendbaar zijn, terwijl een goede communicatie met de buitenwereld mogelijk moet zijn.

Het is echter niet mogelijk al deze eigenschappen in extenso in een en denzelfden vechtwagen te vereenigen. Bij opvoering van de pantserdikte en het kaliber der pantserkanonnen zal het gewicht sterk toenemen. Aanwezigheid van een radio-installatie met bediening vereischt grootere gevechtsruimte en dus ook weer toeneming van het gewicht. Voor het verplaatsen van dit extra gewicht zal ten slotte het motorvermogen en de brandstofvoorraad eveneens moeten worden opgevoerd. Tevens zal bij het ontwerpen van een vechtwagen nog rekening moeten worden gehouden met de volgende eischen :

- 1e. De vechtwagen moet per spoor vervoerd kunnen worden, zoodat een bepaalde *breedte* niet mag worden overschreden.
- 2e. De *lengte* van den vechtwagen moet in een bepaalde verhouding staan tot de breedte. Een te lange vechtwagen is in het terrein moeilijk te wenden.
- 3e. In de gevechtsruimte moet een aanzienlijke hoeveelheid *munitie* kunnen worden ondergebracht. Met iedere vergrooting van het kaliber neemt deze benoodigde ruimte met een bepaalde macht toe.
- 4e. Het gewicht van den vechtwagen is alleen theoretisch onbegrensd. In de practijk zal rekening moeten worden gehouden met allerhande transportmoeilijkheden en met de constructie van de te passeeren kunstwerken en straatwgen.

Op bovengenoemde grondelementen is de pantserbouw in de geheele wereld gebaseerd. Afhankelijk van het ingenomen tactische standpunt zijn de pantserconstructeurs van de oorlogvoerende mogendheden verschillende wegen ingeslagen.

In het algemeen kan men twee hoofdrichtingen onderscheiden in de ontwikkeling van den pantserbouw.

I. *Het type van den infanterie-vechtwagen.*

Deze is zeer sterk gepantserd, heeft echter een geringe snelheid en kleinen actie-radius en naar verhouding een zwakke bewapening.

II. *Het type van den offensieven vechtwagen.*

Deze doet afstand van een sterk pantser, is echter uitgerust met zware aanvalswapenen en kan bij hooge snelheid groote afstanden afleggen.

Tusschen deze uiterste tendenzen zijn er natuurlijk nog allerhande compromis-

oplossingen. In het algemeen kan men toch wel vaststellen, dat de allerlaatste constructies vnl. voor één speciaal tactisch doel zijn ontworpen.

De sterkte van de bemanning is een veel omstreden vraag geweest, daar voor iederen man méér de gevechtsruimte vergroot moet worden. Het gunstigst voor het tactisch gebruik is de indeeling van een commandant, een bestuurder, een radio-telegrafist, een lader en een richter. Het is natuurlijk mogelijk deze vijf functies over twee man te verdeelen, zooals bij de Fransche vooroorlogsche constructies geschiedde. Tegenwoordig kan men deze oplossing als verouderd beschouwen.

Wanneer nl. de commandant het kanon en zoo noodig ook nog de radio-installatie moet bedienen, zal in het gevecht een dezer handelingen onvolledig geschieden.

Bij het laden verliest hij het doel uit het oog, bij het seinen wordt hij afgeleid van het waarnemen van het terrein.

De nieuwste uitvoeringen houden dan ook rekening met een bezetting van vijf man. Bij de Russische T-34 is de commandant tevens richter, hetgeen echter geen bezwaren oplevert, daar hij voor den doelkijker eveneens het terrein goed kan waarnemen.

Voor 1942 was er nog verschil van opinie betreffende het gebruik van gewalst en gegoten pantserstaal.

Het gebruik van gegoten pantserstaal levert nl. groote voordeelen op, wat de massafabricage en de vormgeving betreft. Zoo waren dan ook de Fransche Hotchkiss tank en de Amerikaansche M-3 en M-4 A1 grootendeels van gietstaal vervaardigd.

Hier staat echter tegenover het nadeel, dat een aanzienlijk extra gewicht op den koop toe moet worden genomen, daar de weerstand tegen het indringen van pantserprojectielen ongeveer een derde kleiner is dan bij gewalst pantsermateriaal.

Te stellen technische eischen

Een vechtwagen bestaat uit een pantserlichaam, waarop een draaibare geschutstoren is gemonteerd.

In het pantserlichaam zijn het motoraggregaat, de overbrengings- en de besturingsorganen op de gunstigste plaats gemonteerd, terwijl aan weerszijden van het pantserlichaam het loopwerk (rupsband of autowiel) is bevestigd.

Door deze bouw verkrijgt de vechtwagen een groote stijfheid en worden de kwetsbaarste organen goed beschermd.

Het streven zal nu in het algemeen moeten zijn :

- 1e. den vechtwagen de *minst kwetsbare vorm* te geven, waarbij het front het zwaarst gepantserd moet zijn ;
- 2e. de bescherming tegen pantserprojectielen zoo hoog mogelijk op te voeren door de pantserplaten ten opzichte van de verticaal onder een bepaalden hoek te plaatsen, en te vervaardigen van speciaal staal (b.v. nikkel-chroom-molydänstaal met een vastheid van 180 kg/mm² en een rek van 5—8%) ;
- 3e. de pantserplaatverbindingen vnl. aaneen te lasschen ter verkrijging van een zoo licht mogelijke constructie. Boutverbindingen alleen voor die onderdeelen, welke snel verwisseld moeten kunnen worden ;
- 4e. de constructie zoodanig uit te voeren, dat de inzittenden het voertuig *snel kunnen verlaten en het voertuig gas- en waterdicht* kan worden gemaakt ;

- 5e. den commandant, bestuurder en richter een *goed en veilig uitzicht* te geven onafhankelijk van den stand van het voertuig ;
- 6e. den vechtwagen uit te rusten met een automatisch werkend brandblusch-apparaat, een ventilatie-inrichting voor het afzuigen van de gevechtsruimte en met een installatie, waarmede de gevechtsruimte onder druk kan worden gezet ter beveiliging tegen strijdgassen ;
- 7e. de gevechtsruimte zoo ruim mogelijk uit te voeren, opdat de bediening elkaar in het gevecht niet zullen hinderen ;
- 8e. het schootsveld van het hoofdwapen zoo groot mogelijk te maken.

Daar de eerste en de laatste twee eischen de gevechtswaarde van den tank bepalen, zal bij het ontwerpen van den vechtwagen doelbewust moeten worden uitgegaan van de constructie van den geschuttoren.

Hierbij zal dus in de eerste plaats rekening moeten worden gehouden met een zoo groot mogelijk schootsveld, een zoo ruim mogelijke opstelling van de bediening, munitie en radio-installatie en met een sterke en doeltreffende bepantsering.

Daarna kan de *hoogte* van den toren boven den grond en de *plaats* ten opzichte van het midden van het pantserlichaam (van groot belang voor het verkrijgen van een zoo gunstig mogelijk liggend schietplatform) worden bepaald.

In verband met de op te nemen en over te dragen terugstootenergie zal speciale aandacht moeten worden geschonken aan de constructie van de lagering van den toren.

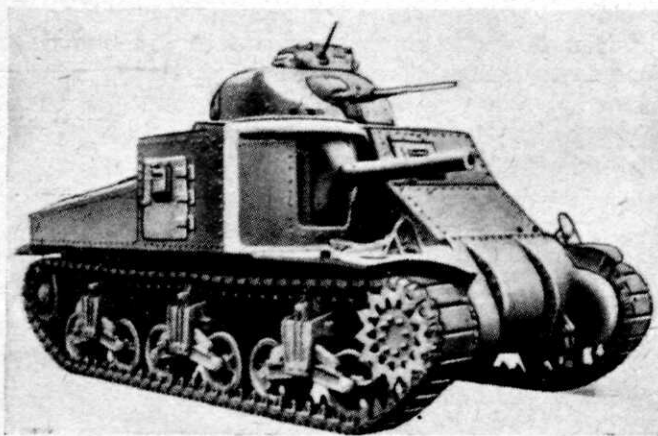
De ontwikkeling van den vechtwagen na 1940

Amerika

De kern van het Amerikaanse pantserwapen bestond uit de middelzware gevechtswagens, type M—3 en M—4.

In September 1940 begon men met het ontwerpen van deze typen en reeds na zes maanden konden de eerste modellen in beproeving worden genomen.

M—3 „General Lee I” (afb. 1)

Afb. 1. „General Lee I” M3 28t.

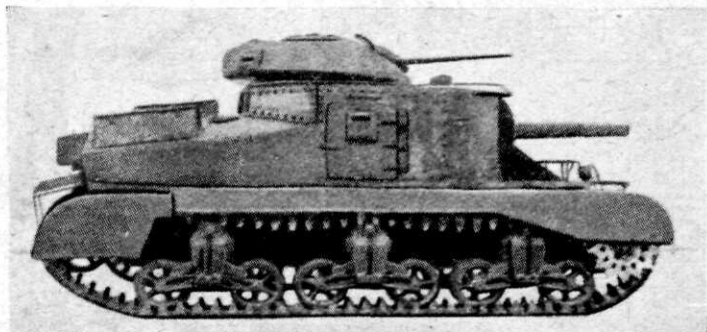
Deze 28-ton zware vechtwagen had een *gegoten* toren, terwijl het pantserlichaam was vervaardigd uit met *klinknagels* aan elkaar verbonden *gewalste* pantserplaten.

Aan de rechterzijde was in een zij-erker een 7,5 cm kanon (L/31) ingebouwd,

hetwelk echter een zeer beperkt schootsveld had. De verdere bewapening bestond uit een in den toren gemonteerd 3.7 cm kanon en MG, terwijl in een torenkoepeltje nog een luchtdoel-machinegeweer was opgesteld.

Bij het volgende type „*General Lee II*” was ook het bovenste gedeelte van het pantserlichaam van *gegoten* pantserstaal vervaardigd.

M—3 „*General Grant*” (afb. 2)

Afb. 2. *General Grant*.

Dit type had hetzelfde pantserlichaam ; de toren was echter aan de achterzijde uitgebouwd, terwijl het torenkoepeltje niet meer was aangebracht.

Lee en *Grant* tanks werden voor het eerst gebruikt in Noord-Afrika, terwijl zij ook veelvuldig voorkwamen in de Russische pantsereenheden ter aanvulling van de T—34 series.

Ram tank.

Een in Canada vervaardigde uitvoering van de M—3, echter zonder zij-erker, was de *Ram tank*, genoemd naar een Canadeesch generaal, die een „ram” in zijn wapen voerde.

Ten einde het Canadeesche expeditieleger op korten termijn te kunnen uitrusten met tanks, was in 1941 het Amerikaansche type M—3, *General Lee II*, als model genomen met de volgende wijzigingen :

geen zij-erker meer ;
hoofdbewapening in een nieuw model *gegoten* toren.

Door het gebruik van *gegoten* pantserstaal was een snelle aanmaak verzekerd en had men de uiterlijken vorm volkomen in de hand.

Hier stond echter te ge over het reeds genoemde nadeel, dat *gegoten* pantserstaal ten minste 25 % minder weerstandsvermogen bezit, terwijl herstellingen moeilijk zijn uit te voeren.

Als krachtbron werd benut een *Continental* 9-cylinder luchtgekoelde vliegtuigmotor van 400 rpk bij 2400 omw./min.

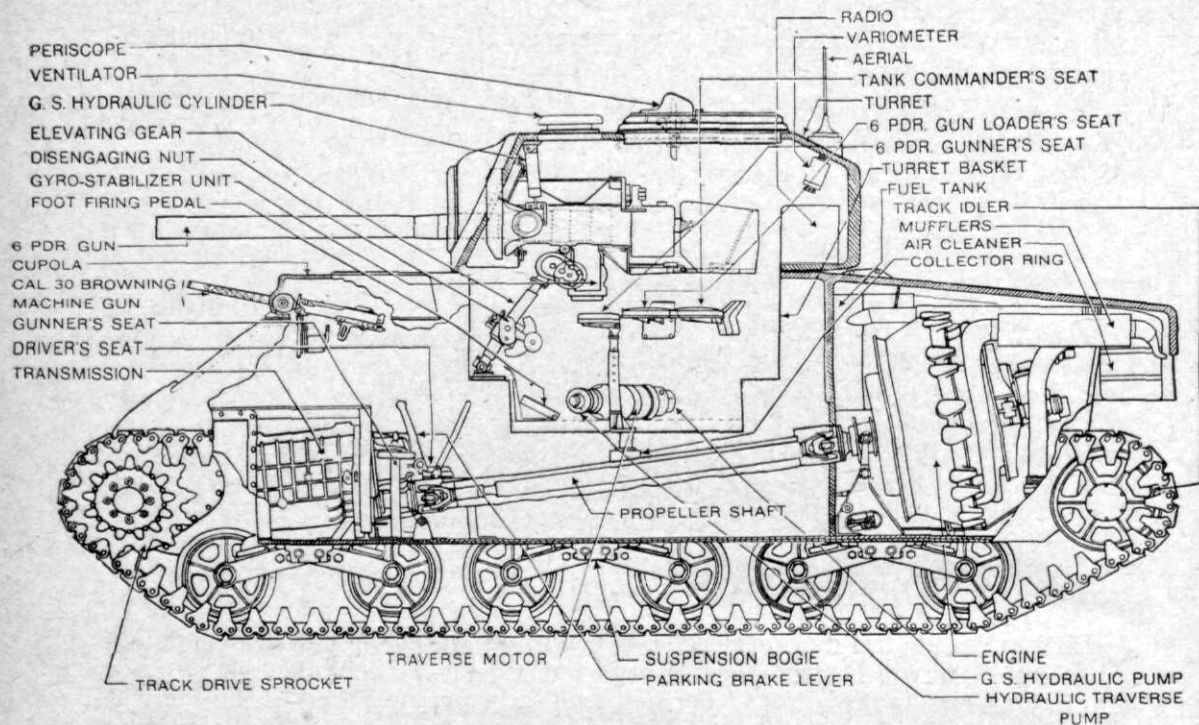
Ingevoerd werden 2 type :

Ram I uitrust met een 2 pr. (4 cm L/52) ;

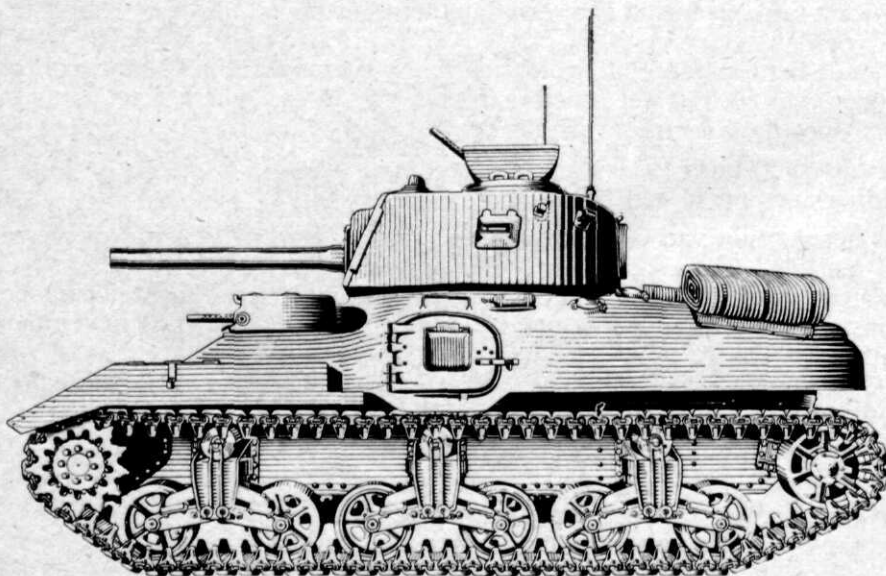
Ram II uitrust met een 6 pr. (5.7 cm L/45).

Deze tanks werden gebouwd bij de *Montreal Locomotive Works*.

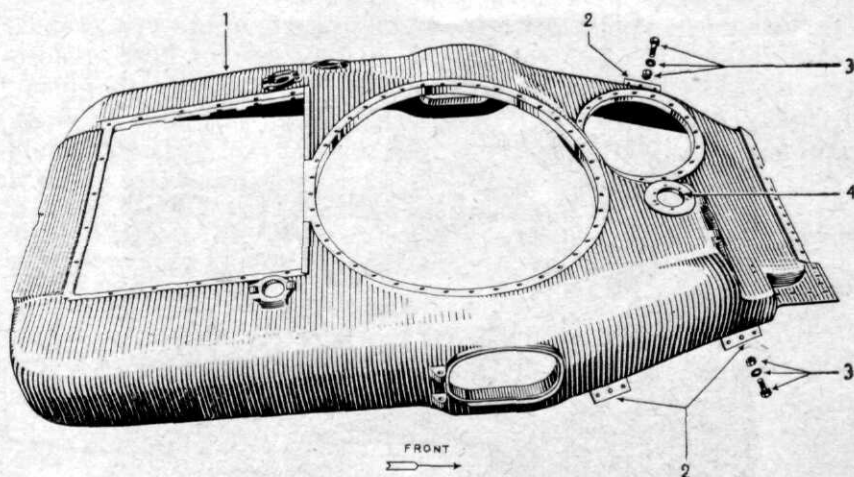
De afbeeldingen 3 en 4 geven weer het in- en uitwendige van de *Ram II*, terwijl afb. 5 een beeld geeft van het voornaamste gietstuk van het pantserlichaam.

Afb. 3. Ram II.

Afb. 4. Ram II.

Afb. 5. Gegoten bovenhelft pantserlichaam.

Deze *Ram* tanks moeten thans als volkomen verouderd worden beschouwd, daar de ervaring heeft geleerd, dat gegoten pantsermateriaal niet heeft voldaan, terwijl de bewapening met een 6 pr. niet meer aan de moderne eischen kan voldoen.

Ook de luchtgekoelde steromotoren komen tegenwoordig niet meer voor in bouw in aanmerking.

De opgedane ervaringen in Noord-Afrika hadden tot gevolg, dat in 1942 de M—3 vervangen werd door de M—4 „*General Sherman*” tank. Bij de eerste uitvoering — de M 4 A 1 — was het bovenste gedeelte van het gestroomlijnde pantserlichaam nog gegoten en werd als krachtbron de 9-cylinder stermotor benut (afb. 6).

Zoals de photo laat zien, had dit type een gedrongen, naar alle zijden afgeronden vorm. Bij het volgende type M—4 A 2 werd het voorste bovenste gedeelte van het pantserlichaam reeds uit gewalst materiaal vervaardigd.

De in Afrika opgedane ervaringen met deze typen A 1 en A 2 waren niet gunstig, zoodat men al spoedig overging de 1 tank (uitgezonderd de toren) geheel van gewalst pantserstaal te vervaardigen en de 1 luchtgekoelden stermotor te vervangen door twee 6-cyl. GMC Diesel-motoren, ieder met een vermogen van 190 rpk/2100 omw. en deze weer door een *Chrysler* 5-banks 6-cyl. benzinemotor, ieder van 90 rpk/2400 omw.

Dit laatste type, de M—4 A 4 werd gestandaardiseerd en in massaproductie genomen (afb. 7).

In Noord-Afrika en in Rusland, waar de „*Sherman*” tank in de jaren 1942 en '43 in massa in den strijd werd geworpen, zijn zeer goede resultaten verkregen.

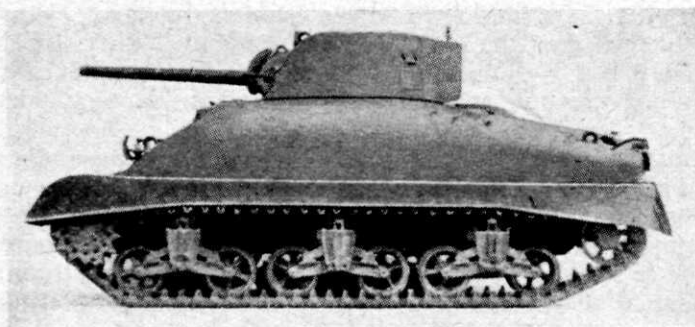
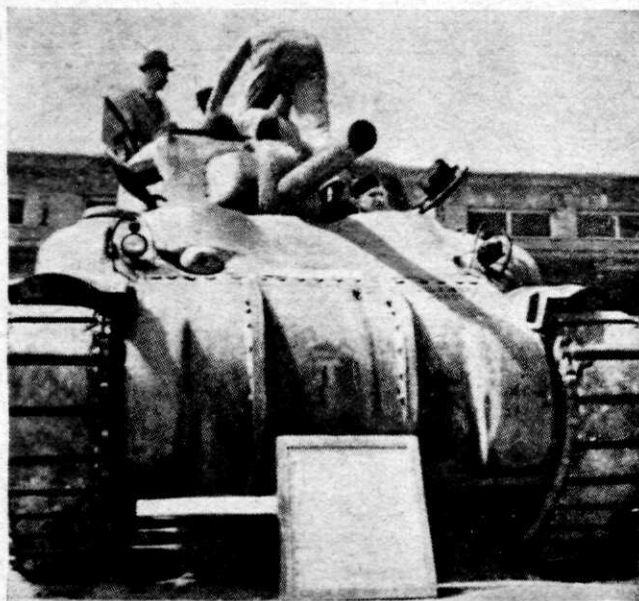
De beoordeeling van Duitsche zijde was :

„*Brauchbarster Pz Kpw der U.S.A. Schnell, wendig, stark bewaffnet und gepanzert ; schwer zu bekämpfen.*”

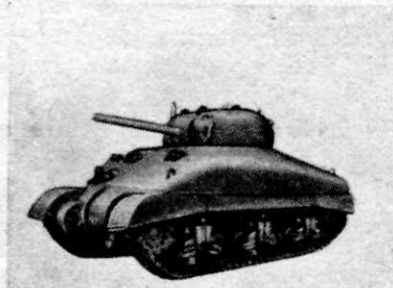
In een beschrijving van den eersten buitgemaakten *Sherman* lezen wij o.a. :

„*Durch die Strassen von Tunis rollt der amerikanische Sherman tank lebendig, mit beweglichen Gleisketten und knurrendem Motor. In 4½ Tage 350 km, was im ganzen der Marschleitung dieses Stahlkolosses kein schlechtes Zeugnis ist.*

Schon die Voruntersuchung auf tunesischen Boden ergab, dasz dieses rollende Bergwerk aus Stahl an sich keine schlechte Schöpfung ist. Von der drehbaren Haube herunter ist das Metall so kurvig gebogen und geknertet, als hätten mensch-

Afb. 6. „Gen. Sherman” M4A1.

Afb. 7. Overgang van gegoten op gewalst materiaal ; General Sherman
M4A1 M4A4

liche Hände es hier nur mit Ton und nicht mit dem härtesten Erz zu tun gehabt.

Der Kolosz rollt auf Gleisketten voran, deren Glieder mit Gummiwulsten besetzt sind; dadurch hat er einen *gleichsam weichen* und ganz gewisz *geräuchloseren Gang*, als ihn sonst Panzer haben. Der *Vorteil* im offenen Gelände ist klar.

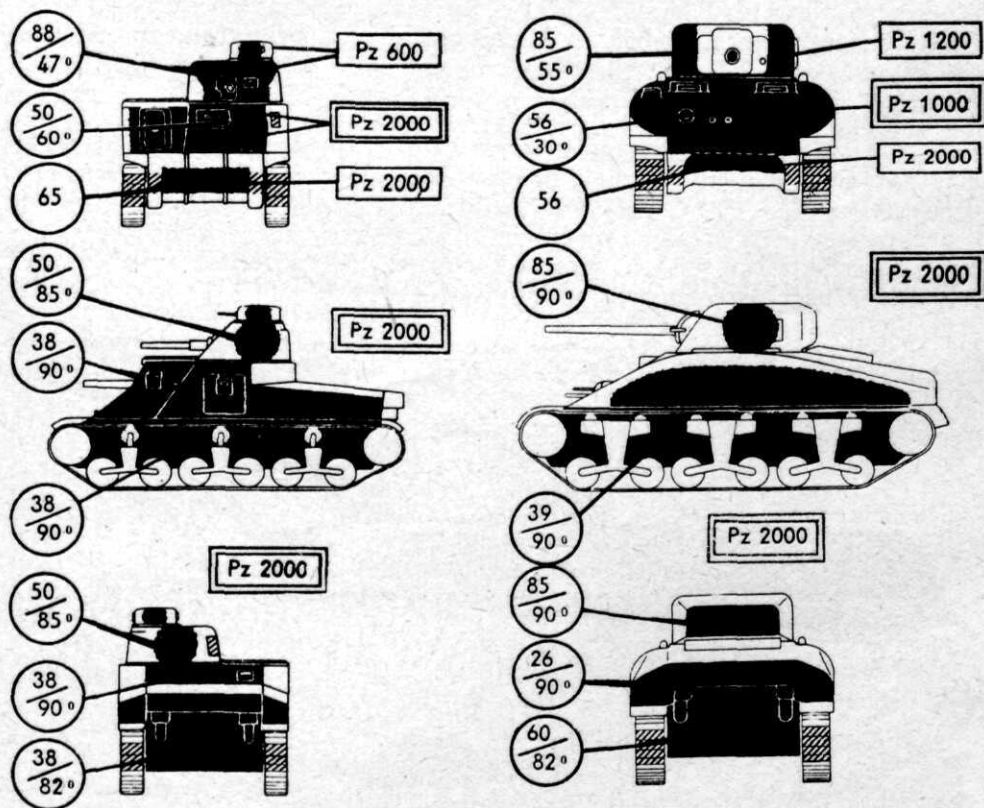
Die Panzerung am Turm hat die beträchtliche Stärke von 85 mm um an den übrigen Stellen zwischen 45, 55 und 65 mm zu schwanken.

Die Kanone selbst hat das Kaliber 7.5 cm.

Die *Reserve-munition* ist beträchtlich; 100 Schusz 7.5 cm, 8000 Schusz MG und 300 Flak-MG.

Die Schuszgeschwindigkeit der Kanone liegt während der Fahrt bei ungefähr 10, im Stand bei 12 in der Minute."

In afb. 8 is een overzicht gegeven van de dikten der pantserplaten van den Lee en Sherman tank en van de hellingshoeken ten opzichte van het horizontale vlak.

Afb. 8. Overzicht pantserdikte hellinghoek van de „General Lee“ en „Sherman“ tank.

De aanduiding Pz 600 geeft aan, op welken maximum afstand de Duitse pantsergranaat 39 in staat is de pantserplaat 88 mm/47° te doorboren.

Ofschoon reeds in Tunis was gebleken, dat de Duitschers met hun *Tiger* en *Panther* tanks een grooten voorsprong hadden op de Amerikanen, werden bij de invasie in West-Europa toch alleen maar gebruik gemaakt van den middelzwaren Sherman tank.

Hieromtrent lezen wij in het Rapport van Generaal Marshall o.a :

„Gedurende den tijd tusschen den zomer van 1943 tot het voorjaar van 1945

bleken hun *Tiger* en *Panther* tanks sterker in het gevecht te zijn dan onze Sherman tanks. Dit was hoofdzakelijk het gevolg van het verschil tusschen de Duitse pantsertactiek en de onze. Ook was er een groot verschil in onzen opmarsch naar het gevechtveld. Onze tanks moesten duizenden mijlen van overzee worden aangevoerd en met landingsbooten op de vijandelijke kust worden geland. Zij waren gedwongen talloze rivieren door geïmproviseerde bruggen over te steken.

Dit was in hoofdzaak de reden, dat wij geen zware tanks konden gebruiken.

Tevens moesten onze tanks in staat zijn zonder te hoog benzineverbruik over groote afstanden te verplaatsen.

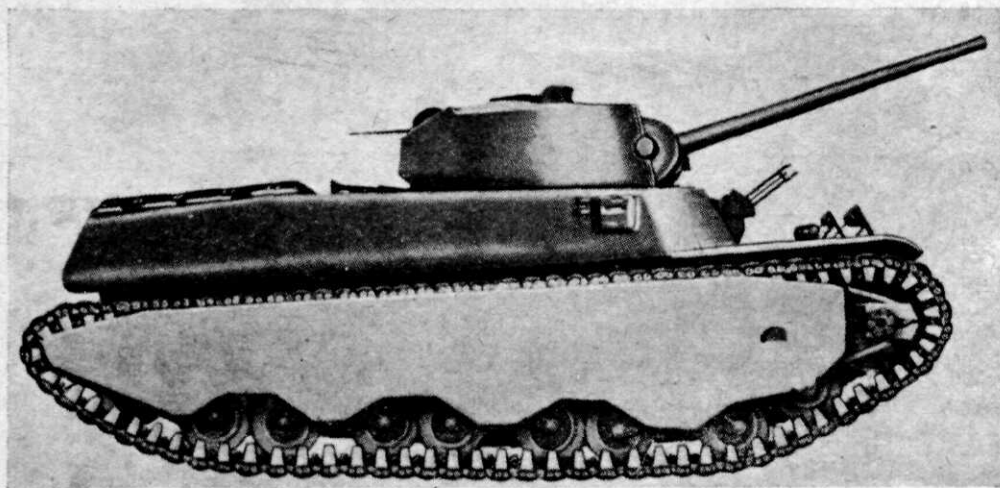
Het gevolg was echter, dat in tankslagen en bij aanvallen op vijandelijke stellingen de Sherman tanks in de minderheid waren, vooral wanneer deze daarbij tegenover de zware Duitse tanks kwamen te staan.

In begin 1944 was reeds besloten, dat een zware Amerikaanse tank in massa-productie zou worden aangemaakt. Als gevolg hiervan bereikte gedurende den winter van 1945 de M—26 „General Pershing” onze voorste lijn.

Deze tank was gelijkwaardig aan den *Tiger*, maar had het voordeel van een lichter gewicht (43 ton), grootere snelheid en meer uithoudingsvermogen.”

Een der Amerikaanse stellingen op het gebied van de pantsertactiek houdt in, dat de pantseraanval gesteund moet worden door een krachtige artillerie. Hiertoe worden z.g. „Doorbraak-tanks” gebruikt. Een vertegenwoordiger van dit type vechtwagen is de M—6 „Dreadnought” met een totaal gewicht van 55 ton en een pantserdikte van 75 - 200 mm ; het loopwerk is beschermd.

De snelheid bedraagt ongeveer 37 km/h (afb. 9).

Afb. 9. 57-tonner, Dreadnought. M 6 u M6 A1.

Tot slot nog een paar gegevens betreffende de *lichte tanks*, type „General Stuart”, welke vnl. gebruikt worden als verkenningsvoertuig.

De eerste typen M—3 waren uitgerust met een *Continental* 7-cylinder vliegtuig-stermotor met een vermogen van 250 rpk, terwijl het overbrengingssysteem bestond uit een meervoudige droge platenkoppeling in combinatie met een „synchro-mesh” gangwissel. De bestudeering geschiedt door middel van een z.g. „controlled differential” (beschrijving van dit systeem volgt later).

Bij een latere uitvoering de *M—5 Stuart VI* heeft men eveneens de vliegtuigstermotor vervangen door een *Twin Cadillac V—8* motor, met een vermogen van 220 rpk, welke de 14 ton wegende tank een snelheid geeft van 65 km/h (afb. 10).

Afb. 10. m 5 General Stuart VI 15 tonner Commando

Tevens is dit type voorzien van een ultra-moderne transmissie, („Hydramatic-drive), waarbij het versnellingshandel en het koppelingspedaal ontbreken, dank zij de vloeistofkoppeling en den vol automatische versnellingsbak.

Bij dit systeem wordt zonder het minste tijdverlies automatisch op het juiste moment de vereischte versnelling ingeschakeld.

De toren wordt mechanisch gedraaid, in tegenstelling met het oudere type, waarbij deze handeling met de hand moet geschieden.

Technische gegevens.

Gewicht 15 ton
 Snelheid 65 km/h
 Actieradius 160 km

Bewapening

3,7 cm kanon L/53,2
 MG (gekoppeld)
 MG in het front pantserlichaam
 Luchtdoel MG
 Mach. pistool 11,43 mm

Pantsering

pantserlichaam	toren
boeg gewelfd 50 mm	kanonlagering 43/gew. gegoten
bestuurdersfront 38/45	front 55/78
zijkant 25/90	zijkant 32/70
achterzijde 25/90	achterzijde 32/70
dak 10/0	dak 12/15
bodem 10/0	

De allernieuwste uitvoering op dit gebied van lichte tanks is de *M—24*, welke uitgerust is met een 7,5 cm kanon, 3 machinegeweren en 4 halfautomatische geweren van 0.45 kal.

Dit voertuig verscheen eind 1944 op het gevechtveld en voldeed ten volle aan alle eischen.

Voor de luchtlandingstroepen was een zeer lichte verkenningstank ontworpen, de *M—22 „Locust”* (air-borne), welke met vrachtvliegtuigen en zweefvliegtuigen werd vervoerd. Zijn gewicht was met bediening slechts 7 ton, pantserdikte 20 mm, bewapening 3,7 cm kanon.

Zeven jaar geleden

„THE BATTLE OF BRITAIN”

door J. JEFFERSON REID

Koortsachtig hadden de Duitschers in Nederland, België en Frankrijk aan de uitbreiding en verbetering van de bestaande vliegbases gewerkt. De R.A.F. van haar kant deed, wat in haar vermogen was, doch het was den Engelschen in dit stadium niet mogelijk de velden te neutraliseeren, daar er teveel met materiaal gewoekerd moest worden.

Het spreekt vanzelf, dat de Engelschen na Duinkerken, een uiterst paraat luchtwacht systeem hadden en dat de R.A.F. voortdurend in een toestand van uiterste paraatheid stond. Daar algemeen werd aangenomen, dat de in 1940 verwachte Deutsche invasie zou worden voorafgegaan door een langdurig, onafgebroken luchtbombardement op de vitale gedeelten van Engeland, gevolgd door massale troepenlandingen vanuit transportvliegtuigen, in afwachting van de aankomst der vijandelijke hoofdmacht, stelden de Engelschen hierover een zoo groot mogelijk aantal jagers, die van de verspreide bases komend, tijdig op de vereischte hoogten moesten zijn, ten einde de vijandelijke luchtmacht krachten aan te vallen, alvorens zij boven hun doel aankwamen.

Het Engelsche waarschuwingssysteem was onderverdeeld in een groot aantal kustsectoren, die over eigen jachtvliegtuigen beschikten alsmede over een stafkwartier per sector. Deze sectoren kwamen samen bij Group Headquarters. De meldingen over vijandelijke luchtraids, welke kwamen van de op zee gestationeerde bewakingsschepen werden via de stafkwartieren der kustsectoren naar Group H.Q. doorgegeven en de verkregen inlichtingen werden via dit systeem verder ge-

distribueerd. Deze H.Q. stonden uiteraard in onmiddellijk contact met de afdelingen jachtvliegtuigen, de lichtdoelartillerie, ballonversperringen en burgerlijke luchtbescherming.

Zooals gezegd werden de squadrons jachtvliegtuigen voortdurend in staat van onmiddellijke paraatheid gehouden. Slechts in hooge uitzonderingen mocht het personeel de basis verlaten. Wanneer alarm verwacht werd zaten de piloten zelfs in hun kisten te wachten, ten einde bij het eerste sein te vertrekken. Het waren vaak seconden, die over leven en dood van honderden beslisten.

Over het algemeen stonden steeds een aantal toestellen startklaar (readiness) en de rest werd beschikbaar gehouden (advanced available en normal available). De in reserve gehouden squadrons waren bestemd om de eerst gestarte jagers af te lossen en bij hevige aanvallen de noodige assistentie te verleenen. Boven dit waarschuwingssysteem stond een „Controller”, wiens taak het was, voor de juiste verdeling van de beschikbare verdedigingsmiddelen te zorgen. Hij zorgde ervoor, dat b.v. nooit een te groot aantal jagers tijdens een aanval moest bijtanken en munitie laden. Het teere punt van het jachtvliegtuig van die dagen was de uiterst geringe actieradius i.v.m. de groote hoogte, waarop het snel moet kunnen stijgen, ten einde den vijand te onderscheppen. Ook tijdens het luchtgevecht bleven de piloten per radio met den controller in verbinding, welke laatste de toestellen in geval van beschadiging van een basis naar een ander vliegveld dirigeerde. Dit geheele alarmsysteem vereischte een uiterst nauwkeurig werk en een voort-

Vijand gesignaleerd. De piloten van een in Zuid-Engeland gestationneerde groep Hurricanes spoeden zich naar de gereedstaande vliegtuigen.

durende training en dank zij dit werk, dat voornamelijk door vrouwen werd verricht, slaagde men erin 90 à 95 % der Duitsche luchtaanvallen te doen onderscheppen, voordat het door den vijand gestelde doel was bereikt.

Snelle beslissingen

De vijand wilde ten koste van zelfs zware eigen verliezen in de eerste plaats snelle beslissingen forceeren en zoo-doende Engeland nog voor den winter van 1940 onder den voet loopen. De voorbereidingen voor de invasie waren den Engelschen niet onopgemerkt voorbijgegaan en uitgebreide tegenmaatregelen werden genomen. Vooral in Noord-Frankrijk hadden de Duitschers een indrukwekkend aantal goede vliegvelden op korten afstand van vitale Engelsche gedeelten in gebruik geno-

men : St. Omer, Vitry, Merville, Boulogne-sur-Mer, Arras, Cambrai, Amiens, Le Touquet, Le Crotay, Abbeyville, Dieppe, Bleville, Rouen, Entrepagny, Le Bourget, Soissons, Melun, teveel om op te noemen. Al deze bases werden zooveel mogelijk door de R.A.F. gebombardeerd, evenals de vliegvelden in België en Nederland.

De vijand was er zich wel van bewust, dat, ten einde den zee weg vrij te krijgen, de Royal Navy moest worden uitgeschakeld en verder de R.A.F. vleugellam moest worden gemaakt. Vandaar, dat we de Luftwaffe zich eerst zien concentreeren op de Engelsche convooien, havens, dokken, scheepswerven en vervolgens op de vliegvelden in Engeland zelf.

De „Battle of Britain” heeft 4 stadia: nl. het eerste van 8—18 Augustus, het

tweede van 19 Augustus—5 September, het derde van 6 September—5 October en het vierde van 6 October tot 31 October. Gedurende het vierde en laatste stadium maakten de dagaanvallen plaats voor nachtelijke aanvallen, die geleidelijk sterker werden. Doch ook gedurende de eerste stadia zijn kleinere nachtaanvallen voorgekomen, doch waren deze uitzonderingen.

Met de bekende „Punktlichkeit” hadden de Duitschers schema's uitgewerkt dat in zoo en zooveel dagen een bepaalde activiteit vernietigd zou worden, maar spoedig bleek, dat het groote raderwerk voor hen niet volgens de plannen functioneerde. De grootste vergissing van den vijand was het onderschatten van de beweeglijkheid, de vitaliteit van de R.A.F. Er was verder een „inleidend” stadium, dat op 18 Juli 1940 begon met dagbombardeementen op geringe schaal, doch steeds in kracht toenemend. Deze waren in de eerste plaats bestemd om de krachten der Engelsche luchtverdediging te toetsen, verder om de Deutsche piloten bekend te maken met de industriele en andere objecten. Ook werden er nachtbombardementen uitgevoerd. In Juli begon de Luftwaffe zich voornamelijk op de Britsche scheepvaart en havens te concentreren, hoewel in uitzonderlijke gevallen ook fabrieken en vliegvelden het doel vormden. Vanaf 8 Augustus 1940 zond de Luftwaffe groote formatie bommenwerpers naar Engeland, die meestal werden geëscorteerd door 2-motorige jagers. Het waren Ju 87's (duikbommenwerpers), He 111, Do 17 en Ju 88's beschermd door Me 110. De escorteerende jagers vlogen op groote hoogten 5 à 10.000 voet boven de formatie bommenwerpers. In deze samenstelling deden de Duitschers gedurende het eerste stadium 26 groote aanvallen. Op 12 Augustus lanceerden de Duitschers 200 vliegtuigen in 11 golven tegen Dover; even later vielen 150 andere vijandelijke vliegtuigen

Portsmouth en het eiland Wright aan. Inmiddels werden de Deutsche verliezen na elken luchtaanval percentsgewijze zwaarder en op dien dag werden 182 vijandelijke toestellen door het Engelsche luchtafweergeschut en jagers vernietigd.

Es wird schon gehen

De Luftwaffe trok zich van de verliezen niets aan en op 13 en 15 Augustus herhaalde men de luchtaanval op Portsmouth. Op 15 Augustus om 5 uur in den namiddag werden drie à vierhonderd Deutsche toestellen in een aanval gebruikt. Inmiddels hadden de Duitschers reeds ontdekt, dat de luchtafweer zwaarder was, dan h n werd voorgehouden en het werd hoog tijd, door middel van een drastische actie in typisch Wagneriaanschen stijl, ten minste de jachtvliegtuigen der Engelschen buiten gevecht te stellen. Daarom zonden zij gelijktijdig met de aanvallen op de Engelsche kuststeden en convooien, andere formaties, ten einde de bases der jagers onbruikbaar te maken. Vooral de vliegvelden in Zuid- en West-Engeland werden zwaar gebombardeerd (Dover, Deal, Hawking, Martlesham, Lymphne, Middle Wallop, Kentley, Biggin Hill, etc.). Er werd inderdaad schade aangericht tijdens deze aanvallen, doch er moest een hooge tol voor worden betaald: op 15 Augustus werden er tijdens deze aanvallen 180 Deutsche toestellen neergeschoten. Op dat oogenblik kon de Luftwaffe tegen een dergelijk verlies en op 16 Augustus volgde er prompt een serie aanvallen met 5 à 600 toestellen, evenals op 18 Augustus. Hun doelen waren: Rochester, Kenley, Croydon, Biggin Hill, Manston, West Malling, Gosport, Northolt en Tagmere. Wederom werd schade aangericht, maar 245 vijandelijke vliegtuigen kwamen in die twee dagen niet meer terug.

De Engelsche verliezen waren licht. Op 18 Augustus b.v. haalden 13 Hurri-

canes binnen 50 minuten 13 Duitse bommenwerpers boven de Thamesmonding naar beneden, zonder zelf verliezen te lijden. De luchtslag, die toen 10 dagen duurde, had den vijand liefst zes honderd zeven en negentig toestellen gekost; de Engelsche verliezen bedroegen honderd drie en vijftig jagers, zestig piloten konden zich door middel van hun valschermscherm redden, hoewel enkelen hunner gewond waren. Tegen dergelijke constante verliezen kon zelfs een Luftwaffe niet en de vijand moest zijn beschikbare luchtmachtkrachten hergroepeeren, zoodat gedurende vijf dagen geen aanvallen op Engelsche doelen plaats vonden; er werden slechts sporadische verkenningsvluchten uitgevoerd. Hierbij leed de vijand zware verliezen: 39 toestellen werden definitief neergeschoten, tien Engelsche jagers gingen verloren, 6 Engelsche piloten redden zich via hun valschermscherm.

Nieuwe vijandelijke tactiek

Tijdens het tweede gedeelte van den slag om Engeland gebruikten de Duitschers een nieuwe tactiek. De hoofdaanval kwam nu voor de Engelschen over een breed front. De vijandelijke tactiek was inderdaad eenigszins aan de omstandigheden aangepast; het aantal escorteerende gevechtsvliegtuigen was grooter dan ooit en deze vlogen over het algemeen genomen, zeer hoog. Soms waren de bommenwerpers van alle zijden omlijst door begeleidende jachtvliegtuigen. Op deze manier en door hun overweldigende overmacht zijn de Duitschers er inderdaad enkele malen in geslaagd door de eerste Engelsche jagerformaties heen te dringen, waarna de door den vijand gestelde doelen, met min of meer succes werden gebombardeerd. In andere gevallen lieten de Duitse bommenwerpers hun jagers achter en terwijl d strijd tusschen de Messerschmitts en Hurricanes en Spitfires op zijn hevigst was, trachtten zij

door te breken. Meestal werden zij opgevangen door een tweede golf Engelsche jachtvliegtuigen en de Duitse verliezen waren dan ook tijdens deze phase hoog, hoewel de schade grooter was dan gedurende het eerste gedeelte.

De aanvallen van 24 tot 29 Augustus waren weer tegen Portland, Dover en Manston gericht, die evenals andere doelen zware bombardementen te verduren hadden. Andere aanvallen richtten zich tot verschillende industriele doelen in Essex. Vinnige luchtgevechten vonden plaats boven North Foreland, Gravesend en Deal. Zoo langzamerhand begon de schrik er bij de Duitse vliegers in te komen en voor het eerst sloegen op 24 Augustus om 6 uur 45 honderd en tien Duitse bommenwerpers op de vlucht boven Maidstone voor enkele squadrons Spitfires.

De volgende dag werden Portsmouth en Southampton aangevallen, doch de bereikte successen voor den vijand waren maar zeer povertjes. De stemming bij de R.A.F. was beter dan ooit: het ging de goede richting uit, langzaam, maar zeker. De strijd was nog lang niet gewonnen, dat bleek trouwens wel uit de zware vijandelijke luchtaanvallen op Dover en Folkestone, die systematisch tot 30 Augustus duurden. Daarna richtte de vijandelijke hoofdmacht zich tegen de meer in het binnenland gelegen R.A.F.-vliegvelden. Schade kon natuurlijk niet uitblijven, doch nooit is de Luftwaffe erin geslaagd een veld buiten werking te stellen, ook maar voor een enkelen dag.

Begin September begonnen de Duitse luchtaanvallen af te flauwen, ofschoon op 1 September nog drie groote aanvallen, op 2 September vijf, op 3 September een, op 4 en 5 September twee moeten worden vermeld. Op 2 September slaagden de Duitschers erin hun bommen op de voorsteden van Londen te laten vallen en een klein oogenblik scheen er een gat in de stalen bres der R.A.F. geslagen te

zijn. Een oogenblik maar. De Deutsche verliezen bedroegen met zekerheid vijf honderd twee en zestig toestellen. De Engelschen verloren 219 jagers, 132 piloten konden zich met hun valscherp redden.

Achtung : Spitfeuer . . .

Wat hebben de Duitschers gedurende de eerste maand van hun lucht-offensief willen bereiken? Hun eerste taak, om de jachtvliegtuigen der Engelschen op den grond na een tactische verrassing te vernietigen is volkomen gefaald. Evenmin zijn zij erin geslaagd de Engelsche vloot van jachtvliegtuigen beslissend te verslaan of het Engelsche luchtverdedigingssysteem buiten werking te stellen, noch bemoeilijkte de Luftwaffe de Royal Navy in de vervulling van haar taak.

In dit stadium gekomen, dacht de Deutsche Staf, dat nog slechts een serie zware bombardementen op Londen en de andere Engelsche steden noodig waren, om de Deutsche luchtlandingen voor te bereiden en zoo was het derde gedeelte van het lucht-offensief tegen het hart van Engeland gericht. Op 7 September begonnen zware luchtaanvallen op Londen, die verschillende uren duurden. De vijandelijke bommenwerpers vlogen op zeer groote hoogten. De groepen, die met ongeveer 20 minuten tusschenruimte boven de stad arriveerden, bestonden uit 20—40 bommenwerpers per groep, begeleid door eenzelfde aantal jachtvliegtuigen. Bovendien werd het geheel bewaakt door groote formaties Deutsche jachtvliegtuigen, die op nog grotere hoogten vlogen. De meeste vijandelijke bommenwerpers vlogen op 15.000 voet, met zonnig, licht bewolkt weer. Vrijwel gelijktijdig herhaalde de Luftwaffe de aanvallen op de Engelsche scheepvaart voor de Graafschappen Kent en Essex.

Ergens tusschen het kustgebied en Groot-Londen, meestal boven de Edenbridge-Turnbridge Wells kwamen de

formaties Engelsche jachtvliegtuigen tusschenbeiden en de Spitfires trachtten de vijandelijke formaties te verbreken, door de bommenwerpers aan te vallen met hun 8 mitrailleurs. De Hurricanes, die reeds eerder waren gestart zochten contact met de vijandelijke jachttoestellen, weer andere formaties Hurricanes stegen op, ten einde de moeilijke taak der Spitfires te verlichten en gedurende enkele minuten was de lucht over een grooten afstand vervuld met mitrailleurgeknal, duikende en stijgende toestellen en . . . vallende toestellen en piloten, die zich met hun valscherp uit hun brandende kisten losmaakten.

De aanval op Londen was het hoogtepunt van het gigantische Luftwaffe offensief. Het vond plaats, met enkele kleinere tusschenpoozen, van 7 September tot 5 October en het was de laatste min of meer wanhopige poging om de R.A.F. buiten gevecht te stellen. Zelfs de Deutsche luchtmacht kon op den duur aan dergelijke zware verliezen niet langer het hoofd bieden. De Engelsche verliezen waren niet licht, maar zij hadden het groote voordeel boven eigen terrein te vechten en menig bestuurder van een Spitfire en Hurricane heeft aan zijn valscherp zijn leven te danken. Tusschen 6 September en 5 October werden er acht en dertig aanvallen op Groot-Londen ondernomen.

Het hart klopt door

Na gedurende den morgen, den middag en den nacht van 6 September de in het binnenland gelegen vliegvelden te hebben aangevallen, deed de vijand de 7e September een poging om „in force” boven de Engelsche hoofdstad door te dringen, met als doel het onbruikbaar maken van de docks en haveninstallaties. Driehonderd vijftig bommenwerpers en jagers vlogen ten Oosten van Croydon naar de Thames-monding, sommige vlogen zelfs tot bij Cambridge. Boven Kent

Hoe dicht de vlammenzee St. Pauls was genaderd laat deze afbeelding duidelijk zien.

en East Surry kwamen de Engelsche jagers met deze luchtvloot in contact, een gedeelte wist zich aan dezen aanval te onttrekken en bereikte de hoofdstad, waar zij door andere formaties Spitfires en Hurricanes werd opgewacht. Voor het eerst sinds 1666, toen Samuel Pepys de Koning in Whitehall ervan in kennis stelde, dat de city in vlammen was, werden er groote brandhaarden veroorzaakt in de dicht bevolkte districten van Dockland en Woolwich, terwijl ook scheepswerven, verschillende fabrieken, spoorwegknooppunten en electriciteitswerken getroffen werden. Ook nu weer moest de vijand een hoogen prijs hiervoor betalen: 103 toestellen werden met zekerheid vernietigd. Deze verliezen lieten niet

na een diepen indruk bij de Luftwaffe-staven te maken en slechts na persoonlijke pressie van Goering werden de aanvallen voortgezet. Die aanvallen bleven zwaar en inderdaad toonden de Duitsche piloten den moed der wanhoop en opnieuw op 11 September braken vijandelijke vliegtuigen door de verdediging rondom de hoofdstad heen, evenals op 13 en 15 September. Vrijwel de geheele bombardeervloot, die op 11 September Londen bereikte werd op den terugweg door de mannen van de R.A.F. achterhaald en vernietigd. De vijand verloor hierbij 250 geofende piloten. Den volgenden dag, met bewolkt weer slaagde slechts 1 toestel erin boven de city door te dringen en enkele bommen troffen

Buckingham Palace, gelukkig niet ernstig.

De climax kwam op 15 September, toen de vijand 500 toestellen inzette, 250 des morgens en 250 in den namiddag. Overal kwam het weer tot woedende gevechten met de Spitfires en Hurricanes, die de vijandelijke toestellen tijdens hun aftocht tot boven Frankrijk achtervolgden. Dit was toen het grootste luchttoffensief uit de geschiedenis; 185 Deutsche toestellen werden met zekerheid vernietigd. Tusschen 6 September en 5 October verloor de vijand 883 machines.

Het is onnoodig de rest van dezen slag, die tot 31 October duurde, in al zijn détails te volgen. Er zijn nog 3 belangrijke aanvallen te melden, nl. op 27 en 30 September en 5 October. Tusschen 11 September en 5 October ondernam de vijand 32 groote aanvallen, waarbij steeds meer Deutsche jagers de bommenwerpers escorteerden, totdat de verhouding 1 bommenwerper op 4 jagers was. Vijftien van deze aanvallen vonden op Groot-Londen plaats, tien op de gebieden van Kent en de Thames-monding, zes op Southampton en een op Reading.

De aanval verplaatst zich en flauwt af

Toen kwam de herfst en het weer werd meer bewolkt en de vijand liet zijn jagers op enkele honderden meters boven de wolken vliegen. Zij stuurden deze vijftien minuten tot drie kwartier zelfs voor de hoofdmacht uit. In enkele gevallen waren ze zelfs een uur voor de aankomst van de vijandelijke hoofdmacht in gevecht met de Spitfires en Hurricanes gewikkeld. De jagers-escorte van de vijandelijke hoofdmacht vloog in 2 gedeelten boven de bommenwerpers en op beide flanken en voor de hoofdmacht uit. Deze gevechtsvliegtuigen werden door de Spitfires opgevangen halfweg tusschen Londen en het kustgebied, terwijl Hurricanes de bommenwerpers aanvielen, voordat

deze boven de dichtbevolkte streken kwamen. Weer andere squadrons Spitfires en Hurricanes vormden een ring, ten einde de Duitschers te beletten, vanaf het Zuiden Londen te benaderen. De Luftwaffe moest nu door een driedubbel verdedigingssysteem heen en hun verliezen stegen nog steeds percentsgewijze.

Het vierde en laatste stadium nam op 6 October een aanvang. De methoden van de Luftwaffe waren nogmaals herzien; men onttrok alle lange afstands-bommenwerpers aan het strijdtoneel en deze werden vervangen door gevechtsvliegtuigen en jager-bommenwerpers. Deze verandering van tactiek vormt een overtuigend bewijs, dat de door de Luftwaffe geleden verliezen te zwaar waren geweest. De vijandelijke toestellen verschenen nu meestal des nachts op groote hoogten boven Londen. Het doel was blijkbaar de R.A.F.-eskaders in nachtelijke gevechten te toetsen, waarbij door den vijand kleine formaties van 2 tot 9 vliegtuigen werden gebruikt.

De gecombineerde jager-bommenwerpers Me 110 werden meer en meer begeleid door Me 110 jachtvliegtuigen. Ook deze nieuwe tactiek leverde niet het verwachte resultaat op en einde October vlogen de Deutsche formaties op hoogten van 30.000 voet. Ten einde de Engelsche afweer te verspreiden deden de Duitschers gelijktijdig aanvallen op doelen aan de Zuidkust, terwijl gebruik makend van de wolken als schuilplaats een groot aantal aanvallen op Londen plaats vonden. Zoodra de Luftwaffe echter de Spitfires in de gaten kreeg, lieten zij hun bommen vallen en bliezen de aftocht.

De Engelsche luchtverdediging was sterker dan ooit tevoren. Inderdaad slaagde de vijand erin zijn bommenwerpers af en toe boven Londen te doen doordringen, maar de aanvallen stonden in geen verhouding tot die van Augustus en September. Het nor-

Na zeven uur opruimingswerk slaagden de mannen van de burgerluchtbescherming erin enkele slachtoffers te bevrijden.

male leven ging in Londen door en het luchtalarm, dat op de meest onverwachte momenten gegeven werd, slaagde er niet in, het zakenleven noemenswaard te beïnvloeden.

Enkele momentopnamen

Op 31 October was het vierde en laatste stadium geëindigd. De Duitschers hebben toen eerst openlijk moeten toegeven, dat het vliegen op klaarlichten dag boven Engeland een nogal roekeloze onderneming was. De door den vijand toegebrachte schade stond in geen verhouding tot zijn eigen verliezen. Er waren schepen beschadigd en tot zinken gebracht, er werden fabrieken, havens en emplacementen getroffen, er werden vliegvelden beschadigd, de productie heeft inderdaad geleden, de Londensche dokken werden vrij zwaar beschadigd, zoo ook St. Pauls en Buckingham Palace. Duizenden huizen werden vernietigd, 1700 personen werden gedood, 3500 ernstig gewond, vrijwel allen burgers, vrouwen en kinderen. Gedu-

rende de nachtelijke aanvallen werden 12.581 personen gedood en 17.000 gewond. Maar de geest van Londen en de geest van geheel Engeland had de vuurproef doorstaan. Acht en veertig dagen zonder ophouden vrijwel, had dit lijden geduurd en er was nu geen twijfel meer mogelijk — we can take it, zei men alom. Enkele maanden eerder hadden de Duitschers in 37 dagen Nederland, België en Frankrijk onder den voet geloopt, deze 48 dagen slaagden er niet in de R.A.F. uit het luchtruim te vegen. Tusschen 8 Augustus en 31 October heeft de vijand 2375 vliegtuigen verloren, plus ten minste 1500 toestellen, van wie wordt aangenomen, dat ze zoo zwaar beschadigd waren, dat ze de bases nimmer hebben bereikt. De R.A.F. vloog in deze periode 28.000 operationeele vluchten, waarbij 375 piloten werden gedood en 358 gewond.

Zoo eindigde deze luchtslag, die de eerste schrede zou zijn, op het lange pad, dat ten slotte naar de overwinning zou leiden.

Uit de

BUITENLANDSCHE VAKPERS

De operatie „Veritable” van de 21e Legergroep

Bovengenoemde gevechtshandeling had tot doel het zuiveren van het gebied tusschen Rijn en Maas ten Noorden van de lijn Roermond—Düsseldorf en vond plaats van 8 Februari tot 10 Maart 1945.

Algemeene opmerkingen.

- a. Hierbij had onze infanterie het voordeel van een machtige ondersteuning van de lucht uit en van den grond af maar toch is deze operatie in hoofdzaak een infanterieslag. Niettegenstaande ons luchtoverwicht en overwicht aan artillerie, vechtwagens en bijzondere uitrusting, waren de hardnekkigheid, waarmede de vijand vocht en het moeilijke terrein zoodanig, dat uiteindelijk de infanterie van weerszijden de beslissing moest brengen, dikwijls slechts steunend op eigen wapens.
- b. Vorenstaande was vooral het geval in boschterreinen en in de steden. Een Bataljonscommandant gaf den toestand in het Reichswald duidelijk aan door te zeggen: „Het is Spandau tegen Bren, de eene dag na den ander.” Dikwijls kwam het voor, dat de vijand niet op onzen bajonetaanval was voorbereid. In het algemeen had een bataljon een smal front met één compagnie in voorste lijn.
- c. Wat de gevechten in steden of stadjes betreft was een van de grondbeginselen bepaalde compagnieën naar uitgezochte gevechtsdoelen te zenden, die dan als steunpunten gedurende den nacht verdedigd moesten blijven. Het is onmogelijk gebleken 's nachts in steden met succes op te treden en zeer dikwijls werd zelfs de verbinding naar onze vorengenoemde bezette steunpunten door den vijand verbroken. Bij het aanbreken van den dag werden de vechtwagens in den strijd geworpen, waarna de weerstand snel gebroken werd.
- d. Over de vraag van nacht- of dagaanvallen waren de Bataljonscommandanten het niet eens. De practijk bewees, dat waar de vijand gedesorganiseerd of verrast werd een dagaanval de voorkeur verdiende, vooral flankaanvallen hadden dan succes. Tegen een goed voorbereiden ongeschokten vijand bleek een nachtaanval beter. Hij moet met zorg zijn voorbereid en beperkte doelen nastreven.
- e. De inname van Gennep is een voorbeeld van een succesvollen aanval bij dag; de dagaanval tegen de sterke posities rondom Siebengewald op 21 Februari mislukte, doch zes

dagen later had een nachtaanval aldaar succes, waarbij van een andere richting uit werd aangevallen.

- f. Samenwerking met andere wapens en formaties was buitengewoon, dank zij de groote „team spirit” van onze troepen.
- g. De infanterie sloot goed aan achter de artillerie-ondersteuningsvuren en -concentraties; de luchtmacht viel dikwijls doelen aan minder dan 300 yards vóór onze troepen. De infanterie beseftte, dat het risico van gewonden door eigen kanonnen en vliegtuigen aanvaard moest worden, om met niet te groote verliezen succes te hebben. Het voortzetten van het artillerievuur, om ons graafwerk en onze reorganisatie te dekken, in combinatie met een hevige artillerie- en mortierbestrijding, bleek weer van groote waarde.
- h. Als een formatie ter aflossing een andere passeert, moet de eerste haar eigen patrouilles zoo snel mogelijk uitzenden, om weer een actieven patrouillegang te verkrijgen, daar de afgeloste eenheid zware gevechten achter zich heeft en de patrouillegang dus door vermoeide soldaten is geschied.
- i. De invoer van den gepantserden personeelwagen (Kangaroo) heeft de infanterie krachtig versterkt. Hij geeft bescherming tegen kogels en scherven bij het eerste voorwaarts gaan in den aanval, waar soldaten te voet zeer kwetsbaar zijn; als de omstandigheden medewerken kan hij de infanterie soms zelfs met kleine verliezen door de vijandelijke linies heenvoeren.
- j. Men beweert zelfs, dat sinds de invoering van het musket na den pijl en boog, niet zoo groote ontwikkeling in de infanterie-uitrusting heeft plaats gevonden, dan heden met de invoering van de Kangaroo.

De boschgevechten.

Algemeene terreintoestand.

Onderstaande is ontleend aan gesprekken met commandanten en stafofficieren van de 158e Infanterie-brigade. Deze had haar aanvalsvak bijna geheel in het Reichswald van den N.W. naar den Z.O.-hoek.

Dit Reichswald bestaat in hoofdzaak uit dennenbosch met strooken met veel dood onderhout. Groote stukken zijn gekapt, met weinig nieuwen aanplant. Deze zijn met laag verspreid hout begroeid. In deze terreinen is het zicht slechts van eenige yards af tot twee- à driehonderd yards. Het geheele bosch is systematisch door wegen verdeeld in rechthoeken. Deze rechte wegen en brandgangen geven

dikwijls zicht tot verscheidene honderden yards. De kaart klopte veelal niet met het terrein, doordat wegen overgroeid en nieuwe aangelegd waren. Ook de open en beboschte terreinen waren anders dan op de kaart. Er zijn twee breede betonwegen door het woud, van Kranenburg naar het Zuiden en van Kleef naar het Zuidwesten samenkomend bij Hekkens.

De overige wegen zijn niet verhard en worden bij droog weer zeer mul, als er eenige voertuigen over gegaan zijn, bij nat weer soms bijna onbegebaar.

Verbindingen.

De verbindingen geven veel moeilijkheden, zowel bij de brigade als bij het bataljon. De Brigadecommandant vond het daarom noodzakelijk zijn commandopost niet meer dan 2000 yards van dien der bataljons te plaatsen. Binnen dezen afstand werkten de draadlooze toestellen nog goed.

Bij de bataljons vond men het toestel Nr. 18 onbevredigend werken in dit terrein en men beschouwde het als een meevaller als het werkte. Ze werden dan ook niet ingeschakeld in het verbindingsplan. Hierbij kan worden opgemerkt, dat het verbindingspersoneel weinig weken geleden zware verliezen had geleden bij de gevechten in de Ardennen en dat de vervangers nog niet goed geoefend waren met alle verbindingsmiddelen.

Ditzelfde geldt voor toestel No. 38. Vooral in boschterrein werkte dit niet, zoodat de samenwerking met de vechtwagens moeilijk werd.

Binnen het bataljon waren de telefoon en ordonnansen de eenige werkelijk betrouwbare verbindingsmiddelen. Dikwijls werden willekeurige officieren als verbindingsofficier gebruikt.

Wegen- en Motortransport.

Boschwegen zullen bij slecht weer snel onbruikbaar worden. Bij deze operatie waren de wegen zoodanig, dat na passeeren van eenige motorvoertuigen op wielen en zeer zeker na het passeeren van één zwaren vechtwagen alle verdere verkeer vrijwel onmogelijk werd. Deze factor was van zooveel belang, dat de staven zoo spoedig mogelijk bevelen moesten geven, welke wegen voor bepaalde voertuigen mochten worden gebruikt. Hierdoor moesten beslissingen en plannen die reeds uitgegeven waren worden veranderd. Deze brigade besloot alle voertuigen op wielen uit te sluiten behalve de jeeps.

In het bataljon werden carriers gebruikt, evenals bij den brigadecommandopost, waar ook de wiel-rupsbandwagens (half truck) werd gebruikt.

Het onderhoud van de wegen was een moeilijk vraagstuk. Bij de brigade kon dit gewoonlijk niet opgelost worden, daar iedere soldaat zijn gevechtstaak had. Daarbij komt, dat de pioniers in den regel niet zoover naar voren komen voor deze taak. Hoogerhand moest hierin dus voor-

zieningen treffen. In dit terrein moest de verkenningsploeg voor motortransport zooveel mogelijk naar voren, tot achter de voorste compagnieën. Bij het voorwaarts gaan verkerst deze de wegen, geeft wegomleggingen aan en alle mogelijke merkteekens en routeteekens. Is een gevechtsdoel genomen, dan kunnen de benodigde voertuigen worden aangetrokken zonder vrees voor stagnaties of blokkeering van den weg.

Weasels (personeelwagens met breeden rupsband) bleken hier buitengewoon te voldoen, doch de chauffeurs moesten goed geoefend zijn. De chauffeur van een infanteriecarrier kan hier niet na een cursus van eenige dagen met succes voor gebruikt worden, daarvoor is het voertuig te veel gespecialiseerd.

Loyd carriers waren uitstekend om pantserafweerkanonnen te trekken. Dit was vooral te danken aan de zorgen van de motortransportverkenner. In sommige gevallen werden speciaal voor deze trekkers wegomleggingen gemaakt of gemerkt.

Kaartlezen en zich oriënteren.

Het was te voorzien, dat hier het kaartlezen moeilijk zou zijn, door de vele veranderingen in dit bosch en doordat de perceelen op elkaar geleken. Daarom waren voorzorgsmaatregelen genomen, voordat de operatie begon.

De Brigadecommandant gaf een schets van het bosch uit, met afdrukken tot aan de kleinste onderdeelen, waarop een groot aantal codenamen, nummers en letters. Bijvoorbeeld kreeg iedere weg naar voren een naam, iedere dwarsweg een nummer. Perceelen die op de kaart als gekapt stonden kregen een naam en zoo ook andere kenmerkende punten, enz.

Men ging zoowel overdag als 's nachts met het kompas voorwaarts, en er werden menschen ingedeeld, die om de 100 yards witte merkteekens gaven of plaatsten en die zorg droegen voor de goede richting. Dank zij deze voorzorgen ging de voorwaartsche beweging zonder bezwaren. De berichtenwisseling per ordonnans werd zeer eenvoudig.

Tactiek.

De ondervinding van deze brigade verkregen in de Ardennen zoowel als gedurende de speciale training voor boschgevechten, heeft geleerd dat het bataljon slechts langs één as voorwaarts moet gaan, d.w.z. met één compagnie voor. Een breeder front leidt tot minder goede leiding en dikwijls tot verdwalen van kleine eenheden en voertuigen.

Bovendien kan in dit terrein niet volkomen vertrouwd worden op de draadlooze verbinding. Ordonnansen en lijnploegen moeten langs de wegen gaan. Als er niet veel zijwegen zijn en het bataljon zou 2 compagnieën vóór hebben, dan zou de Bataljonscommandant met zijn commandopost steeds bij het kruispunt moeten wachten tot den volgenden zijweg geheel is vrij-

gemaakt van den vijand. Hierdoor zou hij te ver achterkomen. Bij één voorcompagnie gaat de geheele verbinding langs één weg, [wat de commandoering een stuk vergemakkelijkt.

Flankbescherming van de as is een moeilijk vraagstuk. Bij een opmars door een bosch om een bepaald gevechtsdoel te bereiken, moeten echter zekere risico's worden genomen. Voelt de bataljonscommandant zich op een flank bedreigd, dan gebruikt hij een compagnie voor flankdekking, die zelden meer dan 100 meter van de as af moet optreden.

Als de voorcompagnie op één as opereert, zijn de grenzen voor haar beperkt tot vier- à vijf-honderd yards. De sprong van de daarachter volgende compagnie door de voorste is dan toegestaan en de Bataljonscommandant houdt de vechtende onderdeelen zoo goed in eigen hand.

De voorste compagnie heeft bij het oprukken twee pelotons in voorste lijn, aan iederen kant van de as één. Deze pelotons zijn over een zeer smal front verspreid — 50 à 60 yards — ook weer om de leiding te vergemakkelijken.

Als het bataljon te diep wordt, bestaat er gevaar dat de vijand de as aangrijpt. Bij een opmarsch om een bepaald gevechtsdoel te nemen, zooals hier in het Reichswald, zal de vijand zeker onopgemerkt hier en daar kunnen achterblijven. Hij zal dan iedere gelegenheid aangrijpen om de achterhoede van het bataljon aan te vallen of deze eenheid van achter of van de flank af aan te grijpen, nadat het gevechtsdoel is bereikt. Iedere poging moet dus gedaan worden om te voorkomen dat een deel van het bataljon van zijn as afdwaalt; men moet steeds op zijn hoede zijn en een sterke verdediging aan alle zijden moet ingesteld worden, zoodra het gevechtsdoel genomen is.

Het is van het hoogste belang den achtervolgenden vijand in beweging te houden en een verkregen contact met hem moet niet verloren worden. Als hij dan een kans ziet om stand te houden zal het moeilijk voor hem zijn zich in te graven. Daar in boschterrein artillerie-ondersteuning zelden voorkomt is vorenstaande van groot belang.

Wapens.

Iedere groep had 2 *stems*, die buitengewoon goed voldeden. De 3 inch mortier werd veelal met mankracht gedragen, gezien de dikwijls smalle weggetjes. Bij het voorwaarts gaan kon de artillerie weinig of geen ondersteuning geven, zoodat de *mortier* van groote waarde was. Ook verschoot ze veel rookprojectielen.

De vijandelijke weerstand, die meestal ontmoet werd, bestond uit 40 à 50 infanteristen, gesteund door artillerie op motoraffuit, zoodanig opgesteld, dat ze een weg bestreek.

De Duitscher had een behoorlijk ontzag voor onze *piat*. Eén treffer op een stuk artillerie stelde dit gewoonlijk buiten gevecht en zoo niet dan wachtte men toch geen tweede schot af.

De *piats* werden gebruikt in een verband van 3 stuks. Eén schoot, de andere nam het schot waar en schoot zoo noodig het 2e schot. De munitie-aanvoer bleef steeds een moeilijkheid bij een operatie over langen afstand zooals hier. Slechts 12 projectielen per compagnie konden worden medegenomen. De *piat* is ook wel als mortier gebruikt.

De Duitscher bleek niets te voelen voor een *bajonestaanval*. Op een keer werden we opgehouden in onze voorwaartsche beweging door een compagnie Duitschers, gesteund door een stuk artillerie op motoraffuit, die zich bevonden achter een opengekapte perceel. Toen het maar niet gelukte hen te verdrijven, besloot de betrokken Compagniescommandant een *bajonet*-aanval te doen over het open terrein. De vijand echter wachtte onzen aanval niet af en de *piat* stelde het kanon buiten gevecht.

De eigen verliezen bedroegen slechts vijf man.

Een Bataljonscommandant stelde een peloton *tirailleurs* ter beschikking van den commandant van het *carrierpeloton*, waardoor een eenheid met groote vuurkracht verkregen werd.

Artillerie-ondersteuning werd zelden toegepast, daar waarneming ontbrak en groot gevaar voor eigen troepen zou ontstaan. Alleen als de toestand gestabiliseerd was, werd ondersteuning mogelijk en bleek deze van groote waarde om tegenaanvallen te verhinderen.

De infanterie werd doorlopend door *vechtwagens* gesteund. De wegen waren dikwijls bestreken door artillerie op motoraffuit en ook de aanwezigheid van mijnen veroorzaakte onvermijdelijk *vechtwagenverliezen*.

Vooraf door het ontbreken van artilleriesteun had de aanwezigheid van *vechtwagens* groote waarde voor de infanterie, vooral voor het moreel.

De *verbindin*; *vechtwagens*—infanterie bleef een vraagstuk. Toestel No. 38 werkte niet in deze terreinen. Gebruik van lichtsignalen vereischte voorbereiding en men moest zekerheid hebben, dat de *vechtwagen*bediening er steeds naar uitzag. Plotselinge veranderingen in de situatie konden met dergelijke systemen moeilijk snel worden aangegeven. Gele rook werd veel gebruikt om *vechtwagenvuur* te doen stoppen. In één bataljon droeg iedere man een rookgenerator.

Zoeklichten bleken van werkelijke waarde bij deze boschgevechten.

Aanvoer.

Vooraf was te voorzien, dat van normalen aanvoer in dit bosch geen sprake kon zijn. Daarom werden 24 *nurrations*-levensmiddelen en zelf te verhitten soep verstrekt en in het bataljonsechelon F medegevoerd. Menige troep bleek meer dan twee dagen met dit rantsoen te moeten doen.

Vooral de soep werd gewaardeerd in die natte weersomstandigheden. Ook de wateraanvoer was moeilijk, daar waterwagens en waterauto's niet naar voren konden. In de divisie werden regelingen getroffen dat de voorste troep een extra veldflesch kreeg, of bij den man óf in het echelon F.

Conclusies.

Er is geen twijfel aan, dat deze brigade te voren zeer veel geleerd heeft in de zware gevechten in sneeuw en ijs in de Ardennen. Deze lessen werden er na afloop ingestampt gedurende de trainingsperiode, die aan de operatie „Veritable" voorafging.

Er was tijd genoeg om het plan tot in de kleinste bijzonderheden goed te bestudeeren. Alles was te voren beproefd en met het personeel werd herhaaldelijk geoefend.

Uiteindelijk is in vorenstaande weinig nieuws vermeld, het is meer een herhaling van lessen, die te vaak vergeten worden. Vele punten zijn van weinig beteekenis, maar ze verdienen toch de aandacht, daar ze tot een algemeen succes bijdragen.

Infantry Bulletin 1946.02.

Een mortier zonder terugloop.

Tegen het einde van den oorlog had Amerika een mortier zonder terugloop in het veld. Het

is een verbeterd model van den bekenden 4,2 inch chemischen mortier. Behalve dat deze nieuwe mortier geen schok krijgt bij het afvuren is hij ook veel gemakkelijker te vervoeren en kan dus ook vlugger op critieke momenten in den strijd geworpen worden.

Hij schiet nauwkeurig en kan o.m. worden gebruikt om op schietgleuven van pillboxes e.d. te vuren.

Deze mortier weegt slechts 170 pounds, wat ongeveer de helft is van den ouden 4,2 inch mortier. De affuit gebruikende van een 30 kaliber machinegeweer, heeft men geen zware grondplaat noodig, zooals bij den vroegeren mortier en behoeft men een opstellingsplaats ook niet vooraf klaar te maken. Drie man bediening is voldoende.

Dit nieuwe wapen heeft om den terugstoot op te heffen een buis en een reactiekamer, de laatste op het achtereinde van de schietbuis geschroefd. De ontweekelde gassen kunnen uit deze kamer ontwijken, waardoor de terugstoot wordt opgeheven.

Deze mortier kan schieten tot een elevatie van 45° en onder een declinatie van 15° in de breedte over 360°. Ze verschiet een gewijzigd projectiel van den 4,2 inch chemischen mortier, gevuld met witte fosforus — als brand- of rookprojectiel — en ook brisantgranaten.

(Military Review 1946-08.)

Boekbespreking

OPVOEDING VAN PRINSESSSEN EN-PRINSEN VAN DE HUIZEN ORANJE EN ORANJE-NASSAU

door N. M. Japikse.

Uitgegeven door de Nationale Levensverzekering-Bank N.V. te Rotterdam ter gelegenheid van de geboorte van de jongste oranjetelg. 1947.

De directie van de Nationale Levensverzekering-Bank heeft de gelukkige gedachte gehad, in het vooruitzicht van de geboorte van onze jongste Oranjetelg, het heugelijke feit te doen vastleggen in eene kleine uitgave, betrekking hebbende op de huizen van Oranje en Oranje-Nassau.

Als auteur van dit werkje zocht zij aan den heer N. M. Japikse, den zoon van wijlen den directeur van het Huis-Archief van H.M. de Koningin.

Deze koos als onderwerp van zijne studie: De opvoeding van Prinsessen en Prinsen van de Huizen Oranje en Oranje-Nassau.

Schrijver is er in geslaagd het doel, dat hij zich voor oogen heeft gesteld, te bereiken, door in vogelvlucht iets te vertellen van het lief en leed van de Oranje Prinsen en Prinses-

sen in hun jeugd. Hij begint met de opvoeding van Prins Willem van Oranje aan de Hofschool in het Kasteel te Dillenburg en eindigt met de opvoeding van onze prinsesjes, waarbij hij het verschil in de opvoeding voorheen en thans in het licht stelt.

Met veel zorg is het materiaal verzameld en weergegeven; het geheel mag als een betrouwbare bron worden gekenmerkt voor de geschiedenis van ons Vorstenhuis, behoudens een enkele drukfeil. De gemalin van Prins Willem II, Henriëtte Maria Stuart, was de dochter van den Engelschen Koning Karel I (pag. 18).

Een opmerking moet ons van het hart, nl. dat in eene feestuitgave, zooals deze bedoeld is, de tweede alinea van het hoofdstuk: „De kinderen uit het eerste en tweede huwelijk van Koning Willem III", beter achterwege ware gebleven. Trouwens over het zeer groote verschil in geestelijke ontwikkeling der echtgenooten zijn de tot oordeelen bevoegde geschiedschrijvers het niet eens.

Schrijver heeft zeer goede en mooie portretten ter illustratie doen opnemen, hetgeen er toe zal bijdragen, dat zijn werk gaarne veelvuldig ter hand zal worden genomen.

v. I.

Spelling 1947

Op 1 Mei wordt de nieuwe spelling van kracht. Men moet er even aan wennen en daarom verzoeken wij aan onze medewerkers die spelling te gebruiken, want oude en nieuwe spelling door elkaar geeft te veel moeilijkheid voor de zetterij en voor de correctie. Reeds gezette artikelen verschijnen nog in de oude spelling.

De voornaamste wijzigingen zijn :

e of ee.

e aan het einde van een lettergreep, dus l e r a a r, maar niet aan het einde van een woord, dus t w e e, ook als zo'n woord een verlengstuk krijgt : t w e e t a l.

o of oo.

o aan het einde van een lettergreep, dus l o p e n, behalve als de volgende lettergreep met ch begint, dus l o o c h e n e n, en aan het einde van een woord : z o.

s of sch.

sch waar dat uitgesproken wordt : s c h o o l.

s waar bij de oude spelling slechts een s uitgesproken werd : m e n s.

aardrijkskundige namen

blijven onveranderd : 's-Hertogenbosch, Roosendaal.

de of den

naamvalsuitgang n weglaten, dus van d e s p e l e r e n van d e b o n d.

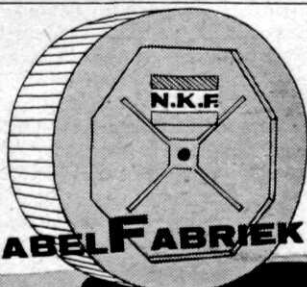
hij (zijn) of zij (haar)

een commissie zal hiervoor nog regels vaststellen ; tot zo lang blijven wij opgescheept met een stoel, die mannelijk en een tafel, die vrouwelijk is. Men schrijve naar de beschaafde spreektaal.

Bij onzijdige woorden steeds „z ij n", dus : het spel en zijn regels.

STAPEL

met papier geïsoleerde kabels voor
zwakstroom en sterkstroom

N.V. NEDERLANDSCHE KABEL FABRIEK

DELFT